

ยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์ : ศึกษาเปรียบเทียบขบวนการ
เคลื่อนไหว “The Umbrella Movement” กับ “คณะประชาชนปลดแอก”

กมลวรรณ ทับทิมทอง

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ปีการศึกษา 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

ยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์ : ศึกษาเปรียบเทียบขบวนการ
เคลื่อนไหว “The Umbrella Movement” กับ “คณะประชาชนปลดแอก”

กมลวรรณ ทับทิมทอง

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา 2566
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

วิทยานิพนธ์ เรื่อง "ยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์ : ศึกษาเปรียบเทียบ
ขบวนการเคลื่อนไหว "The Umbrella Movement" กับ "คณะประชาชนปลดแอก"
ของ กมลวรรณ ทับทิมทอง
ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกพลณัฐ ธีรพันธุ์พันธ์)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ หวังสัจจะโชค)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(รองศาสตราจารย์ ดร.วัชรพล พุทธิรักษา)

อนุมัติ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.กรรองกาญจน์ ชูทิพย์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	ยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์ : ศึกษาเปรียบเทียบขบวนการเคลื่อนไหว “The Umbrella Movement” กับ “คณะประชาชนปลดแอก”
ผู้วิจัย	กมลวรรณ ทับทิมทอง
ประธานที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ หวังสัจจะโชค
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ ร.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2566
คำสำคัญ	ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม, นวัตกรรม, สื่อสังคม

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดประสงค์ขึ้นเพื่อศึกษายุทธวิธีการต่อสู้และเปรียบเทียบนวัตกรรมการเคลื่อนไหวในสื่อสังคมออนไลน์ของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก โดยจะเป็นการศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลแบบพหุกรณี (Multiple Case Study) ที่ศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลตั้งแต่ 2 กรณีขึ้นไป รวมถึงจะใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการศึกษาพบว่า ขบวนการเคลื่อนไหวของทั้งสองขบวนการมีการใช้นวัตกรรมการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ที่คล้ายคลึงกัน แต่จะแตกต่างกันตรงยุทธวิธี เนื่องจากขบวนการของ The Umbrella Movement ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการเคลื่อนไหวกันผ่าน Facebook และติดต่อการสื่อสารผ่านทางแพลตฟอร์มที่พูดคุยกันในกลุ่มเพื่อนและครอบครัว ในขณะที่ขบวนการของคณะประชาชนปลดแอกจะมีการกระจายข่าวสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันผ่าน Facebook และ Twitter และถึงแม้ว่าทั้งสองขบวนการจะมียุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวที่มีความแตกต่างกันแต่กลับมีจุดมุ่งหมายเดียวกันในเรื่องของการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพเพื่อนำสังคมไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย

Title	TACTICS AND INNOVATIONS OF SOCIAL MEDIA MOVEMENTS : A COMPARATIVE STUDY OF THE MOVEMENT “THE UMBRELLA MOVEMENT” AND “THE FREE PEOPLE MOVEMENT”
Author	Khamonwan Thabthimthong
Advisor	Assistant Professor Weera Wongsatjachock, Ph.D.
Academic Paper	M.Pol.Sc. Thesis in Political Science - (Type A 2), Naresuan University, 2023
Keywords	Social Movement, Innovation, Social Media

ABSTRACT

This study aimed to examine fight tactics and a comparative study of innovative social media movements between The Umbrella Movement and The Free People Movement. This was a multiple case study, consisting of two or more cases as well as qualitative research. The findings showed that both movements utilized similar social media patterns with different tactics. The Umbrella Movement mostly disseminated news through Facebook and communicated through personal platforms with friends and family members while The Free People Movement disseminated news through Facebook and Twitter. Although The Umbrella Movement and The Free People Movement utilized different tactics, both of them held the same purpose of claiming rights and independence to guide the society toward democracy.

ประกาศขอบคุณการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้ความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกพล วัฒนรัฐพัทธนันท์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ หวังสัจจะโชค ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.วัชรพล พุทธิรักษา กรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำ ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ขาดตกบกพร่องในงานวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งการให้คำปรึกษาและตรวจสอบแก้ไขจุดบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ บุคลากร เจ้าหน้าที่ พี่ๆ เพื่อนๆ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ที่คอยช่วยเหลือ สนับสนุน คอยให้กำลังใจในการเขียนเล่มวิทยานิพนธ์ตลอดจนการแนะนำหนังสือ หรือบทความที่เกี่ยวข้องกับงานวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัย รวมถึงขอขอบพระคุณผู้ให้สัมภาษณ์ที่อนุเคราะห์ และสละเวลา มาตอบคำถามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ ซึ่งประเด็นที่สัมภาษณ์นั้นมีประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์เป็นที่สุด ทั้งนี้ ขอขอบพระคุณพี่มัญชดา สุพรจักร (พี่มล) พี่วีรชน เกษสกุล (พี่ไผ่) พี่สันทราย วงษ์สุวรรณ (พี่สันทราย) พี่ศพล ชื่นจอหอ (พี่แมน) ที่เข้าเรียนออนไลน์เป็นเพื่อนในช่วงปี 1 ซึ่งเป็นอีกหนึ่งเหตุผลที่ไม่ทำให้ท้อในการเรียนต่อจากการเรียนคนเดียว ขอขอบพระคุณพี่อรุมา จีระกมล (พี่พลอย) ที่สอนการใช้ระบบ iThesis รวมถึงขอบคุณวรพล โชติจิรเดชา ที่เข้ามาเพิ่มสีสันรณรงค์เกิดเป็น แก๊งค์แฮรี่

เหนือสิ่งอื่นใดขอขอบพระคุณบิดา มารดา ของผู้วิจัยที่คอยให้การสนับสนุนในทุกๆ ด้าน รวมถึงคอยให้กำลังใจผู้วิจัยตลอดจนวิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศให้แก่ผู้มีพระคุณทุกๆ ท่าน ทั้งนี้ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิทยานิพนธ์นี้จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษายุทธวิธี และนวัตกรรมการเคลื่อนไหวทางสังคมไม่มากนัก้อย

กมลวรรณ ทับทิมทอง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
ประกาศคุุณูปการ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญรูปภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
คำถามวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์.....	6
ขอบเขตของงานวิจัย.....	7
ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
การนำเสนอวิทยานิพนธ์.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
1. ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของขบวนทางสังคม.....	10
2. นวัตกรรมเคลื่อนไหว.....	15
3. การเมืองในสื่อสังคมออนไลน์.....	18
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	22

5. กรอบการศึกษา	31
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	34
1. การวิจัยเชิงคุณภาพ.....	34
2. การศึกษาเปรียบเทียบแบบกรณีศึกษาที่แตกต่างกัน (Most Different Systems Design : MDSD).....	35
3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล.....	35
4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	36
บทที่ 4 ยุทธวิธีการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม	38
1. สภาพแวดล้อมและบริบททางสังคม.....	38
1.1 จาก “หนึ่งประเทศ สองระบบ” สู่การลุกขึ้นท้าทายอำนาจรัฐบาลจีนของฮ่องกง	38
1.2 จากการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยของ “คณะราษฎร” มาสู่ กระบวนการนิสิตนักศึกษา และการเคลื่อนไหวของคนรุ่นใหม่	40
2. พัฒนาการของขบวนการเคลื่อนไหว.....	49
2.1 ขบวนการร่ม (The Umbrella Movement).....	49
2.2 ขบวนการของประชาชนปลดแอก	56
3. ยุทธวิธีในการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหว.....	63
บทที่ 5 นวัตกรรมเคลื่อนไหวผ่านสื่อสังคมออนไลน์.....	77
1. นวัตกรรมเคลื่อนไหวผ่านสื่อสังคมออนไลน์.....	77
1.1 สื่อออนไลน์, สื่อพลเมือง Liveสด	78
1.2 Social Network.....	79
1.3 Digital platform / Application	82

1.4 เทคโนโลยีการเคลื่อนไหว.....	83
2. การพัฒนายุทธวิธีและนวัตกรรมการโต้กลับของภาครัฐ.....	85
2.1 ยุทธวิธีและนวัตกรรมการโต้กลับของภาครัฐของขบวนการ The Umbrella Movement.....	85
2.2 ยุทธวิธีและนวัตกรรมการโต้กลับของภาครัฐของขบวนการคณะประชาชนปลดแอก.....	87
บทที่ 6 บทสรุป.....	92
1. นวัตกรรมการเคลื่อนไหวจากถนนสู่โลกออนไลน์.....	92
2. ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก.....	94
3. นวัตกรรมการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement กับคณะประชาชนปลดแอก.....	95
4. ข้อเสนอแนะในอนาคต.....	97
บรรณานุกรม.....	99
ประวัติผู้วิจัย.....	112

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 การจำแนกยุทธวิธีการในการเคลื่อนไหว.....	11
ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบงานวิจัยและบทความทางวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์	23
ตารางที่ 3 ตารางเปรียบเทียบงานวิจัยและบทความทางวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับการรวมกลุ่ม.....	26
ตารางที่ 4 ตารางเปรียบเทียบงานวิจัยและบทความทางวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับยุทธวิธีและกระบวนการการเคลื่อนไหวทางสังคม.....	27
ตารางที่ 5 ตารางการกำหนดรหัส และคุณสมบัติของผู้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล.....	36
ตารางที่ 6 ตารางเปรียบเทียบพัฒนาการการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก.....	61
ตารางที่ 7 ตารางเปรียบเทียบยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก.....	64
ตารางที่ 8 ตารางการเปรียบเทียบนวัตกรรมการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก.....	78
ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบยุทธวิธีและนวัตกรรมการโต้กลับของภาครัฐของขบวนการ The Umbrella Movement กับ The คณะประชาชนปลดแอก	89

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
รูปภาพที่ 1 เพลงเยาวชนปลดแอก	5
แผนภาพที่ 2 กรอบการศึกษาวิจัยยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์ : ศึกษาเปรียบเทียบขบวนการเคลื่อนไหว “The Umbrella Movement” กับ “คณะประชาชนปลดแอก”	31
รูปภาพที่ 3 กิจกรรม “ธรรมศาสตร์จะไม่ทน” ในวันที่ 10 สิงหาคม 2563	62
รูปภาพที่ 4 แนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่ม “Redem”	63
รูปภาพที่ 5 การแสดงความคิดเห็นบนกำแพง (Lennon Walls).....	65
รูปภาพที่ 6 โปสเตอร์แกมหม้อใหญ่	66
รูปภาพที่ 7 การใช้ “ร่ม” ในการป้องกันตนเอง.....	67
รูปภาพที่ 8 "มีอบนักเรียนแล้ว" เป่านกหวีดไล่รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ	68
รูปภาพที่ 9 การประท้วงที่จัตุรัส Golden Bauhinia ในฮ่องกง	69
รูปภาพที่ 10 ตำรวจปราบจลาจลใช้สเปรย์พริกไทยระหว่างปะทะกับผู้ประท้วง.....	70
รูปภาพที่ 11 รูปปั้น The Umbrella Man ในการประท้วงในฮ่องกงที่สร้างโดยคุณมิลค์....	70
รูปภาพที่ 12 การปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับผู้ประท้วง.....	71
รูปภาพที่ 13 กิจกรรมของกลุ่มธรรมศาสตร์และชุมนุม ประกาศ 10 ข้อเรียกร้อง	72
รูปภาพที่ 14 หมุดคณะราษฎร 2563.....	72
รูปภาพที่ 15 คาราวานรถ REDEM มุ่งหน้าสู่ศาลอาญา.....	73
รูปภาพที่ 16 หน้าเพจ Scholarism.....	79
รูปภาพที่ 17 หน้าเพจคณะประชาชนปลดแอก	80
รูปภาพที่ 18 การเกิดขึ้นของแฮชแท็กบนทวิตเตอร์.....	81

รูปภาพที่ 19 แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่ใช้มากที่สุดของฮ่องกง 82

รูปภาพที่ 20 การสลายการชุมนุมของภาครัฐ 86

รูปภาพที่ 21 การสลายการชุมนุม วันที่ 16 ตุลาคม 2563 88

รูปภาพที่ 22 การสลายการชุมนุม ในวันที่ 18 กรกฎาคม 2564.....90

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การศึกษายุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวด้วยสื่อออนไลน์ กรณีศึกษา ของ The Umbrella Movement เขตปกครองพิเศษฮ่องกง กับ คณะประชาชนปลดแอก ประเทศไทย จะเป็นการศึกษายุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวทางสังคมว่ามีกระบวนการ รูปแบบ หรือกลยุทธ์ รูปแบบใด ในการเคลื่อนไหวทางสังคมให้เกิดความน่าสนใจและสามารถหาแนวร่วมในการเคลื่อนไหว เพื่อให้ขบวนการเคลื่อนไหวมีอำนาจในการต่อรอง การศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ยุทธวิธีการต่อสู้และนวัตกรรมที่นำมาใช้โดยจะเน้นไปที่สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อทำความเข้าใจยุทธวิธี และนวัตกรรมการเคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์ของ The Umbrella Movement และ คณะประชาชนปลดแอก

ยุทธวิธี (Tactics) เป็นการกระทำต่างๆ ที่มีกระบวนการเป็นขั้นเป็นตอน ซึ่งในแต่ละบุคคล หรือกลุ่มบุคคลก็จะมีสิ่งที่ต้องทำแตกต่างกันแต่จุดประสงค์หรือเป้าหมายจะอยู่ภายใต้กรอบและวิธี ของแบบแผนที่วางไว้ โดยในยุทธวิธีนั้นจะเป็นการดำเนินงานในระยะสั้น รวมไปถึงยุทธวิธีนั้นยัง เปรียบเสมือนการเล่นเกมที่ต้องทำภารกิจให้ผ่านในแต่ละด่าน และเป้าหมายที่ตั้งไว้จึงควรปฏิบัติให้ สำเร็จอย่างรวดเร็ว (Nishananda, 2565) นอกจากนี้ยุทธวิธียังถือว่าเป็นกระบวนการและวิธี เคลื่อนไหวทางสังคมที่มีการรวมตัวกันของบุคคลและกลุ่มบุคคลเพื่อกระทำการบางอย่างให้สังคมเกิด การเปลี่ยนแปลง โดยการกำหนดยุทธวิธีที่จะใช้ในการเคลื่อนไหวทางสังคมภายใต้กลยุทธ์ที่เหมาะสม กับบริบททางสังคมและสภาพแวดล้อม จึงทำให้การเคลื่อนไหวทางสังคมในแต่ละครั้งนั้นจะมีการ เปลี่ยนแปลงวิธีการหรือยุทธวิธี เพื่อให้การเคลื่อนไหวทางสังคมนั้นมีความน่าสนใจและน่าติดตาม จนนำไปสู่การพัฒนาที่มีการนำนวัตกรรมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ทั้งนี้ การกำหนดยุทธวิธีที่เกิดขึ้นจะมีการ ประเมินสถานการณ์ด้วยว่าควรใช้ยุทธวิธีใดในการเคลื่อนไหวเพื่อให้ขบวนการเคลื่อนไหวประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

นวัตกรรม (Innovation) เป็นการพัฒนายุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคมให้เข้ากับบริบทใน การรับมือกับปัญหา อุปสรรค ในการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่หรือการพัฒนา อย่างก้าวกระโดดที่ไม่ซ้ำกับของที่เคยเกิดขึ้นมาก่อน นอกจากนี้นวัตกรรมยังสามารถพัฒนาจากสิ่งที่มี อยู่เดิมให้เกิดเป็นสิ่งที่ใหม่กว่า ซึ่งการพัฒนาจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมหรือบริบทในสังคมเป็นหลัก

จึงจะเห็นได้ว่า นวัตกรรมทางยุทธวิธี (Tactics Innovation) จึงเป็นการนำยุทธวิธีตั้งแต่สอง ยุทธวิธีขึ้นไปมาพัฒนาให้เกิดเป็นนวัตกรรมทางยุทธวิธีใหม่ขึ้น ซึ่งนวัตกรรมทางยุทธวิธีจะต้องไม่เคยถูก ใช้หรือถูกบันทึกขึ้นมาก่อน แต่จะเป็นการเกิดขึ้นใหม่หรือพัฒนาให้เกิดเป็นสิ่งใหม่ รวมไปถึงการ ผสมผสานยุทธวิธีแบบเก่ากับยุทธวิธีที่ใหม่กว่าให้เกิดสิ่งใหม่กว่าขึ้น นอกจากนี้นวัตกรรมทางยุทธวิธี จะมีการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงก็ต่อเมื่อบริบททางสังคม ชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มบุคคลมีการ เปลี่ยนแปลง หรือการที่สังคมมีความไม่ปกติสุขจึงทำให้ประชาชนภายในรัฐต้องการให้สังคมเกิดการ เปลี่ยนแปลงจนนำไปสู่การเคลื่อนไหวทางสังคมขึ้น

การเคลื่อนไหวทางสังคมเกิดขึ้นมาตั้งแต่ในสมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน การเกิดการเคลื่อนไหวก็ เกิดขึ้นในหลายประเทศ การเคลื่อนไหวทางสังคมยังเปรียบเสมือนเป็นการส่งต่อรุ่นต่อรุ่น ด้วยเหตุนี้ การเคลื่อนไหวทางสังคมของแต่ละยุคสมัย จึงแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างกันในเรื่องของยุทธวิธี รูปแบบการเคลื่อนไหว รวมไปถึงนวัตกรรมการเคลื่อนไหวที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา นอกจากนี้ยังรวมถึงบริบททางสังคม สภาพแวดล้อม ชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม และพัฒนา ของแต่ละประเทศก็ยังคงเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนานวัตกรรม รูปแบบ กลยุทธ์และวิธีการในการ เคลื่อนไหวทางสังคม และการเคลื่อนไหวทางสังคมยังจะเห็นถึงความแตกต่างในเรื่องของอายุ ช่วงวัย (Generation) ในการออกมาเคลื่อนไหวทางสังคม โดยกิจกรรมที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมของคน แต่ละช่วงวัยก็จะมีรูปแบบที่ต่างกัน ดังจะเห็นได้จากการเคลื่อนไหวของนักศึกษาที่มีการจัดกิจกรรมที่ หลากหลายให้ผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวเข้าร่วมทำกิจกรรมด้วยกัน แต่ประชาชนทั่วไปที่มีการออกมา เคลื่อนไหวกลับมีการเคลื่อนไหวที่เรียบง่าย อย่างไรก็ตามบริบททางสังคมในอดีตและปัจจุบันถึงแม้ว่า จะมีบริบทที่ต่างกัน ซึ่งนำไปสู่การทำกิจกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่ต่างกัน ดังจะเห็นได้ว่าใน ปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์เข้ามาภายในขบวนการเคลื่อนไหวทาง สังคม โดยมีการจับมือกันระหว่างกลุ่มของนักศึกษาและประชาชนในการทำกิจกรรมร่วมกัน

ในส่วนของการจำแนกช่วงอายุ กนกรัตน์ เลิศชูสกุล (2564) ได้มีการจำแนกช่วงอายุจากพลัง ทางการเมืองรุ่นใหม่และพลังทางการเมืองของคนรุ่นก่อน ไว้ 3 รุ่นหลักๆ คือ

1. คนรุ่นสงครามเย็น (Cold War Generation) เป็นรุ่นที่เติบโตในช่วงการขยายตัวทาง เศรษฐกิจและรัฐบาลอำนาจนิยม ปัจจุบันมีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป
2. คนรุ่น (ใน) ระหว่าง (In-between Generation) เป็นคนที่อยู่ระหว่างคนรุ่นสงครามเย็น และคนรุ่นโบว์ขาว เป็นรุ่นที่ถูกเลี้ยงมาให้เชื่อฟังจึงทำให้เกิดการเพิกเฉยต่อการเมืองและประเด็นทาง สังคม และ
3. คนรุ่นโบว์ขาว (White Ribbon Generation) เป็นรุ่นที่เติบโตมากับขบวนการเคลื่อนไหว ของคนรุ่นใหม่ในช่วงปี พ.ศ. 2563 รุ่นนี้เกิดมาพร้อมกับโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง รวมไปถึงรุ่นนี้ สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตและโซเชียลมีเดียจึงทำให้ความคิดแตกต่างจากคนรุ่นก่อน

การเคลื่อนไหวของขบวนการนักศึกษาในปัจจุบันมีความโดดเด่นในเรื่องของความคิดสร้างสรรค์ การแสดงออกทางสัญลักษณ์ต่างๆ จึงทำให้การเคลื่อนไหวทางสังคมเกิดความน่าสนใจและน่าติดตาม รวมไปถึงประชาชนและเยาวชนสามารถเข้าถึงการเคลื่อนไหวทางสังคมได้ง่าย เนื่องจากในสังคมปัจจุบันการเคลื่อนไหวทางสังคมไม่ได้มีเฉพาะการเคลื่อนไหวตามท้องถนนหรือการรวมกลุ่มกันตามสถานที่ต่างๆ แต่ยังมี การเคลื่อนไหวทางสังคมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยการวิจัยเล่มนี้จะมุ่งเน้นไปที่การเคลื่อนไหวของ The Umbrella Movement เขตปกครองพิเศษฮ่องกง และคณะประชาชนปลดแอกของประเทศไทย โดยจะเน้นศึกษาเกี่ยวกับยุทธวิธีและนวัตกรรมจึงได้มีการศึกษาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือสื่อสังคมออนไลน์

สื่อออนไลน์เป็นพื้นที่ใหม่ที่เกิดขึ้น เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของเด็กรุ่นใหม่ รวมไปถึงเป็นพื้นที่แสดงออกความคิดเห็นและค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องต่างๆ และเป็นพื้นที่ในการแบ่งปันประสบการณ์ที่เกิดขึ้น จึงทำให้เด็กรุ่นใหม่สามารถค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเองที่นอกเหนือจากภายในห้องเรียน และสื่อออนไลน์ยังแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการแสวงหาความรู้ของเด็กรุ่นใหม่ รวมไปถึงยังแสดงให้เห็นว่าเด็กรุ่นใหม่สามารถนำสื่อออนไลน์ที่อยู่ในมือออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมได้ จะเห็นได้ว่าสื่อออนไลน์กับการเมืองในปัจจุบันเป็นการติดต่อสื่อสารของมนุษย์มีความพัฒนาอย่างก้าวกระโดดจากในอดีตที่การติดต่อสื่อสารไม่ได้รวดเร็วเท่ากับของปัจจุบัน จากการพัฒนาของระบบสื่อสารที่มีการติดต่อกันผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นการติดต่อของโลกไร้พรมแดนที่สามารถติดต่อกันได้ทั่วโลกและมีความรวดเร็ว นอกจากนี้การติดต่อสื่อสารไม่ได้มีไว้เฉพาะการพูดคุยแต่ยังรวมถึงการแพร่กระจายข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ จึงเป็นเหตุให้การสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีความสำคัญกับการเมือง เนื่องจากเป็นการติดต่อกันอย่างโลกที่ไร้พรมแดนจึงทำให้การกระจายข่าวสารเป็นไปได้ง่ายและทำให้ผู้คนเข้าถึงข้อมูลได้มากขึ้นและไม่จำเป็นที่การเคลื่อนไหวทางสังคมจะอยู่เฉพาะบนท้องถนน แต่กลับกลายเป็นว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมสามารถเข้าถึงได้ง่าย ถึงแม้ว่าจะอยู่กันคนละพื้นที่ก็ตาม ตัวอย่างเช่น โครงการของ ผศ.ดร.ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล อาจารย์ประจำภาควิชากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่มีการจัดกิจกรรมโครงการวิหิตไม่ไว้วางใจ-ไว้วางใจ โดยประชาชนสามารถเข้าไปลงมติแบบออนไลน์ในการโหวต "อภิปรายไม่ไว้วางใจ 2565" คู่ขนานผ่านโครงการ "เสียงประชาชนลงมติ-ไว้วางใจไม่ไว้วางใจรัฐบาล" (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2565) จะเห็นได้ว่าการเข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางสังคมนั้นเป็นไปได้ง่ายและสะดวก รวมไปถึงผู้ที่เข้าถึงก็จะมีการกระจายข่าวสารไปยังสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ แสดงให้เห็นว่าอินเทอร์เน็ตกับการเมืองในยุคปัจจุบันนั้นต้องมีการใช้ควบคู่กัน เพื่อความสะดวกและทันสมัย ดังนั้น การเคลื่อนไหวทางสังคมผ่านสื่อสังคมออนไลน์จึงมีความสำคัญ และวิจัยเล่มนี้จึงมีการศึกษาเปรียบเทียบยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวผ่านสื่อ

สังคมออนไลน์ของ “The Umbrella Movement” กับ “คณะประชาชนปลดแอก” โดยจะมีการกล่าวถึงพอสังเขป ดังนี้

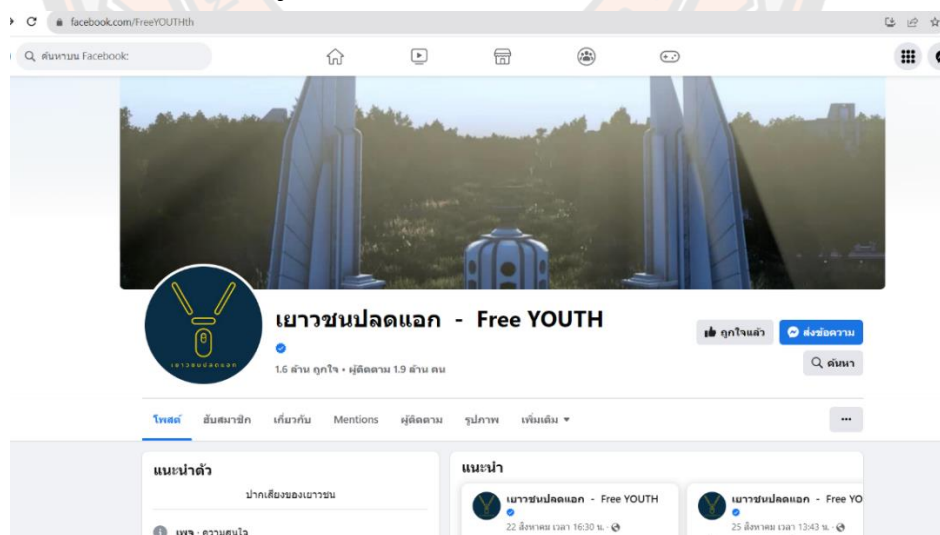
ในกรณีศึกษาของขบวนการร่ม (The Umbrella Movement) เป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เกิดขึ้นที่เขตปกครองพิเศษฮ่องกง เป็นการเคลื่อนไหวของขบวนการนักเรียน นักศึกษา และประชาชนชาวฮ่องกง มีการออกมาประท้วงต่อต้านการตัดสินใจของคณะกรรมการประจำสภาประชาชนแห่งชาติ ที่มีการออกคำสั่งเกี่ยวกับการเสนอการปฏิรูปการเลือกตั้งของฮ่องกง ที่จะสามารถกำหนดตัวผู้สมัครซึ่งผ่านการรับรองจากประเทศจีน จึงทำให้ขบวนการ The Umbrella Movement เป็นขบวนการการเรียกร้องให้มีการเลือกตั้งผู้นำฝ่ายบริหารเป็นของตนเอง และมีเสรีภาพ การชุมนุมประท้วงนำโดยนักศึกษาตามมาด้วยสหพันธ์นักศึกษา และนักวิชาการฮ่องกง จึงทำให้เหตุการณ์เคลื่อนไหวมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วจนนำไปสู่การชุมนุม Occupy Central ที่มีการต่อต้านรัฐบาลของฮ่องกง ต่อมากลุ่มผู้เคลื่อนไหวทางสังคมได้มีการเข้ายึดพื้นที่ย่านธุรกิจและสถานที่ราชการในการชุมนุม ตำรวจได้ใช้แก๊สน้ำตาโจมตีผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวจนทำให้ประชาชนให้ความสนใจและออกมาเข้าร่วมการเคลื่อนไหวและประท้วงกันมากขึ้น การที่ผู้ชุมนุมออกมาเคลื่อนไหวทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเกิดการทำงานที่ผิดพลาดจนนำไปสู่การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐในฮ่องกงและปักกิ่งมีการประณามข้อผิดพลาดว่าเป็นการทำผิดกฎหมายและละเมิดหลักนิติธรรม และในส่วนของสื่อของรัฐและเจ้าหน้าที่ ของจีนมีการกล่าวว่าตะวันตกเข้ามามีบทบาทในการยุยงให้เกิดการประท้วงของขบวนการ The Umbrella Movement ที่นำโดยนักเรียน นักศึกษา และประชาชน จนนำไปสู่ความรุนแรงและความแตกแยกภายในฮ่องกงและทำให้เยาวชนจากที่ไม่สนใจเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคมกลับมาสนใจและเข้าสู่การเคลื่อนไหว เนื่องจากมีความตระหนักถึงสิทธิพลเมืองและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และมีการต่อยอดในการเคลื่อนไหวไปทางเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์ จนนำไปสู่ “สงครามเปลวไฟ” บนโซเชียลมีเดีย และการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement มีการใช้ร่มเข้ามาเป็นสัญลักษณ์ในการชุมนุม เพื่อให้เกิดความโดดเด่นและเป็นที่น่าสนใจ ในส่วนของภาครัฐมีปฏิกริยากับการออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมของขบวนการ The Umbrella Movement คือมีการออกมาสลายการชุมนุมการเคลื่อนไหวของ The Umbrella Movement ได้มีการใช้ความรุนแรงในการสลายการชุมนุม เช่น การใช้กระสุนยาง การใช้แก๊สน้ำตา หรือแม้แต่การใช้กระสุนจริง ทั้งหมดล้วนเป็นการใช้ความรุนแรงกับประชาชน เมื่อเรามีการพิจารณาการเคลื่อนไหวของเขตปกครองพิเศษฮ่องกงจึงจำเป็นจะต้องอธิบายพิจารณาเปรียบเทียบกับกรณีศึกษาในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทย คณะประชาชนปลดแอกเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวทางสังคมที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมในเรื่องของการเรียกร้องประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่พลเมืองภายในประเทศควรที่จะได้รับ รวมไปถึงมีการต่อต้านการบริหารประเทศที่เกิดจากความล้มเหลวของคณะรัฐมนตรี จนนำไปสู่การเคลื่อนไหวของหลายๆ กลุ่มภายในประเทศไทย ที่มีการขยายตัวกันตาม

พื้นที่สำคัญๆ ทั่วประเทศ จนกลายเป็นไวรัล (Viral) ทางสื่อสังคมออนไลน์ นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดเป็นสัญลักษณ์ของการชุมนุมหรือการเคลื่อนไหวทางสังคมในแต่ละครั้ง ซึ่งเกิดเป็นความน่าสนใจให้ประชาชนทั่วไปได้มีการรับรู้ข่าวสาร การออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมยังมีทั้งบนพื้นที่ของสื่อสังคมออนไลน์และการเคลื่อนไหวบนพื้นที่ทางท้องถนน ซึ่งทั้งสองกรณีนี้ก็กล่าวถึงสามารถเคลื่อนไหวไปพร้อมๆ กันได้

โดยคณะ “ประชาชนปลดแอก” เป็นการรวมกลุ่มที่มีความหลากหลายเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งแนวทางของกลุ่มจะเป็นการสร้างเครือข่าย การประสานงานและการปฏิบัติการอย่างหลวมๆ เพื่อให้ทุกคน ทุกกลุ่ม ที่มีการรวมตัวกันสามารถเข้าร่วมการชุมนุมใหญ่ไปด้วยกันได้ รวมไปถึงเป็นการเปิดพื้นที่ให้แต่ละกลุ่มสามารถแสดงอัตลักษณ์ของตนเองได้ (กนกรัตน์ เลิศชูสกุล, 2564, หน้า 209) โดยคณะประชาชนปลดแอกมีการพัฒนามาจาก “เยาวชนปลดแอก” ที่มีการเคลื่อนไหวทางสังคมขบวนการแรกที่มีการใช้รูปแบบการไร้แกนนำ และเชื่อในเรื่องของประชาธิปไตยทางตรงที่ไม่เน้นตัวบุคคล แต่เน้นความร่วมมือ ภายใต้เงื่อนไขของการไม่มีแกนนำ แต่มีการจัดการจากทีมงานที่อยู่หน้างาน รวมถึงการประสานการเคลื่อนไหวกับผู้ชุมนุมผ่าน Telegram Twitter และ Facebook (ประชา บูรพาวิถิ, 2564) ซึ่งเป็นพื้นที่ของเยาวชนและทุกคนยังสามารถเข้าถึงได้ และในส่วนของเพจ Facebook ของเยาวชนปลดแอกมีผู้ติดตามถึง 1.9 ล้าน (เพจเยาวชนปลดแอก, 2566)

รูปภาพที่ 1 เพจเยาวชนปลดแอก

ที่มา : เพจ Facebook เยาวชนปลดแอก (สืบค้นวันที่ 9 กันยายน 2566)

เนื่องจากมีผู้เข้าร่วมการเคลื่อนไหวหลากหลายช่วงอายุมากขึ้น จึงทำให้มีการพัฒนาจากเยาวชนปลดแอกมาเป็นประชาชนปลดแอก โดยคณะประชาชนปลดแอกยังได้ร่วมการเคลื่อนไหวกับอีกหลายๆ กลุ่ม เช่น สหภาพนักเรียน นิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทย แนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม เป็นต้น ซึ่งการเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาชนปลดแอกจะเป็นการเคลื่อนไหวไปพร้อมกับเยาวชนปลดแอก โดยคณะประชาชนปลดแอกจะเป็นการเคลื่อนไหวตามสถานที่ต่างๆ และในส่วนของเยาวชนปลดแอกก็จะมีการขับเคลื่อนในสังคมออนไลน์ จึงทำให้การเคลื่อนไหวทางสังคมสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ง่าย จึงทำให้อุทธรณ์วิธีการเคลื่อนไหวนั้นสามารถทำควบคู่กันไปหลายๆ แบบได้ การที่คณะประชาชนปลดแอกและแนวร่วมออกมาชุมนุมทางสังคมทำให้ตำรวจมีการออกมาสลายการชุมนุมโดยการยิงแก๊สน้ำตา ใช้รถจีโน่ในการสลายการชุมนุม รวมไปถึงมีการใช้กระสุนยาง และมีการปิดพื้นที่ที่ผู้เข้าร่วมการชุมนุมมีการนัดหมายกันไว้ จึงทำให้เกิดรูปแบบการชุมนุมผ่านการสื่อสารจากสื่อสังคมออนไลน์ในการนัดแนะการเปลี่ยนสถานที่ในการชุมนุม ซึ่งจะเห็นได้ว่าการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ทำให้การชุมนุมหรือการเคลื่อนไหวทางสังคมสามารถทำได้ง่ายขึ้น

ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับขบวนการการเคลื่อนไหวของ The Umbrella Movement และคณะประชาชนปลดแอก จึงมีความสำคัญที่ควรจะศึกษาวิธีการและรูปแบบการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ รวมไปถึงศึกษาเกี่ยวกับการนำสื่อออนไลน์เข้ามาประยุกต์ใช้ในการเคลื่อนไหวทางสังคม ว่าทั้งสองกลุ่มมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร และขบวนการทางสังคมได้ใช้นวัตกรรมในการเคลื่อนไหวอย่างไร โดยจะศึกษาตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยต่อไป

คำถามวิจัย

1. ยุทธวิธีการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหวของ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก เป็นอย่างไร
2. นวัตกรรมการเคลื่อนไหวในสื่อสังคมออนไลน์ของ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษายุทธวิธีการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหวของ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบนวัตกรรมการเคลื่อนไหวในสื่อสังคมออนไลน์ของขบวนการเคลื่อนไหวของ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก

ขอบเขตของงานวิจัย

การศึกษาเรื่อง ยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์ : ศึกษาเปรียบเทียบขบวนการเคลื่อนไหว “The Umbrella Movement” กับ “คณะประชาชนปลดแอก” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้จะเป็นการศึกษาเฉพาะกรณีการศึกษา โดยการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นการศึกษาเปรียบเทียบ จึงทำให้ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การศึกษา คือ เขตการปกครองพิเศษฮ่องกงและประเทศไทย ทั้งนี้จะเป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มในส่วนของเขตปกครองพิเศษฮ่องกง นั้นจะศึกษากลุ่มของ “The Umbrella Movement” และของประเทศไทยจะศึกษาของกลุ่ม “คณะประชาชนปลดแอก” เนื่องจากพื้นที่ของการเคลื่อนไหวของทั้งสองกลุ่มอยู่ในทวีปเอเชีย แต่เขตการปกครองพิเศษฮ่องกงและประเทศไทยต่างกลับมีระบอบการปกครองที่แตกต่างกัน คือ เขตการปกครองพิเศษฮ่องกงจะเป็นรูปแบบการปกครอง 1 ประเทศ 2 ระบบ (One Country Two Systems) (กลุ่มงานภูมิภาคจีน สำนักพัฒนาตลาดและธุรกิจไทยในต่างประเทศ 1 กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2564) ส่วนรูปแบบการปกครองของประเทศไทยจะเป็นรูปแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (สากล พรหมสถิตย์, 2564)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาเกี่ยวกับยุทธวิธีการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหวและเปรียบเทียบนวัตกรรมการเคลื่อนไหวในสื่อสังคมออนไลน์ ของ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก โดยจะศึกษาผ่านแนวคิดและทฤษฎียุทธวิธีการเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคม นวัตกรรมการเคลื่อนไหว การเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ เอกสารงานวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการถอดบทสัมภาษณ์ เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบยุทธวิธีการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหวและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์ของขบวนการ The Umbrella Movement และ คณะประชาชนปลดแอก

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา การศึกษาในครั้งนี้จะพิจารณาขอบเขตการเคลื่อนไหว ดังนี้ การเคลื่อนไหวทางสังคมของ The Umbrella Movement เขตการปกครองพิเศษฮ่องกง โดยในกลุ่มของ The Umbrella Movement มีการจัดตั้งกลุ่มในช่วงปี พ.ศ. 2556 (ชำนาญ จันทร์เรือง, 2557) ที่นำโดยขบวนการนักเรียน นิสิต นักศึกษา และการเคลื่อนไหวของคณะประชาชนปลดแอกมีการจัดตั้งกลุ่มในช่วงปี พ.ศ. 2563 (ประชาไท, 2563) ที่ต่อเนื่องมาจากขบวนการเคลื่อนไหวของเยาวชนปลดแอกที่มีการเปลี่ยนมาเป็นคณะประชาชนปลดแอก เนื่องจากเป็นการรวมกลุ่มกันของประชาชนนักเรียน นิสิต และนักศึกษา ดังนั้นในส่วนของ The Umbrella Movement จะศึกษาในช่วงเดือนกันยายน 2557 - เดือนธันวาคม 2557 และคณะประชาชนปลดแอก จะศึกษาในช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2563 - เดือนธันวาคม 2564

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอถึงการเปรียบเทียบยุทธวิธีการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหวและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวในสื่อสังคมออนไลน์ โดยจะเป็นการหาวัตกรรมการเคลื่อนไหวแบบใหม่ๆ ที่มีการนำมาใช้เคลื่อนไหวทางสังคมของ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก จึงทำให้ผู้วิจัยมีความคาดหวังต่อการศึกษา ดังนี้

1. คาดว่าผลของการศึกษาในครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงความเหมือนและความแตกต่างที่เป็นผลมาจากการศึกษาเปรียบเทียบในเรื่องของยุทธวิธีการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก

2. คาดว่าผลของการศึกษาในครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงยุทธวิธีการเคลื่อนไหวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก ที่จะสามารถเคลื่อนไหวทางสังคมโดยมีต้องออกมาเคลื่อนไหวตามท้องถนน เพื่อเป็นการประหยัทธิพยากรในการออกมาเคลื่อนไหวตามท้องถนนในแต่ละครั้ง และเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมไปถึงการดึงดูดให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้โดยง่าย

3. คาดว่าผลการศึกษาในครั้งนี้จะสามารถนำข้อแตกต่างของยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่ม The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก มาปรับปรุงเพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเคลื่อนไหวทางสังคม รวมไปถึงสามารถนำข้อแตกต่างมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับการเคลื่อนไหวทางสังคมที่มีความแตกต่างกันทางสังคมการเมือง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement) หมายถึง การรวมกลุ่มกันของประชาชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา ที่มีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมเหมือนกัน จึงมีการออกมารวมกลุ่มกัน เพื่อให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เกิดขึ้นยังรวมถึงการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากการเคลื่อนไหวทางท้องถนนกับการเคลื่อนไหวทางสื่อสังคมออนไลน์ถือว่าเป็นพื้นที่ในการแสดงออก การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมไปถึงการแสดงจุดยืนที่สามารถเคลื่อนไหวทางสังคมไปพร้อมกันได้

2. ยุทธวิธี (Tactics) หมายถึง กระบวนการและวิธีการเคลื่อนไหวที่เกิดจากการรวมกลุ่มกันทางสังคมเพื่อทำกิจกรรมบางอย่างที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ไปในทิศทางเดียวกัน

3. นวัตกรรมการเคลื่อนไหว (Innovation) หมายถึง เทคนิคใหม่ๆ ที่เกิดจากการออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมของขบวนการเคลื่อนไหว โดยในการออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมในแต่ละครั้ง

ต้องมีการพัฒนารูปแบบการเคลื่อนไหวทางสังคม เพื่อหลีกเลี่ยงการปะทะกันของผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมกับเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ รวมไปถึงการรับมือกับภาครัฐในการสลายการชุมนุม

4. สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) หมายถึง รูปแบบการสื่อสารโต้ตอบผ่านตัวกลางที่ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร รวมไปถึงสามารถแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความคิดกับผู้อื่นได้ โดยการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่สามารถแพร่กระจายข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและมีความทันสมัย โดยสื่อสังคมออนไลน์เป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ปลอดภัยในการแสดงออกของคนรุ่นใหม่หรือคนรุ่นโบว์ขาว จึงทำให้คนรุ่นใหม่มีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น รวมไปถึงกล้าที่จะเห็นต่าง เนื่องจากคนรุ่นใหม่มีการเข้าถึงข้อมูลที่คนรุ่นอื่นยังเข้าไม่ถึง อีกทั้งสื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นพื้นที่ที่กว้างและปลอดภัยจากภาครัฐ และยังคงแตกต่างกับสื่อที่ออกทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ที่ถูกจำกัดการแพร่กระจายข่าวสารที่ไม่รวดเร็วเท่าสื่อสังคมออนไลน์

การนำเสนอวิทยานิพนธ์

การนำเสนอเนื้อหาการวิจัยเรื่อง ยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์ : ศึกษาเปรียบเทียบขบวนการเคลื่อนไหว “The Umbrella Movement” กับ “คณะประชาชนปลดแอก” โดยได้มีการแบ่งเนื้อหาการนำเสนอออกเป็น 6 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ จะกล่าวถึง ความเป็นมาของปัญหา คำถามวิจัย วัตถุประสงค์ ขอบเขตของการศึกษา ผลที่คาดว่าจะได้รับ นิยามศัพท์เฉพาะและการนำเสนอวิทยานิพนธ์

บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะกล่าวถึง แนวคิดและทฤษฎี เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ประกอบไปด้วย ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคม นวัตกรรมการเคลื่อนไหว การเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ เอกสารงานวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบการศึกษา

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย จะกล่าวถึง การวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาเปรียบเทียบแบบกรณีศึกษาที่แตกต่างกัน (Most Different Systems Design: MDSD) วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการศึกษา จะกล่าวถึง ผลการศึกษาของยุทธวิธีการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหวของ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก

บทที่ 5 ผลการศึกษา จะกล่าวถึง ผลการศึกษาเปรียบเทียบนวัตกรรมการเคลื่อนไหวในสื่อสังคมออนไลน์ของขบวนการเคลื่อนไหวของ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก

บทที่ 6 สรุปผลการศึกษา อภิปรายและการนำเสนอข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์ : ศึกษาเปรียบเทียบขบวนการเคลื่อนไหว “The Umbrella Movement” กับ “คณะประชาชนปลดแอก” เป็นการศึกษาเปรียบเทียบยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวในเขตปกครองพิเศษฮ่องกง “The Umbrella Movement” กับ ประเทศไทย “คณะประชาชนปลดแอก” โดยในการศึกษาค้นคว้าจะเป็นการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวที่เน้นการเคลื่อนไหวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก ผู้วิจัยจึงได้ทำการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาโดยได้แบ่งสาระสำคัญในการนำเสนอ ดังนี้

1. ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคม
2. นวัตกรรมการเคลื่อนไหว
3. การเมืองในสื่อสังคมออนไลน์
4. เอกสารงานวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบการศึกษา

1. ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคม

ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคม เป็นกระบวนการและรูปแบบการเคลื่อนไหวที่มีความหลากหลายและสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัย โดยยุทธวิธีการเคลื่อนไหวจะเป็นกระบวนการดึงดูดให้เกิดความน่าสนใจเกี่ยวกับการแสดงออกของแต่ละการเคลื่อนไหว ซึ่งยุทธวิธีและรูปแบบการเคลื่อนไหวจะเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงจุดเด่นในแต่ละการรวมตัวกันในการออกมาขับเคลื่อนทางสังคม ในสังคมปัจจุบันก็ได้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาประกอบการเคลื่อนไหวจึงเป็นการเคลื่อนไหวผ่านสังคมออนไลน์หรือโซเชียลมีเดียและการเคลื่อนไหวผ่านสื่อออนไลน์ซึ่งเป็นโลกไร้พรมแดนจึงทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงข่าวสารได้อย่างง่าย และสามารถกระจายข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว รวมไปถึงการเคลื่อนไหวทางสังคมยังมีการใช้ยุทธวิธีในการแสดงออกในรูปแบบสัญลักษณ์ โดยยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคมในงานวิจัยเล่มนี้จะแบ่งโดยใช้การกระทำรวมหมู่ (Collective Action) และการกระทำที่เชื่อมโยงกัน (Connective Action) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 การจำแนกยุทธวิธีการในการเคลื่อนไหว

Collective Action	Connective Action
1. ยุทธวิธีการอารยะขัดขืน	1. ยุทธวิธีการนำสื่อออนไลน์เข้ามาปฏิบัติ
2. ยุทธวิธีเชิงสัญลักษณ์	2. ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวด้วยแฮชแท็ก
3. ยุทธวิธีการอดอาหาร	
4. ยุทธวิธีการนั่งประท้วง	
5. ยุทธวิธีการใช้แฟลชม็อบ	

ที่มา : ผู้วิจัย

การกระทำรวมหมู่ (Collective Action) เป็นการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่ออกมารวมกันเพื่อทำกิจกรรมบางอย่างให้บรรลุวัตถุประสงค์สาธารณะนั้นๆ โดยจะมีผู้นำหรือองค์กรเข้ามามีบทบาทในการเป็นผู้นำในขบวนการเคลื่อนไหว (POLIC CMU, 2565)

1. ยุทธวิธีการอารยะขัดขืน เป็นการปฏิบัติการทางการเมืองซึ่งมีลักษณะเป็นสาธารณะ สันติวิธี โดยมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายหรือนโยบายของรัฐที่ไม่เป็นธรรม และเป็นกิจกรรมการเคลื่อนไหวที่จะไม่กระทำตามกฎหมายหรือยอมผิดต่อกฎหมาย โดยอาศัยการกระทำดังกล่าวเพื่อปลุกจิตสำนึกของผู้คนในสังคม ให้ตระหนักถึงความยุติธรรมของกฎหมายและนโยบายและโครงสร้างอันยุติธรรมของสังคม (ประภาส ปันตบแต่ง, 2552, หน้า 158)

2. ยุทธวิธีเชิงสัญลักษณ์ เป็นการนำสัญลักษณ์เข้ามาใช้กับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยการนำสัญลักษณ์เข้ามาใช้อาจจะเป็นการนำของสิ่งหนึ่งมาเป็นสัญลักษณ์ในการแสดงออกในเรื่องนั้นๆ เช่น การผูกโบขาวที่เป็นการแสดงออกถึงความบริสุทธิ์ สะท้อนถึงหัวใจที่บริสุทธิ์ และอุดมการณ์ของเยาวชน (อนุชิต ไกรวิจิตร, 2563) ยุทธวิธีการใช้สัญญาณมือ การใช้สัญญาณมือได้กลายเป็นกลยุทธ์และยุทธวิธีในการสื่อสารของกลุ่มผู้ชุมนุม ซึ่งการใช้สัญญาณมือเป็นภาษาสากลที่ใช้ประสานงานกับกลุ่มผู้ชุมนุมที่มีจำนวนมาก ให้มีความเข้าใจที่ตรงกัน (กรุงเทพธุรกิจ, 2563) หรือ ยุทธวิธีการภาษามือ เป็นการเล่นคำให้เกิดความสับสนกับผู้ที่ไม่ได้ติดตามการชุมนุม รวมไปถึงสร้างความซับซ้อนให้กับตำรวจ โดยการใช้คำศัพท์เฉพาะของกลุ่มจะเป็นตัวช่วยในการเคลื่อนไหวทางสังคมให้เกิดความน่าสนใจ และน่าติดตาม รวมไปถึงยังสามารถหลีกเลี่ยงการสลายการชุมนุมก่อนเวลาอันควร เช่น “แกงเทโพ” มาจาก 3 คำ คือ แกง หมายถึง แก่เถ เต หมายถึง ทิ้ง และ โท หมายถึง โปliceหรือตำรวจ (PPTV Online, 2563) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการนำสัญลักษณ์เข้ามาใช้ในการเคลื่อนไหวจะ

ทำให้เห็นถึงความตั้งใจในการขับเคลื่อนสังคมจากกลุ่มต่างๆ รวมไปถึงเป็นที่น่าจดจำว่า สัญลักษณ์แต่ละอันต้องการสื่อสารออกมาอย่างไร

3. ยุทธวิธีการอดอาหาร การอดอาหารประท้วงเป็นกิจกรรมทางการเมืองอย่างหนึ่ง ที่เรียกได้ว่าเป็นการกดดันให้อีกฝ่ายรู้สึกผิดจนยอมทำตามข้อเรียกร้องของผู้ประท้วง เป็นวิธีที่ปราศจากความรุนแรงแต่ก็เป็นวิธีที่สร้างผลกระทบในระบบต่างๆ ของร่างกายของผู้ประท้วงเป็นอย่างมาก ถ้าพูดถึงการอดอาหารประท้วงหลายคนคงรู้จักมหาตมาคานธี ซึ่งเขา กลายเป็นสัญลักษณ์อารยะขัดขืนด้วยแนวทางสันติวิธี ซึ่งวิธีการอดอาหารประท้วงมีมาตั้งแต่ ในอดีต ยุทธวิธีการอดอาหารบางครั้งก็สำเร็จแต่บางครั้งก็ไม่สำเร็จ เนื่องจากต้องมีการดู ปัจจัยข้อเรียกร้องต่างๆ ด้วย (เนตรชนก ถนอมวงศ์, 2565)

4. ยุทธวิธีการนั่งประท้วง เป็นรูปแบบการประท้วงโดยการบุกเข้าไปนั่งประท้วงใน สถานที่ต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัย สถานที่ราชการ การนั่งประท้วงปิดถนน รวมไปถึงสถานที่ หวงห้ามหรือสงวนสำหรับเจ้าหน้าที่เจ้าพนักงาน ดังจะเห็นได้ว่า ยุทธวิธีการนั่งประท้วงนั้นได้ มีการนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในการเคลื่อนไหวทางสังคม เนื่องจากเป็นการประท้วงที่ไม่มีการใช้ความรุนแรง (ประภาส ปันตบแต่ง, 2552, หน้า 160-161)

5. ยุทธวิธีการใช้แฟลชม็อบ เป็นรูปแบบการออกมารวมตัวกันชั่วขณะหนึ่ง ที่มีการรวมตัวกันในที่สาธารณะแบบฉับพลัน รวมตัวกันในระยะเวลาสั้นๆ และสลายตัวอย่าง รวดเร็ว จะมีการนัดกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จึงทำให้แฟลชม็อบไม่ได้รวมตัวเฉพาะในเรื่อง ของการเมืองเพียงเท่านั้น นอกจากนี้การใช้ยุทธวิธีการแฟลชม็อบยังถือเป็นกลยุทธ์ใน การขับเคลื่อนขบวนการทางสังคมที่มีความสม่ำเสมอซึ่งจะแตกต่างจากม็อบแบบเก่าที่มีการ ปักหลักชุมนุมตามท้องถนน (Piraporn Witoorut, 2563)

การกระทำที่เชื่อมโยงกัน (Connective Action) จะเป็นการแสดงออกโดยไม่ใช้ผู้นำหรือ องค์กร แต่จะเป็นทุกภาคส่วนที่สามารถแสดงความคิดเห็น หรือแม้แต่การวิพากษ์วิจารณ์ รวมถึงทุก คนยังสามารถเป็นแกนนำได้ (ณัฐพล ตันตระกูลทรัพย์, 2565)

1. ยุทธวิธีการนำสื่อออนไลน์เข้ามาปฏิบัติ เป็นการนำเทคโนโลยีการสื่อสารของ ปัจจุบันเข้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งการเคลื่อนไหวผ่านสื่อออนไลน์ยังเป็นการลดต้นทุนและ ทรัพยากรในการออกมารวมตัวกัน การเคลื่อนไหวผ่านสื่อออนไลน์สามารถเคลื่อนไหวได้ หลากหลายไม่ว่าจะเป็น Facebook Twitter Instagram Clubhouse เป็นต้น ที่สามารถ แสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างอิสระ (พลตรีรักเกียรติ พันธุ์ชาติ, ม.ป.ป.)

2. ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวด้วยแฮชแท็ก (Hashtag activism) เป็นการมีส่วนร่วมใน การเคลื่อนไหวโดยการใช้พื้นที่ของสื่อสังคมออนไลน์เข้ามาเป็นตัวกลาง ซึ่งการเคลื่อนไหว ด้วยแฮชแท็กจะทำให้เยาวชนในสังคมมีความตื่นตัวทางสังคมและการเมือง รวมไปถึงยังช่วย

ลดต้นทุนและเปิดโอกาสให้สามารถเข้าถึงการเคลื่อนไหวทางสังคม (The Intelligence Team, 2564)

Doug McAdam (1983, p.736-752) ได้กล่าวถึง ยุทธวิธีและรูปแบบกระบวนการทางการเมืองของขบวนการทางสังคมที่เน้นถึงความสำคัญของปัจจัยเชิงโครงสร้างแบ่งออกเป็นสองประการ ประการแรก คือ ระดับขององค์กรพื้นเมืองในกลุ่มประชากรที่ได้รับผลกระทบ ประการที่สอง คือ การจัดกลุ่มภายในสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่ใหม่ขึ้น แต่ยุทธวิธียังขึ้นอยู่กับลักษณะของสภาพแวดล้อมทางการเมือง และนวัตกรรมทางยุทธวิธียังมีศักยภาพเฉพาะในบริบทของระบบการเมืองที่มีความเสี่ยงต่อการก่อความไม่สงบ การขยายโอกาสทางการเมืองจึงจะสามารถสร้างศักยภาพในการใช้อำนาจทางการเมืองที่องค์กรชนพื้นเมืองพยายามหาผลประโยชน์ โดย Doug McAdam ได้มีการแบ่งยุทธวิธีการเคลื่อนไหว ดังนี้

1. การคว่ำบาตรรถบัส (Bus Boycott) เป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อเรียกร้องสิทธิพลเมือง โดยกระบวนการการคว่ำบาตรยังเป็นพลังของการก่อความไม่สงบที่สามารถใช้ได้ผล เนื่องจากเป็นการไม่อุดหนุนการบริการต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
2. การนั่งประท้วง (The Sit-in) เป็นยุทธวิธีก่อความไม่สงบและการนั่งประท้วงยังสามารถเข้าถึงได้ง่ายและใช้ได้ผล การนั่งประท้วงจึงมีขึ้นอย่างแพร่หลาย ซึ่งการนั่งประท้วงยังส่งผลกระทบต่อพื้นที่ที่ทำการจัดกิจกรรม เนื่องจากเป็นการก่อความไม่สงบที่พยายามขัดขวางการทำธุรกิจ เพื่อเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในบริบทของนโยบาย
3. ขบวนการเสรีภาพการขับขี่ (The Freedom Rider) เป็นขบวนการการขับขี่ที่ก่อให้เกิดความไม่สงบแต่ในทางกลับกันการขับขี่อย่างเสรีกลับกระตุ้นให้ภาครัฐเกิดความสนใจ โดยขบวนการเสรีภาพการขับขี่เป็นการประท้วงและการแสวงหาผลประโยชน์จนนำไปสู่ความไม่สงบสุข
4. การรณรงค์ประท้วงทั่วทั้งชุมชน (Community-wide Protest Campaigns) เป็นการยกระดับยุทธวิธีในการประท้วงจากที่มีการเข้าปิดสถานที่ต่างๆ ของกลุ่มผู้ชุมนุม กลับกลายเป็นการรณรงค์ให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามาร่วมในการชุมนุมเพื่อให้เกิดความกดดันต่อภาครัฐ และยังเป็นการสร้างอำนาจในการก่อความไม่สงบเพื่อเรียกร้องในสิ่งที่ผู้ชุมนุมต้องการ
5. จลาจลในเมือง (Urban Rioting) การก่อการจลาจลในเมืองจะเป็นการก่อจลาจลที่ไม่มีหลักฐานที่แน่ชัดว่าเกิดขึ้นโดยเจตนาหรือกระทำโดยกลุ่มการก่อความไม่สงบเนื่องจากการใช้ยุทธวิธีการเดียวกัน นอกจากนี้การเลือกกลุ่มเป้าหมายการจลาจลผู้ก่อการจลาจลจะมีข้อจำกัดในทางการเมืองของตนเอง และการจลาจลยังมีความคล้ายคลึงกับเทคนิคการ

ประท้วงอื่นๆ ที่เกิดจากความล้มเหลวในความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งการจลาจลยังเป็นการกระตุ้นการดำเนินงานของภาครัฐโดยตรง

สุรศักดิ์ ศรีธรรมกุล (2563, หน้า 90) ได้กล่าวถึง การเคลื่อนไหวทางสังคม ว่าเป็นการเรียกร้องของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่ง ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทิศทางที่ตนเองต้องการจนนำไปสู่การรวมกลุ่มที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันทางสังคม โดยผู้เข้าร่วมจะถูกโน้มน้าวหรือถูกชักนำให้เกิดจิตสำนึก รวมถึงการตื่นตัวเรื่องนั้นๆ เพื่อให้เกิดการผลักดันและเรียกร้อง ในรูปแบบของการเคลื่อนไหวต่อต้าน การแสดงอัตลักษณ์ การปลุกจิตสำนึก โดยมีอุดมการณ์การเคลื่อนไหวเป็นตัวเชื่อมที่จะนำไปสู่การต่อสู้ การเปลี่ยนแปลงสังคมในทางที่มีการตั้งเป้าหมายหรืออุดมการณ์ไว้ และในกระบวนการเคลื่อนไหวนั้นอาจส่งผลกระทบต่อระบบค่านิยม และความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสังคมต่างๆ หรือความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจรัฐ และประชาชน

ประภาส ปิ่นตบแต่ง (2552, หน้า 156) ได้กล่าวถึงยุทธวิธีการเคลื่อนไหวว่าหัวใจสำคัญในการเคลื่อนไหวประท้วงของขบวนการทางสังคมอยู่ที่การใช้ยุทธวิธีการขัดขวาง ทำลายการเมืองระบบปกติ ซึ่งเป็นแหล่งอ้างอิงทางอำนาจของผู้ทำลายระบบการเมืองปกติหรือกลุ่มคนนอกวงขอบระบบการเมืองปกติ แต่เนื่องจากยุทธวิธีการเคลื่อนไหวเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ทำลายระบบการเมืองปกติ กลุ่มที่เผชิญหน้ากับรัฐและท่าทีของรัฐ การประท้วงจึงมักนำมาซึ่งฝ่ายต่อต้านนวัตกรรมของรูปแบบที่ใช้ในการเคลื่อนไหวประท้วงจึงเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวนี้และผันแปรไปตามบริบททางการเมืองและปัจจัยภายในด้านองค์กร

ทรงชัย ปานทอง (2560, หน้า 52, อ้างถึงใน ประภาส ปิ่นตบแต่ง, 2552, หน้า 155-168) ได้มีการจำแนกรูปแบบของยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวออกเป็น 3 ยุทธวิธี หลักๆ ได้แก่ (1) ยุทธวิธีตามช่องทางระบบการเมืองปกติ เป็นวิธีการที่อยู่ในระดับของการยอมรับได้หรืออยู่ในบรรทัดฐานของประชาธิปไตยสมัยใหม่ เช่น การลงชื่อการเดินขบวนกันนัดหยุด (2) ยุทธวิธีการขัดขวาง ทำลายระบบการเมืองปกติ ทั้งระดับปฏิบัติการและทำลายที่ไม่ผิดกฎหมาย คิดและระดับกิจกรรมที่มีลักษณะผิดหรือละเมิดกฎหมาย โดยยุทธวิธีการขัดขวางที่สำคัญและนิยมใช้กัน ได้แก่ อารยะขัดขืน หรือสิทธิในการไม่เชื่อฟังรัฐของประชาชน การบอยคอต หรือการปฏิเสธไม่ยอมรับ การนั่งประท้วง การปิดล้อมสถานที่ และ (3) ยุทธวิธีการใช้ความรุนแรงเป็นการทำให้เกิดการบาดเจ็บล้มตายหรือทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินหรือทั้งสองอย่าง

ดังนั้น ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคม จึงเป็นรูปแบบการเคลื่อนไหวอย่างหนึ่งที่มีกระบวนการ ยุทธวิธีที่หลากหลาย โดยจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม สังคม การเมือง ความเป็นอยู่ของแต่ละประเทศหรือจุดมุ่งหมายที่มีการออกมาเคลื่อนไหวทางสังคม นอกจากนี้ การเคลื่อนไหวทางสังคมในแต่ละครั้งกลยุทธ์และยุทธวิธีก็แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับช่วงเวลาที่เหมาะสมและความสะดวก ทำให้ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคมมีการปรับรูปแบบกล

ยุทธ์ รวมไปถึงยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวให้เกิดความน่าสนใจและทันสมัย จนนำไปสู่นวัตกรรม การเคลื่อนไหวที่มีการนำรูปแบบเก่ามาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์และเข้ากับยุคสมัย

2. นวัตกรรมเคลื่อนไหว

การให้คำนิยามของคำว่า “นวัตกรรม” ของครุฑา ทิพย์แสง และสมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และคณะ จะให้คำนิยามไว้แตกต่างกัน โดยของครุฑา ทิพย์แสง (2564) ได้นิยามความหมายของคำว่า “นวัตกรรม” ว่าเป็นการปรับปรุงตัดแปลงวิธีการเดิม หรือนำเอาวิธีการใหม่มาใช้ในกระบวนการดำเนินงานใดๆ แล้วทำให้ประสิทธิภาพสูงขึ้นกว่าเดิม และเมื่อนำนวัตกรรมมาใช้กับงานใดหรือสาขาใดก็จะเรียกชื่อตามสาขาที่นำมาใช้ เช่น นวัตกรรมทางการเกษตร นวัตกรรมด้านการสื่อสาร นวัตกรรมการเรียนการสอน และนวัตกรรมด้านการศึกษา เป็นต้น ส่วนของ สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และคณะ (2553) ได้ให้นิยามความหมายของคำว่า นวัตกรรม ไว้ว่าเป็นสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นจากการใช้ความรู้ ทักษะประสบการณ์ และความคิดสร้างสรรค์ ในการพัฒนาศักยภาพ ซึ่งอาจมีการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ การบริการรูปแบบใหม่ หรือกระบวนการใหม่ๆ ที่ส่งผลให้เกิดประโยชน์ในแง่เชิงเศรษฐกิจ และสังคม

การเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นขบวนการเรียกร้องของกลุ่มคนจำนวนหนึ่งที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทิศทางที่ตนปรารถนา โดยกลุ่มคน หรือกลุ่มบุคคลนี้อาจมีจำนวนหลักพันหรือหลักหมื่นเข้ามารวมเรียกร้องในวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ โดยจะมีการจัดระเบียบทางสังคมอย่างหลวมๆ ทั้งนี้ แต่ละกลุ่มอาจมีระดับของการมีส่วนร่วมต่างกัน ซึ่งคุณลักษณะร่วมบางอย่างของการเคลื่อนไหวทางสังคม คือ ผู้เข้าร่วมมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน และมีความตั้งใจที่จะทำให้เกิดเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง โดยที่มีอุดมการณ์ร่วมกันว่าการเคลื่อนไหวจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมในทิศทางที่ตนปรารถนา (เมทยา ปริยานนท์, 2564, หน้า 186, อ้างถึงใน สุวิดา ธรรมณีวงศ์, 2559)

อรรถณัฐ วันทนะสมบัติ (2562) ได้กล่าวถึง การเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement) ว่าเป็นปฏิบัติการร่วมกันของผู้ที่มีเป้าประสงค์ในการเปลี่ยนแปลงบางอย่างในสังคมร่วมกัน อาทิ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง หรือประเด็นทางสังคมอื่น ในเรื่องของความเท่าเทียม เพศสภาพ สิทธิมนุษยชน สิทธิแรงงาน ฯลฯ งานศึกษาการเคลื่อนไหวทางสังคมจำนวนมากให้ข้อสรุปใกล้เคียงกันว่า ลำดับขั้นของการเคลื่อนไหวทางสังคมมีสี่ขั้น คือ การเกิดประเด็น (Emergence) การเชื่อมต่อรวมตัว (Coalescence) การจัดกระบวนการองค์กรบริหารเคลื่อนไหว (Bureaucratization) และการถดถอย (Decline) แม้คำว่าถดถอยจะดูมีนัยของลดระดับ แต่ในการศึกษาให้เหตุผลว่า การถดถอยอาจเกิดขึ้นเมื่อการเคลื่อนไหวทางสังคมบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการแล้ว (Success) การจัดองค์กรบริหารไม่ประสบความสำเร็จ (Organizational failure) ถูกฝ่ายตรงข้ามดึงไปเป็นพวกเดียวกัน

(Co-optation) และข้อเรียกร้องได้รับการยอมรับโดยคนส่วนมากของสังคม (Establishment with mainstream)

Dan J. Wang and Sarah A. Soule (2016, p.1-25, อ้างถึงใน Mcadam, 1983) ได้กล่าวถึง นวัตกรรมอาจหมายถึง การเกิดขึ้นของสิ่งใหม่หรือการรวมตัวกันใหม่ขององค์ประกอบที่มีอยู่ และมองว่านวัตกรรมทางยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวทางสังคม ว่าเกิดจากการตอบสนองของการเปลี่ยนแปลงภายนอกและภายใน การเปลี่ยนแปลงภายนอกอาจเกิดจากการปราบปรามของตำรวจ และการเปลี่ยนแปลงอำนาจทางการเมือง และในส่วนของภายนอกอาจเกิดจากองค์กรหรือผู้ดำเนินการเคลื่อนไหว และยังมีคำถามว่าบริบททางประวัติศาสตร์หรือลักษณะของการเคลื่อนไหวสามารถอำนวยความสะดวก ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางยุทธวิธีได้หรือไม่ และทั้งสองกรณีทำให้เกิดคำถามที่ว่านวัตกรรมทางยุทธวิธีควรนิยามอย่างไร นอกจากนี้ Dan J. Wang and Sarah A. Soule ยังมองว่าระดับเหตุการณ์ประท้วงมีส่วนในการพัฒนานวัตกรรมทางยุทธวิธี การเคลื่อนไหวทางสังคม เนื่องจากการประท้วงเป็นพื้นที่ที่มีการรวมกลุ่มกันของประชาชนและองค์กรต่างๆ เข้าด้วยกัน จนนำไปสู่นวัตกรรมที่สร้างสรรค์ และในบางครั้งนวัตกรรมทางยุทธวิธียังเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดจากแรงกระตุ้นจากการปราบปรามจากผู้ดำรงตำแหน่งและองค์กรอื่นๆ โดย Dan J. Wang and Sarah A. Soule ได้กำหนดนวัตกรรมทางยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวทางสังคมไว้ 2 กรณี ดังนี้

1. นวัตกรรมทางยุทธวิธีการประท้วงรูปแบบใหม่ (Emergence of new protest tactics) เป็นนวัตกรรมการประท้วงที่เกิดขึ้นมาใหม่ยังไม่เคยมีการใช้มาก่อน รวมไปถึงยุทธวิธีที่เลิกใช้มาเป็นเวลานานแล้วนำกลับมาใช้ใหม่

2. นวัตกรรมทางยุทธวิธีที่มีการผสมผสานเอายุทธวิธีที่มีอยู่เข้าด้วยกัน (Novel recombination of existing tactics) เป็นนวัตกรรมทางยุทธวิธีที่มีการผสมผสานยุทธวิธีแบบเก่าและยุทธวิธีแบบใหม่เข้าด้วยกัน ซึ่งการผสมผสานหรือการรวมตัวกันใหม่ของยุทธวิธี การประท้วงจะเกิดขึ้นเมื่อผู้เข้าร่วมประท้วงใช้ยุทธวิธีตั้งแต่สองอย่างขึ้นไป

อย่างไรก็ตาม ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของทั้งขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอกนั้น ผู้วิจัยมองว่า ทั้งสองขบวนการไม่มีความเป็นเอกภาพในตัวเอง เนื่องจากขบวนการเคลื่อนไหวของทั้งสองขบวนการไม่มีความเป็นกลุ่มก้อนเดียวกัน แต่ภายในขบวนการกลับมีกลุ่มย่อยๆ ที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมเหมือนกัน จึงทำให้การปรับเปลี่ยนรูปแบบหรือยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม และบริบทในเวลานั้น ทั้งนี้ การปรับเปลี่ยนยุทธวิธีของขบวนการของแต่ละกลุ่มผลสะท้อนที่เกิดขึ้นอาจเกิดได้ทั้งจากภายในกลุ่มและภายนอกกลุ่ม

Neil Henderson (2016) ได้กล่าวถึง การเริ่มต้นของขบวนการนวัตกรรมส่วนใหญ่จะไม่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีแต่จะเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้น โดยการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นสามารถสร้างความแตกต่างระหว่างความคิดที่ยังมีชีวิตอยู่กับความคิดที่กำลังจะตาย การสร้างการเคลื่อนไหวผ่านนวัตกรรม Neil Henderson ได้แบ่งออกเป็น 3 วิธี ดังนี้

1. การสร้างเสียงร้องชุมนุมที่กล้าหาญ (Create a bold rally cry) เป็นการสร้างความท้าทายและความประทับใจให้กับผู้คนหันมาสนใจในขบวนการเคลื่อนไหว โดยหาสิ่งที่เหมาะสมกับวัฒนธรรม องค์กร บริบททางสังคมให้เข้ากับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน แต่การออกมาเรียกร้องชุมนุมกลับเป็นการต่อสู้เพียงครั้งเดียวเนื่องจากจะต้องมีการดึงผู้คนเข้ามาด้วยกันเป็นหนึ่งเดียวด้วย

2. การดึงคนไปในทิศทางเดียวกัน (Pull people in the same direction) จะแสดงให้เห็นถึงความหนาแน่นของการเคลื่อนไหว ซึ่งการดึงคนไปในทิศทางเดียวกันนั้นเป็นเรื่องสำคัญโดยอาจจะใช้เทคนิควิธีการส่งสัญญาณเพื่อบอกว่าการเคลื่อนไหวนั้นต้องการอะไร นอกจากนี้การส่งสัญญาณต้องมีการความคิดที่สร้างสรรค์และขยายความคิดสร้างสรรค์และเปิดรับคำวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อให้เกิดความแน่ใจว่าสามารถดึงดูดผู้คนให้ไปในทิศทางเดียวกันได้

3. จับภาพและแชร์เรื่องราวบ่อยๆ (Capture and share stories early often) การแชร์ข้อมูลข่าวสารก็เป็นอีกหนึ่งอย่างในการสร้างนวัตกรรมการเคลื่อนไหว เนื่องจากไม่มีอะไรที่จะรวดเร็วไปมากกว่าการกระจายข้อมูลข่าวสาร การกระจายข่าวสารอาจมีการสร้างเป็นเชิงสัญลักษณ์ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจและน่าติดตาม

Roberto Mangabeira Unger (2015, p.234-235) ได้กล่าวถึง นวัตกรรมทางสังคมไว้ว่าเป็นการสร้างวิธีการใหม่ในการแสดงและความร่วมมือในบางส่วนของสังคม เนื่องจากสังคมถูกแบ่งออกเป็นขอบเขตที่แตกต่างกันซึ่งจัดตามกฎและแนวความคิดที่แตกต่างกัน โดยในโลกของธุรกิจ การเมือง การบริการสังคม สถาบันการศึกษาหรือสื่อ แนวปฏิบัติของนวัตกรรมทางสังคมจะต้องเริ่มต้นที่พื้นฐานเหล่านี้เสมอ ซึ่งต้องระบุปัญหาที่ไม่ได้รับการแก้ไขในมุมมองนั้นๆ ของสังคมและไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยแนวทางปฏิบัติทั่วไปและสถาบันที่จัดตั้งขึ้นจะต้องเป็นแบบอย่างในความคิดริเริ่มเชิงปฏิบัติเพื่อการทำความเข้าใจปัญหาและการจัดการกับปัญหานั้นๆ การพัฒนานวัตกรรมทางสังคมจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ถ้าไม่มีตัวแทนหรือผู้นำ เนื่องจากส่วนใหญ่แล้วนวัตกรรมทางสังคมจะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีการออกมาเคลื่อนไหว การก่อความไม่สงบ ทั้งที่เป็นรายบุคคลและการรวมกลุ่มและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวก็มีผลมาจากการล้มเหลวของพรรคการเมืองและบริษัทธุรกิจด้วยเช่นกัน

Adrian Smith (2014) มองว่า การเคลื่อนไหวทางสังคมจะก่อให้เกิดนวัตกรรมที่หลากหลาย นวัตกรรมจึงเป็นการวางกรอบของปัญหาและแนวทางการแก้ไข เพื่อพัฒนาให้เกิดเป็นนวัตกรรมใหม่ๆ แต่การพัฒนานวัตกรรมอาจถูกขัดขวางจากภาครัฐหรือสถาบันต่างๆ แต่การเคลื่อนไหวทางสังคมก็จะมีการมุ่งเน้นไปที่นวัตกรรมและสิทธิของผู้เข้าร่วมเพื่อแสวงหาสิทธิทางการเมืองและการยอมรับทางสังคมและวัฒนธรรม

นวัตกรรมการสื่อสารเป็นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกภาคส่วนของสังคมโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสื่อออนไลน์ เนื่องจากสื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีอิทธิพลในชีวิตประจำวันของแต่ละคนมากขึ้น โดยสื่อออนไลน์เกิดมาจากพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารที่มีความก้าวหน้า ซึ่งก่อให้เกิดการสื่อสารที่ทันสมัยอันเนื่องจากการพัฒนาเทคโนโลยีที่ก้าวกระโดดที่ประชาชนสามารถเข้าถึงสื่อ และสามารถมีส่วนร่วมในการแสดงทัศนคติ วิพากวิจารณ์ได้ โดยรูปแบบการสื่อสารมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เคยเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว ก็มีการเปลี่ยนเป็นการสื่อสารสองทาง โดยประชาชนจึงได้มีโอกาสในการรับข่าวสารและมีช่องทางในการแสดงความคิดเห็นมากยิ่งขึ้น (เมทยา ปรียานนท์, 2564, หน้า 178, อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2541) จึงทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์จากการสร้างเครือข่ายในการติดต่อสื่อสาร

ดังนั้น นวัตกรรมการเคลื่อนไหวทางสังคม จึงเป็นการพัฒนาให้เกิดนวัตกรรมและยุทธวิธีในการเคลื่อนไหว โดยเกิดจากการผสมผสานรูปแบบต่างๆ เข้าด้วยกัน รวมไปถึงคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนานวัตกรรมการเคลื่อนไหวให้เกิดการเคลื่อนไหวรูปแบบใหม่ขึ้น ซึ่งการพัฒนานวัตกรรมอาจเกิดจากเหตุการณ์การประท้วงที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้ง และจะขึ้นอยู่กับเวลา บริบททางสังคม นอกจากนี้การเคลื่อนไหวจากการที่มีการนำสื่อออนไลน์เข้ามาประยุกต์ใช้ทำให้พลเมืองเข้าถึงขบวนการการเคลื่อนไหวได้มากขึ้น จึงทำให้ต้องมีการใช้นวัตกรรมการเคลื่อนไหวเข้ามาขับเคลื่อนสังคม

3. การเมืองในสื่อสังคมออนไลน์

วรภาพ ดำจับ (2562, หน้า 144) ได้มีการให้ความหมายของ สื่อสังคมออนไลน์ ว่าเป็นการสื่อสารโดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นการนำเสนอ แบ่งปัน เนื้อหารูปภาพ เสียง ข้อความ คลิปวิดีโอ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยน การแบ่งปันเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ระหว่างบุคคลสองคน หรือกลุ่มบุคคลในลักษณะของการเข้าร่วมในเครือข่ายออนไลน์เดียวกัน

สำนักงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (2561, หน้า 1) ได้กล่าวไว้ว่า “สื่อสังคมออนไลน์” หรือ Social Media ได้เข้ามามีบทบาทและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันของเราเป็นอย่างมาก รวมถึงเป็นจุดเปลี่ยนของโลกแห่งการสื่อสารไปสู่รูปแบบใหม่ๆ ที่รวดเร็ว การใช้สื่อใหม่หรือที่เรียกกันว่า “New Media” ได้ดำเนินมาสู่ระบบยุคดิจิทัล ซึ่งเป็นการแข่งขันกันด้วยนวัตกรรมเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ถูกคิดค้นการใช้งานบนเครือข่ายการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต

มีอุปกรณ์สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์การสื่อสารในรูปแบบต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์แบบสมาร์ทโฟน หรือคอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) เป็นต้น คอยทำหน้าที่เป็นช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปยังผู้ใช้งานหรือกลุ่มเป้าหมายในหลายๆ องค์กร

วุฒิพร ลิ้มวราภัส (2562, หน้า 26) ได้กล่าวถึง สื่อสังคมออนไลน์ ว่าเป็นสื่อเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคม (Social Tool) เพื่อใช้สื่อสารระหว่างกันผ่านเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ผ่านทางเว็บไซต์และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อต่างๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต โดยมีการเน้นให้ผู้ใช้งานเป็นทั้งผู้ส่งสาร และเป็นทั้งผู้รับสารที่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Collaborative) อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถผลิตเนื้อหาหรือข้อมูลได้เอง (User Generate Content : UGC) ในรูปแบบของข้อมูล ข้อมูลภาพ และข้อมูลเสียง (อ้างอิงใน ภิเชก ชัยนิรันดร์, 2554) นอกจากนี้ สื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเชื่อมปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของคนภายในหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งสื่อสารกับประชาชน มวลชนที่อาศัย “เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network Online)” ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการตั้งประเด็นการนำเสนอข่าวในเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ส่งไปถึงผู้รับข้อมูลข่าวสารที่สามารถสะท้อน แสดงความคิดเห็น ถกเถียงอภิปราย และนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องได้อย่างกว้างขวาง ในประเด็นที่ได้รับความนิยม ซึ่งการติดตาม หรือเบี่ยงเบนไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งจะสามารถทำให้เกิด “กระแสสังคมออนไลน์” ที่สามารถสะท้อนหรือกดดันรัฐหรือผู้มีอำนาจทางการเมืองได้ในระดับหนึ่ง

ในทัศนะของ ธนากรณ อินทร (2564, หน้า 66-67) การใช้สื่อสังคมเป็นเครื่องมือการสื่อสารสำคัญในขบวนการประท้วงทางการเมืองในยุคปัจจุบัน โดยได้อธิบายถึง สื่อสังคมในฐานะ “พื้นที่ของปัจเจก” เนื่องจากการสื่อสารผ่านออนไลน์เป็นการสื่อสารที่ทันสมัย มีความหลากหลายและเข้าถึงได้ง่าย นอกจากนี้การสื่อสารด้วยสื่อสังคมออนไลน์ยังสามารถสื่อสารได้มากกว่าหนึ่งช่องทาง ซึ่งแต่ละบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจะมีความสนใจในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่แตกต่างกัน ในส่วนของการใช้สื่อสังคมออนไลน์บางคนจะใช้สำหรับเป็นพื้นที่ในการแสดงออกทางการเมือง เช่น การแสดงเนื้อหาและการแชร์ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการประท้วงในแต่ละครั้ง เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม จะเห็นได้จากการที่เยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา และผู้ที่สนับสนุนขบวนการประท้วงมีพื้นที่ในการเคลื่อนไหวตามช่องทางต่างๆ ทั้งในส่วนของเฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) เทเลแกรม (Telegram) และอื่นๆ รวมถึงสื่อสังคมที่พยายามสร้างความเปลี่ยนแปลง “พลังด้วยจำนวนคนเข้าร่วม” จึงทำให้การเคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์เปรียบเสมือนการสร้างพลังของผู้คนบนท้องถนน ไม่ว่าจะป็นในลักษณะของเนื้อหา การสร้างพื้นที่ออนไลน์โดยการทำเพจเฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ เพื่อให้มีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์กิจกรรม รวมทั้งการระดมคนและทรัพยากร และในส่วนของแต่ละบุคคลจะเห็นได้จากการใช้แฮชแท็กบนทวิตเตอร์ ซึ่งกลายเป็นลักษณะของความเป็นสมัยนิยมของการ

ใช้ลูกเล่นของสื่อสังคมกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม จะเห็นได้ว่าการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์นั้นเข้าถึงได้ง่าย และสามารถสะท้อนการวิพากษ์วิจารณ์ข้อเรียกร้องในประเด็นต่างๆ ได้

การเมืองในสื่อสังคมออนไลน์เป็นการสื่อสารทางการเมืองโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์มาเป็นตัวกลาง (เสถียร เขยประทับ, 2551, หน้า 21) โดยการเข้าถึงระบบการเมืองของประเทศนั้นยากหากไม่มีการสื่อสาร การสื่อสารจึงเป็นตัวกลางสำคัญในการแพร่ข้อมูล ทศนคติ เกี่ยวกับข่าวสารของสถาบันทางการเมือง โดยประชาชนจะอาศัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน หรือผู้รับสื่อมวลชนสำหรับข้อเท็จจริง ความคิดเห็นต่างๆ จึงนำไปสู่ตัวกลางการสื่อสาร ระหว่างรัฐบาลและประชาชน โดย เสถียร เขยประทับ (2551, หน้า 22-23) ได้กล่าวถึง Denton และ Woodward ในการให้คำนิยาม การเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ จะเน้นไปที่จุดมุ่งหมาย หรือความตั้งใจ หรือตามเจตนาารมณ์ของการสื่อสารทางการเมือง จึงได้มีการให้คำนิยามตาม Denton และ Woodward ในการสื่อสารการเมือง ได้ว่า การสื่อสารเป็นสิ่งที่มีความหมายเกี่ยวกับการเมืองซึ่งมีความหมาย ดังนี้

1. การสื่อสารทางการเมือง โดยส่วนมากแล้วจะดำเนินการโดยนักการเมือง และผู้ปฏิบัติการด้านการเมือง (Political actors) ซึ่งจะมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนที่ปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้
2. การสื่อสารทางการเมือง เป็นการสื่อสารของผู้ที่มีใช้นักการเมือง เช่น ประชาชนผู้ที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง นักข่าว สื่อมวลชน
3. การสื่อสารทางการเมือง เป็นการสื่อสารเกี่ยวกับผู้ที่ปฏิบัติงานทางด้านการเมืองที่ปรากฏในข่าวต่างๆ บทบรรณาธิการ บทความ หรือการสื่อสารรูปแบบอื่นๆ ของการอภิปราย พุดคุย และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมืองโดยสื่อต่างๆ

การสื่อสารไม่ได้อยู่เฉพาะรูปแบบของภาษาพูดหรือภาษาเขียนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสิ่งที่สามารถมองเห็นหรือได้ยินที่มีความสำคัญ เช่น การแต่งกาย ทรงผม สัญลักษณ์ ซึ่งมีส่วนช่วยประกอบกันให้เกิดเป็นภาพลักษณ์หรือเอกลักษณ์ทางการเมือง จะเห็นได้ว่าการสื่อสารนั้นมีความสำคัญไม่ว่าจะเป็นสื่อสารผ่านตัวกลางหรือการสื่อสารโดยตรง การสื่อสารผ่านตัวกลางในปัจจุบันส่วนใหญ่จึงจะเห็นจากการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ที่แทรกซึมเข้ามาในชีวิตประจำวัน การศึกษาในเรื่องของการใช้สื่อออนไลน์มาเป็นตัวกลางจึงควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผ่านกระบวนการการเปรียบเทียบของกรณีศึกษาผ่านวิจัยเล่มนี้

สื่อออนไลน์และการเคลื่อนไหวทางสังคม เป็นรูปแบบใหม่ของขบวนการเคลื่อนไหวในยุคปัจจุบันที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์ มีความสามารถในการกระจายข่าวสารที่ง่ายและรวดเร็ว จึงทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวผ่านสื่อออนไลน์ มีความสำคัญ เนื่องจากสามารถส่งข่าวสารได้ทันทุกเหตุการณ์ รวมไปถึงบุคคลที่อยู่นอกพื้นที่ก็สามารถเข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมได้ โดยจะเป็นการเข้าร่วมผ่านสื่อออนไลน์ เช่น Facebook Twitter Instagram เป็นต้น ที่ผู้คนในยุค

ปัจจุบันส่วนใหญ่มีการใช้กันอย่างแพร่หลายจึงเป็นเรื่องที่ง่ายต่อการเข้าถึง แต่การเข้าถึงได้ง่ายก็อาจมีข้อเท็จจริง จึงทำให้ผู้ที่เสพข่าวออนไลน์จะต้องมีการวิเคราะห์ รวมไปถึงเก็บรวบรวมข้อมูลที่ น่าเชื่อถือเพื่อลดการบิดเบือนข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง สื่อสังคมออนไลน์และสื่อกระแสหลักยังคงทำงาน ควบคู่กันแบบพึ่งพาอาศัยกัน คือ ประเด็นในสื่อกระแสหลัก เช่น โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์จะถูก นำมาเป็นประเด็นสาธารณะบนสื่อสังคมออนไลน์ ในทางกลับกันบางประเด็นสาธารณะที่โด่งดังบนสื่อ สังคมออนไลน์ ก็จะกลายมาเป็นหัวข้อข่าวบนสื่อกระแสหลัก (สโรชพันธุ์ สุภาวรรณ, 2562, หน้า 97)

สุรศักดิ์ ศรีธรรมกุล (2563) ได้กล่าวถึง สื่อสังคมออนไลน์มีความสำคัญต่อการเคลื่อนไหว ทางสังคมและการเมืองในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำหรับการสื่อสารและระดมผู้คนในโลก ออนไลน์ในช่องทางต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมเสมือนว่าเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเคลื่อนไหว ทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็วิธีใดก็ตาม เช่น การแสดงความคิดเห็นในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข้อมูลข่าวสาร และการออกแบบกิจกรรมที่สร้างสรรค์ในการเคลื่อนไหวทางสังคมผ่านสื่อสังคม ออนไลน์ที่คุ้นชานไปกับการจัดกิจกรรมในขบวนการเคลื่อนไหวบนท้องถนน ทั้งนี้ สื่อสังคมออนไลน์ที่ ปรากฏในอุปกรณ์ หรือเครื่องมือสื่อสารของแต่ละบุคคลจะทำให้ผู้คนสามารถเข้าถึงได้ง่าย และ สะดวกกับการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองนั้นๆ จนกล่าวได้ว่า เป็นการสร้างขบวนการเคลื่อนไหว ทางการเมืองและสังคมรูปแบบใหม่ที่ตอบสนองความต้องการของผู้คนโดยเฉพาะในยุคดิจิทัลใน ปัจจุบัน

วรารัตน์ ทักษิณวรารจารย์ (2554, หน้า 217-221) การเข้าถึงสื่อออนไลน์ในปัจจุบันนั้น สามารถเข้าถึงได้ง่าย แต่อย่างไรก็ตามการเข้าถึงสื่อออนไลน์กลับมีข้อจำกัดในการเข้าถึงในเรื่องของ ต้นทุนในเรื่องของอุปกรณ์และค่าเชื่อมโยงเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมไปถึงการอยู่ใกล้และไกลในการ ให้บริการเครือข่าย จึงทำให้การเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่อยู่ในวงของชนชั้นกลาง หรือชน ชั้นนำทางสังคม ซึ่งสื่อสังคมออนไลน์ยังสามารถใช้ในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้ เนื่องจาก การสื่อสารผ่านโลกออนไลน์นั้นปิดกั้นได้ยาก จนนำไปสู่ปรากฏการณ์ที่สื่อออนไลน์กลายมาเป็นข้อมูล เบื้องต้นให้กับสื่อกระแสหลักในการนำเสนอประเด็นต่างๆ ต่อสาธารณะ ซึ่งสิ่งนี้เป็นสิ่งที่สะท้อน สภาวะของการสื่อสารที่เป็นปัญหาของสังคมไทยที่มีการปิดกั้นพื้นที่สาธารณะทางการเมืองและ เสรีภาพในการใช้สื่อ จึงส่งผลให้นำไปสู่การต่อสู้ทางการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์ โดย วรารัตน์ ทักษิณวรารจารย์ ได้แบ่งปรากฏการณ์เครือข่ายสังคมออกเป็น 4 ประเด็น คือ

1. กลุ่มบรรณรงค์ทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊ก (Facebook) มีการสร้างกลุ่มการเมืองผ่าน เฟซบุ๊ก เพื่อสื่อสารการรวมกลุ่มความคิดเห็นทางการเมือง การพูดคุยแสดงความคิดเห็น การรายงานความเคลื่อนไหวของการชุมนุม และจะมีลักษณะแบ่งแยกฝ่ายอย่างชัดเจน

2. ผู้ทรงอิทธิพลข่าวสารทางการเมืองข้อมูลข่าวสารผ่านไมโครเว็บ ทวิตเตอร์ (Twitter) การใช้งานทวิตเตอร์จะโดดเด่นในเรื่องของการติดตามสถานการณ์ เกาะกระแสอย่างใกล้ชิด โดยจะเป็นการแพร่กระจายข่าวสารที่เน้นในเรื่องของการเมือง ซึ่งส่วนใหญ่เจ้าของทวิตเตอร์จะเป็นกลุ่มนักข่าว องค์กรสื่อ หรือผู้เข้าร่วมชุมนุม ที่จะเน้นไปในเรื่องของการวิพากษ์วิจารณ์

3. กระบวนการทางการเมืองผ่านกระดานสนทนาสาธารณะ (Wed board) กระดานสนทนาสาธารณะผ่านเว็บไซต์ที่เป็นที่นิยม คือ เว็บบันทิป ที่การตั้งกระทู้ในช่วงเหตุการณ์การชุมนุมจนกลายมาเป็นพื้นที่ของการวิพากษ์ความคิดทางการเมือง รวมไปถึงเป็นพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงของความขัดแย้งทางการเมืองในหลายๆ กรณี โดยจะมีการเชื่อมโยงระดมข้อมูลข่าวสาร ข้อเท็จจริง การใช้ความรู้ที่มีเหตุผลมาหักล้างกันอย่างเสรี และในบางครั้งการแสดงความคิดเห็นยังช่วยในเรื่องของความสมานฉันท์แต่ในขณะเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดความแตกแยกได้ด้วยเช่นกัน

4. การส่งต่อจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Forward Mail) จะเป็นการสื่อสารให้ข้อมูลในลักษณะของการชี้แจง การวิพากษ์วิจารณ์ เบื้องลึกเบื้องหลังของการชุมนุม

ดังนั้น การเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ มีความสัมพันธ์กันในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกัน เนื่องจากในปัจจุบันการสื่อสารส่วนใหญ่จะเป็นการสื่อสารกันผ่านโลกออนไลน์ สังคมออนไลน์ยังเปรียบเสมือนห้องแห่งการเรียนรู้และพื้นที่ที่สามารถแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ การแพร่กระจายข่าวสาร รวมไปถึงการศึกษาหาความรู้ จึงจะเห็นได้ว่าการเมืองในสื่อสังคมออนไลน์จะสามารถแพร่กระจายให้ผู้คนสามารถเข้าถึงกระบวนการการทำงาน หรือการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองได้มากขึ้น และยังถือว่าสื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นตัวกลางของภาครัฐและประชาชนให้มีความใกล้ชิดกันเพิ่มมากขึ้น

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมได้มีการศึกษาเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่ใกล้เคียงกับยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์ : ศึกษาเปรียบเทียบขบวนการเคลื่อนไหว “The Umbrella Movement” กับ “คณะประชาชนปลดแอก” โดยในงานวิจัยเล่มนี้ได้มีการจัดหมวดหมู่ความสัมพันธ์ ดังนี้

1. งานวิจัยและบทความทางวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์ มีจำนวน 6 ชิ้น โดยสามารถพิจารณาได้จาก ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบงานวิจัยและบทความทางวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์

ผู้ศึกษา/ผู้วิจัย	ประเด็นที่ศึกษา	ความเหมือน	ความแตกต่าง
วรรัตน์ ทักษิณวราจาร (2554)	ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองบนเครือข่ายสังคมออนไลน์		งานศึกษาชิ้นนี้จะมองว่า สื่อสังคมออนไลน์เป็นพื้นที่สาธารณะขนาดใหญ่
เมทยา ปริยานนท์ (2564)	ศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมการสื่อสารกับการเคลื่อนไหวทางสังคมในวาระเรื่อง “ข้าว”		การใช้สื่อเข้ามาเป็นเครื่องมือในการต่อรอง
สุรศักดิ์ ศรีธรรมกุล (2563)	ศึกษาเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคดิจิทัล	การใช้สื่อสังคมออนไลน์เข้ามา	การใช้สื่อเข้ามาเป็นตัวกลางในการเคลื่อนไหว
ธนาภรณ์ อินทร (2563)	ศึกษาเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์กับการประท้วงรูปแบบใหม่ : กรณีขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง 2563	สอดแทรกภายใน ขบวนการเคลื่อนไหว	มองว่าสื่อเป็นพื้นที่ใหม่ของขบวนการเคลื่อนไหว
สุธิดา พัฒนศรีวิเชียร (2652, หน้า 132)	ศึกษาเกี่ยวกับพลังของสื่อกับการขับเคลื่อนขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่		การใช้สื่อเป็นกระแสหลักในการเปลี่ยนแปลงสังคม
ชัยนันทน์ หาญศิริรัตน์ และ ศศิธร ยุวโกศล (2565, หน้า 101)	ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารในสื่อโซเชียลมีเดียในแพลตฟอร์มของเฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ของกลุ่มนักเรียน		การเคลื่อนไหวบนเฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ สร้างการเคลื่อนไหวรูปแบบใหม่

ที่มา : ผู้วิจัย

โดยรายละเอียดงานวิจัยและบทความทางวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์ มีดังนี้

วรรัตน์ ทักษิณวราจาร (2554) ได้มีการเขียนบทความทางวิชาการเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยบทความนี้จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับ กระแสของความขัดแย้งและวิกฤติทางการเมืองไทยในปัจจุบัน จากการนำเอาเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเข้ามาเป็นเครื่องมือในการต่อสู้ทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นเฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) กระดานสนทนา (Web board) หรือการเผยแพร่คลิปวิดีโอผ่านทางยูทูป (www.Youtube.com) จึงเกิดเป็นสังคมออนไลน์ที่รวมตัวกันเพื่อเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง การรายงานความ

เคลื่อนไหวของการชุมนุมที่มีความรวดเร็ว ในการนำเสนอข้อมูลเป็นการเปิดพื้นที่สาธารณะทางอินเทอร์เน็ตให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น การสื่อสารในสังคมออนไลน์ สามารถนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในด้านข่าวสารที่รวดเร็ว หลากหลาย เป็นพื้นที่สาธารณะขนาดใหญ่ เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี สร้างการมีส่วนร่วมของคนในสังคม แต่เสรีภาพทางความคิดและการแสดงออกเหล่านี้ต้องดำรงอยู่ภายใต้สำนักแห่งความรับผิดชอบและจรรยาบรรณตลอดจนสำนักแห่งความดี คุณธรรมและความถูกต้องเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของสังคม

เมทยา ปรียานนท์ (2564) ได้มีการเขียนบทความทางวิชาการเรื่อง นวัตกรรมสื่อสารกับการเคลื่อนไหวทางสังคมในวาระเรื่อง “ข่าว” ซึ่งบทความนี้จะมุ่งเน้นไปที่การเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในสังคมไทย รวมถึงการวิเคราะห์เหตุการณ์การเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคปัจจุบัน ที่มีการใช้อินเทอร์เน็ต หรือสื่อสังคมออนไลน์ เข้ามาเป็นเครื่องมือในการผลักดันให้เกิดอำนาจการต่อรองของพลวัต ซึ่งจะทำให้เกิดการเคลื่อนไหวที่จะสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ให้เป็นไปในทิศทาง หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้

สุรศักดิ์ ศรีธรรมกุล (2563) ได้มีการเขียนบทความทางวิชาการเรื่อง การเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคดิจิทัล โดยบทความนี้จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดของการเคลื่อนไหวทางสังคมกับสังคมดิจิทัล ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการที่คนหรือบุคคลนำสื่อมาเป็นตัวกลางในการออกมาเรียกร้อง หรือออกมาเคลื่อนไหวทางสังคม โดยจะก่อให้เกิดสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่กลุ่มคนต้องการ ซึ่งการเกิดขึ้นของสังคมดิจิทัลโดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์กลับเห็นได้ชัดว่ามีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเคลื่อนไหวทางสังคม เนื่องจากการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในยุคดิจิทัลนั้นเป็นการสื่อสารแบบสองทาง จึงทำให้ผู้รับสารสามารถเปลี่ยนสถานะไปเป็นผู้ส่งสารได้ ซึ่งการเปิดกว้างในการรับส่งสารถือเป็นการกระจายอำนาจของการสื่อสารให้แผ่ขยายมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นตัวกลางยังเป็นลักษณะของการส่งเสริมการรวมกลุ่มกันทางสังคม และการร่วมมือกันในการกระทำกิจกรรมอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเปรียบเสมือนโลกจริง จึงทำให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมในมิติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นมิติทางการเมือง มิติทางเศรษฐกิจ และมิติทางสังคม จึงทำให้การเคลื่อนไหวทางสังคมในปัจจุบันสามารถเกิดได้ง่ายกว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคอดีต ทั้งนี้ การเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคดิจิทัลยังต้องพิจารณาถึงค่านิยม ความเชื่อ และอุดมการณ์ของบุคคลที่สำคัญของสังคม และขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมยังสื่อถึงพฤติกรรมของประชาชนภายในสังคมที่ตอบสนองต่อความต้องการ หรือการมีเป้าหมายร่วมกันในด้านต่างๆ รวมถึงการคงอยู่ของสังคมในภาพรวมแบบแผนพฤติกรรมต่างๆ ให้เป็นไปตามกฎของทางสังคมที่มีความชัดเจน หรือเป็นไปตามบรรทัดฐาน วัฒนธรรมของสังคมในฐานะพลเมืองที่ดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้สังคมนั้นๆ นอกจากนี้ การเรียนรู้และเข้าใจถึงสิทธิและความรับผิดชอบในสังคม ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ย่อมเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลที่ดี และการเรียนรู้ในโลกดิจิทัลไม่ว่าจะเป็นโอกาส

ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ซึ่งพื้นที่สาธารณะยังสามารถเปิดเป็นพื้นที่ให้เสียงของท้องถิ่นพูดในเรื่องราวของตนมากยิ่งขึ้น

ชนากรณ์ อินทร (2563) ได้มีการเขียนบทความทางวิชาการเรื่อง สื่อสังคมออนไลน์กับการประวัตรูปแบบใหม่ : กรณีขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง 2563 โดยบทความนี้จะเป็นการนำเสนอการเปลี่ยนแปลงของขบวนการประท้วงทางการเมืองของไทยในช่วงปี 2563 ที่มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการประท้วง ซึ่งสื่อสังคมออนไลน์เป็นรูปแบบการสื่อสารที่พัฒนามาจากระบบอินเทอร์เน็ตที่สามารถแสดงความคิดเห็น และสื่อสารอย่างมีปฏิสัมพันธ์ รวมไปถึงการระดมผู้คนและสามารถทำกิจกรรมคู่ขนานกลับกิจกรรมพื้นที่ของขบวนการประท้วงตามปกติได้ สื่อสังคมออนไลน์ยังกลายเป็นพื้นที่ใหม่ของขบวนการประท้วงทางการเมืองสำหรับผู้คนในโลกออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์นี้สำเร็จหรือไม่จะขึ้นอยู่กับรูปแบบของขบวนการประท้วงด้วย

สุธิดา พัฒนศิริวิเชียร (2652, หน้า 132) เขียนบทความทางวิชาการเรื่อง พลังของสื่อสังคมกับการขับเคลื่อนขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมหรือสื่อโซเชียลมีเดียในการเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของประชาชนในเรื่องต่างๆ นอกจากนี้ ยังมีการกล่าวถึงลักษณะต่างๆ ของสื่อสังคมที่ครอบคลุมถึงยุทธวิธีในการออกแบบสื่อสังคมให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมหรือบริบททางสังคมนั้นๆ ที่จะสามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของกิจกรรม ทั้งในด้านของเนื้อหา ด้านสื่อ และการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย เพื่อเพิ่มจำนวนกลุ่มเป้าหมายหรือผู้เข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางสังคมผ่านการสร้างเครือข่าย รวมถึงการทำให้เกิดเป็นสื่อกระแสหลักที่ได้รับความสนใจจากประชาชนจนนำไปสู่การแถลงการณ์ ถึงแม้ว่ากำลังพลที่เข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางสังคมที่แท้จริงจะอยู่ที่จำนวนของประชาชนหรือผู้เข้าร่วมชุมนุม แต่สื่อสังคมออนไลน์หรือสื่อโซเชียลมีเดียยังมีความสำคัญอย่างมากในการเพิ่มจำนวนผู้เข้าร่วมชุมนุมออนไลน์ผ่านการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ

ชัยนันทน์ หาญศิริรัตน์ และ ศศิธร ยุวโกศล (2565, หน้า 101) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้เฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ในการรวมกลุ่มนักเรียนแล้ว เพื่อเคลื่อนไหวทางสังคมเรียกร้องปฏิรูปการศึกษา ปี พ.ศ. 2563 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะการสื่อสารในพื้นที่สาธารณะบนเฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ของกลุ่มนักเรียนแล้ว และศึกษาการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ในพื้นที่สาธารณะ ผลการศึกษาพบว่า เฟซบุ๊กและทวิตเตอร์กลุ่มนักเรียนแล้วมีคุณลักษณะของการเป็นพื้นที่สาธารณะออนไลน์ตามแนวคิดฮาเบอร์มาครบทุกคุณลักษณะ แต่มีปริมาณการสร้างในแต่ละคุณลักษณะมากน้อยแตกต่างกัน ส่วนการเคลื่อนไหวทางสังคมนั้นพบว่า กลุ่มนักเรียนแล้วใช้เฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ในฐานะพื้นที่สาธารณะออนไลน์เพื่อสร้างการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ นำมาสู่ผลลัพธ์ที่หลากหลายระดับ บางครั้งเกิดแคในพื้นทีออนไลน์ บางครั้งนำไปสู่การเคลื่อนไหวบนพื้นที่กายภาพ

2. งานวิจัยและบทความทางวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับการรวมกลุ่ม มีจำนวน 2 ชิ้น โดยสามารถพิจารณาได้จาก ตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางเปรียบเทียบงานวิจัยและบทความทางวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับการรวมกลุ่ม

ผู้ศึกษา/ผู้วิจัย	ประเด็นที่ศึกษา	ความเหมือน	ความแตกต่าง
โชติกา พรหมเพิก และ อจิรภาส เพียรขุนทด (2562)	ศึกษาเกี่ยวกับขบวนการ เคลื่อนไหวทางสังคมของ กลุ่มดาวดิน	การศึกษาแนวทาง การเข้ามารวมกลุ่ม	ศึกษายุทธวิธีการ เคลื่อนไหวภายใต้ เสรีภาพที่ถูกจำกัด
ณัฐธินันท์ นันทะเสนา (2564, หน้า 42)	ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการ เคลื่อนไหวทางสังคมโดย กลุ่มนักศึกษาขบวนการ ประชาธิปไตยใหม่	จนเกิดเป็น ขบวนการ เคลื่อนไหว	ศึกษาเงื่อนไขใน การรวมกลุ่มของ ขบวนการ การนักศึกษา

ที่มา : ผู้วิจัย

โดยรายละเอียดงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยและบทความทางวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับการรวมกลุ่ม มีดังนี้

โชติกา พรหมเพิก และอจิรภาส เพียรขุนทด (2562) ได้มีการศึกษาวิจัยเรื่อง ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มดาวดิน โดยวัตถุประสงค์งานวิจัย คือ เพื่อศึกษารูปแบบของการรวมกลุ่ม และเพื่อศึกษายุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มดาวดิน ภายใต้เสรีภาพที่ถูกจำกัด ซึ่งผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการรวมกลุ่มดาวดินมีรูปแบบการรวมกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ และมีลักษณะการรวมกลุ่มย่อยอย่างหลวมๆ ทำให้มีอิสระในการเคลื่อนไหวที่คล่องตัวและรวดเร็ว ส่วนยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มดาวดิน มียุทธวิธีเคลื่อนไหวที่เปลี่ยนแปลงไปจากแบบเดิม เนื่องจากถูกจำกัดเสรีภาพด้วยกฎหมายยุครัฐบาล คสช. จึงได้มีการปรับเปลี่ยนยุทธวิธีการเคลื่อนไหว โดยใช้ยุทธวิธีการสื่อสารกับสาธารณะ และยุทธวิธีการสร้างเครือข่ายโดยใช้โซเชียลมีเดีย เพื่อเป็นนโยบายขับเคลื่อนของกลุ่มดาวดินที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ณัฐธินันท์ นันทะเสนา (2564, หน้า 42) ได้มีการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการเคลื่อนไหวทางสังคมโดยกลุ่มนักศึกษาขบวนการประชาธิปไตยใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเงื่อนไขในการรวมกลุ่มกับขบวนการประชาธิปไตยใหม่ และศึกษาแนวทางในการเคลื่อนไหวและการดำเนินงานของกลุ่ม รวมไปถึงการเกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ผลวิจัยพบว่า การรวมกลุ่มของขบวนการนักศึกษามีเงื่อนไขมาจากลักษณะทางสังคมและการเมือง ซึ่งแนวร่วมสมาชิกของกลุ่ม

ขบวนการเคลื่อนไหวจะมีแนวคิดทางการเมืองที่ชัดเจนในด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย และมีจุดร่วมสำคัญ คือ ระบอบประชาธิปไตยที่มีกระบวนการทางการเมืองที่เป็นระบบและแบบแผน

3. งานวิจัยและบทความทางวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับยุทธวิธีและกระบวนการการเคลื่อนไหวทางสังคม มีจำนวน 6 ชิ้น โดยสามารถพิจารณาได้จาก ตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตารางเปรียบเทียบงานวิจัยและบทความทางวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับยุทธวิธีและกระบวนการการเคลื่อนไหวทางสังคม

ผู้ศึกษา/ผู้วิจัย	ประเด็นที่ศึกษา	ความเหมือน	ความแตกต่าง
ยรรยง ผิวผ่อง และ ศุภวัฒน์ นวราช (2558, หน้า 217-218)	ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการชุมนุมทางการเมือง		
พชรพล ตั้งวงศ์วนิชย์ และคณะ (ม.ป.ป.)	ศึกษาเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนแล้วในยุครัฐบาลประยุทธ์ จันทร์โอชา		การปฏิรูปการศึกษาที่ทันสมัยที่มุ่งเน้นหลักสิทธิมนุษยชน
ทรงชัย ปานทอง (2559, หน้า 259-286)	ศึกษาเกี่ยวกับบริบท พลวัตองค์ประกอบ และเงื่อนไขที่มีการออกมาเคลื่อนไหวของกลุ่มไม่เอาเสื้อแดงเสื้อดำ	จะมีการศึกษาเกี่ยวกับยุทธวิธีการเคลื่อนไหว แต่จะแตกต่างกันไปตามบริบทของกลุ่มที่ศึกษา	จะศึกษาบริบทของกลุ่มการเคลื่อนไหว
ชยุตม์ พันธุ์สุวรรณ และ สมศักดิ์ สามีคศิริธรรม (2562, หน้า 216-233)	ศึกษาเกี่ยวกับการปรับบทบาทของขบวนการนักศึกษาไทยในประเด็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว ขบวนการ วิธีการ และพื้นที่ในการเคลื่อนไหว		ศึกษาการปรับตัว ที่มี การระดมทรัพยากรเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย
พระทวี ข่ายมณี (2561)	ศึกษาเกี่ยวกับการปกป้องสิทธิการดำรงชีพ กระบวนการและรูปแบบการเคลื่อนไหว และศึกษาเงื่อนไขการแย่งชิงของกลุ่มทรัพยากร		การมีนายทุนเข้ามาเกี่ยวข้อง
คุณาธิป อินทรพรม และ ศิวัช ศรีโกกลางกุล (2564)	ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบกลยุทธ์การชุมนุม 5 มิติ คือ ด้านแกนนำ ด้านการระดมทุน ด้านการใช้สื่อ วิธีในการระดมทุน และความอดทนในการต่อสู้		จะศึกษาแกนนำ การระดมพล การสื่อสาร รวมถึงกาต่อสู้

ที่มา : ผู้วิจัย

โดยรายละเอียดงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยและบทความทางวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับยุทธวิธีและกระบวนการการเคลื่อนไหวทางสังคม มีดังนี้

ยรรยง ผิวผ่อง และศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวิสุ (2558, หน้า 217-218) ได้มีการศึกษางานวิจัย เรื่อง การจัดการชุมนุมทางการเมือง โดยวิจัยเล่มนี้จะอธิบายถึงการจัดการชุมนุมทางการเมืองและการใช้กลยุทธ์ในการชุมนุมของกลุ่มการเมือง ในช่วงวิกฤตการณ์การเมืองไทยระหว่างปี 2548 ถึง 2557 ผลการศึกษาพบว่า การชุมนุมทางการเมืองเกิดมาจากประเด็นปัญหา หรือเงื่อนไขทางการเมือง ซึ่งการชุมนุมทางการเมืองจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ควรจะต้องมีการวางแผน และกำหนดยุทธวิธีในการเคลื่อนไหว รวมถึงการตั้งเป้าหมายการชุมนุมที่ชัดเจน และผู้นำของการชุมนุมควรมีความน่าเชื่อถือและผ่านประสบการณ์ทางการเมือง นอกจากนี้ การชุมนุมทางการเมืองควรมีการระดมทรัพยากรบุคคลในการเข้าร่วมการชุมนุมอย่างเป็นระบบ รวมถึงการจัดสรรสถานที่และทรัพยากรสำหรับอำนวยความสะดวกในการเข้าร่วมชุมนุม การจัดชุดข้อมูลและการสื่อสารที่ครอบคลุม รวดเร็ว และถูกต้องในการแพร่กระจายข่าวสาร รวมถึงมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่การชุมนุมที่รัดกุม รวมถึงการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นระหว่างที่มีการชุมนุม นอกจากนี้ ปัจจัยที่จะทำให้การชุมนุมประสบความสำเร็จ คือ การวางแผนขั้นตอนในการทำความเข้าใจกับผู้เข้าร่วมการชุมนุมอย่างเป็นระบบ การสร้างวาทกรรม การสื่อสารและการสร้างสถานการณ์เพื่อประโยชน์ของการชุมนุม

พชรพล ตั้งวงศ์วณิชย์ และคณะ (2564, หน้า 555-563) ได้มีการเขียนบทความทางวิชาการ เรื่อง การศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนแล้ว ในยุครัฐบาลประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนแล้วมีเป้าหมายในการทำกิจกรรมเพื่อเรียกร้องการปฏิรูปการศึกษาที่ทันสมัย และมีคุณภาพมากขึ้น โดยมุ่งเน้นไปที่หลักสิทธิมนุษยชน เสรีภาพและการแสดงออกของนักเรียนภายใต้สถาบันการศึกษาของไทย มีการทำกิจกรรมการประท้วงแบบปกติ เช่น การเดินประท้วง จัดชุมนุมแฟลชม็อบ การจัดโต๊ะวาที และออกประกาศแถลงการณ์ของกลุ่ม รวมไปถึงจัดกิจกรรมประท้วงเชิงสัญลักษณ์ เพื่อชิงพื้นที่สื่อกดดันผู้มีอำนาจ และนำเสนอเป้าหมายของกลุ่มแก่ผู้รับสาร ทว่าในขณะที่เดียวกันกลุ่มนักเรียนแล้วก็ได้จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองด้วยเช่นกัน เนื่องจากมีแนวคิดที่ว่าการเมืองคือรากฐานของทุกสิ่ง การปฏิรูปทางการเมืองก็สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาทางการศึกษาได้ อย่างไรก็ตามแม้การทำกิจกรรมในระยะเวลาดังกล่าวจะไม่สามารถปฏิรูปการศึกษาได้ดังที่คิด และประสบปัญหาติดขัดทางด้านทุนทรัพย์ พชรพล ตั้งวงศ์วณิชย์ และคณะ (2564, หน้า 555) แต่กลุ่มนักเรียนแล้วก็ยังทำการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นกระบอกเสียงและแกนนำของนักเรียนภายในสถาบันการศึกษาไทย และเพื่อเผยแพร่แนวคิดในการปฏิรูปการศึกษาให้ขยายสู่วงกว้างมากขึ้น

ทรงชัย ปานทอง (2559, หน้า 259-286) ศึกษาวิจัยเรื่อง การเคลื่อนไหวและยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่ม “ไม่เอาเขื่อนแก่งเสือเต้น” โดยในงานวิจัยจะมุ่งศึกษาบริบทของโครงการแก่งเสือเต้น ในแง่ของการพัฒนาโครงการและบริบทของชุมชนที่ได้รับผลกระทบ ศึกษาพลวัตในการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มไม่เอาเขื่อนแก่งเสือเต้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญในการเคลื่อนไหวทางสังคม ได้แก่ องค์การการเคลื่อนไหวทางสังคม การระดมทรัพยากรและยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มไม่เอาเขื่อนแก่งเสือเต้น รวมไปถึงศึกษาเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของกลุ่มไม่เอาเขื่อนแก่งเสือเต้น โดยการเคลื่อนไหวของกลุ่มไม่เอาเขื่อนแก่งเสือเต้นสามารถจำแนกยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวได้ เช่น ยุทธวิธีการขัดขวาง ขัดขืนระบอบการเมืองแบบปกติด้วยการชุมนุมประท้วง และการขัดขืน ขัดขวางไม่ให้ความร่วมมือในกระบวนกรต่างๆ ของโครงการแก่งเสือเต้น ตลอดจนการพัฒนาอื่นๆ ที่เข้ามาในชุมชน ยุทธวิธีการใช้ความรุนแรง ยุทธวิธีช่องทางระบบการเมืองปกติผ่านการยื่นจดหมายหรือหนังสือ ทั้งที่เปิดผลึกและปิดผลึก การออกแถลงการณ์ ยุทธวิธีประกอบสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนขึ้นมาใหม่ เป็นต้น เงื่อนไขความสำเร็จในการเคลื่อนไหว ได้แก่ เงื่อนไขด้านองค์การการเคลื่อนไหวทางสังคม เงื่อนไขในการระดมทรัพยากร และเงื่อนไขในเรื่องของยุทธวิธีการเคลื่อนไหว

ชยุดม พันธุ์สุวรรณ และสมศักดิ์ สามัคคีธรรม (2562, หน้า 216-233) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องวิเคราะห์ขบวนการนักศึกษาไทยในช่วงความขัดแย้งทางการเมือง พ.ศ. 2549-2557 โดยในงานวิจัยได้มุ่งศึกษาการปรับบทบาทของขบวนการนักศึกษาไทยในช่วงความขัดแย้งทางการเมือง พ.ศ. 2549-2557 ทั้งในเรื่องของประเด็นการเคลื่อนไหว ขบวนการเคลื่อนไหว วิธีการเคลื่อนไหว และพื้นที่ในการเคลื่อนไหว ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ขบวนการเคลื่อนไหวของนักศึกษามีปัจจัยที่ก่อให้เกิดการปรับตัวเปลี่ยนแปลง ซึ่งเกิดจากการปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์และการปรับเปลี่ยนความคิดทางการเมืองของภาคประชาชน รวมถึงการพัฒนาของเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ นอกจากนี้ อิทธิพลทางความคิดของนักวิชาการยังมีผลต่อขบวนการนักศึกษา อันเนื่องมาจากนักศึกษามีความใกล้ชิดกับวงการวิชาการ รวมไปถึงการเปลี่ยนผ่านสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของภาครัฐ ซึ่งทำให้องค์กรนักศึกษามีบทบาทลดลงในส่วนของที่อยู่ในกำกับของภาครัฐซึ่งจะมีความเป็นทางการ และในส่วนของกลุ่มอิสระและเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการกลับมีบทบาทที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งประเด็นการเคลื่อนไหวทางสังคมที่มีความหลากหลายนี้ยังให้ความสำคัญกับความสร้างสรรค์ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการเคลื่อนไหวในเชิงสัญลักษณ์ หรืออัตลักษณ์ที่มีเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ รูปแบบการระดมทรัพยากรมีการเน้นการระดมทรัพยากรบุคคลในเชิงคุณภาพ และระดมทุนจากสาธารณะ อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวด้านยุทธวิธีจะมีการปรับเปลี่ยนเป็นการเคลื่อนไหวเป็นเชิงสัญลักษณ์ที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น และให้ความสำคัญกับการคัดเลือกแนวความคิดสร้างสรรค์ในการสื่อความหมายเพื่อจุดประเด็นให้สังคมนำไปต่อยอดการเคลื่อนไหวทางสังคม

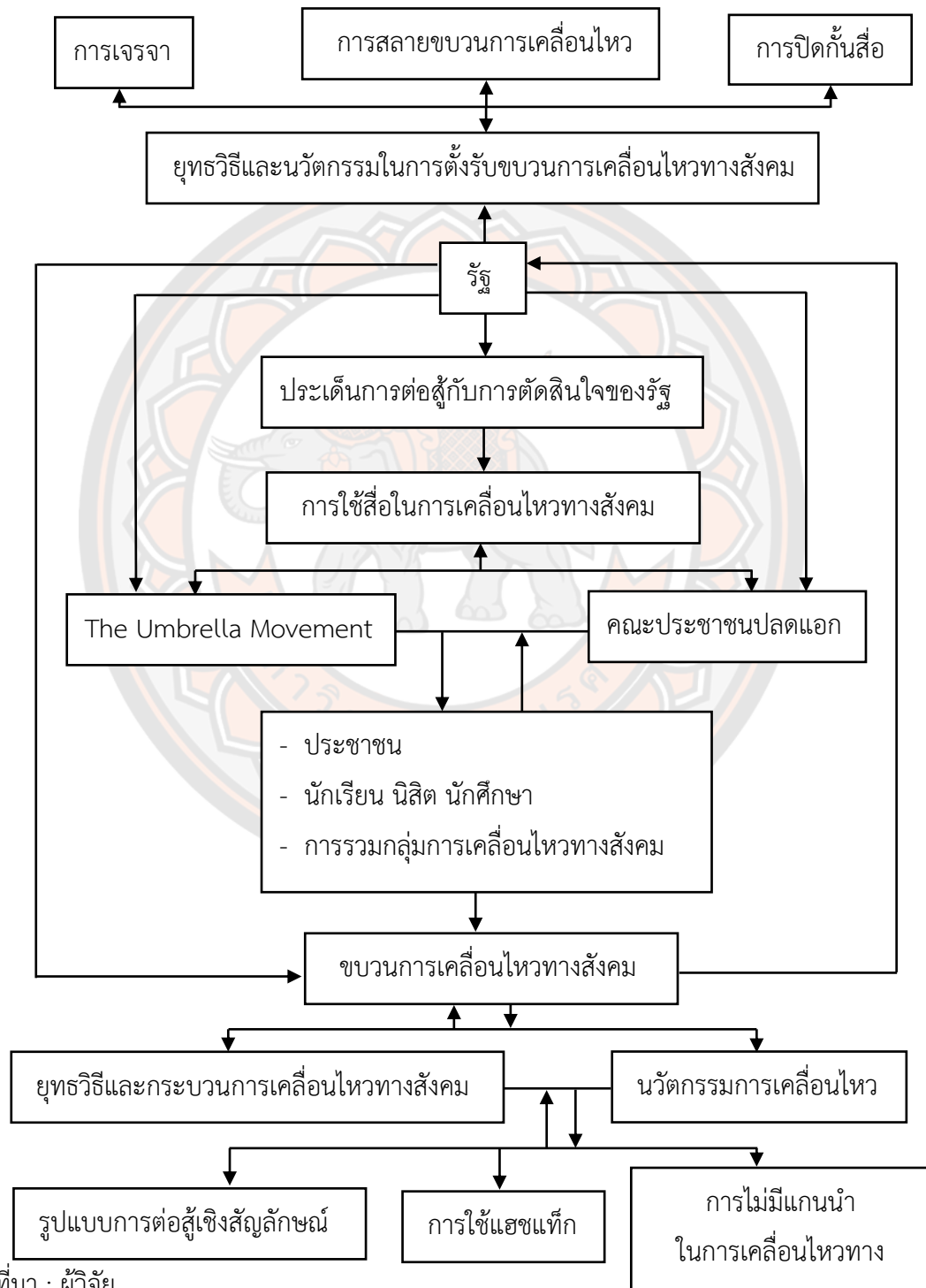
พระที ข่ายมณี (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ขบวนการชุมนุมนามูลในการปกป้องสิทธิการดำรงชีพจากการขูดเจาะก๊าซปิโตรเลียมในบริบทรัฐธรรมนูญอำนาจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาในเรื่องของการพัฒนาการและปรากฏการณ์ในการปกป้องสิทธิการดำรงชีพ รวมถึงศึกษากระบวนการและรูปแบบการเคลื่อนไหว และเงื่อนไขในการแย่งชิงทรัพยากรของกลุ่มทุน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวทางสังคมของขบวนการนามูลได้มีการใช้ยุทธวิธีการนั่งประท้วง การใช้สื่อในการเคลื่อนไหว และการรวมกลุ่มกันของคนภายในพื้นที่เพื่อต่อต้านและเรียกร้องความชอบธรรมกับกลุ่มทุนที่เข้ามาทำสัมปทานปิโตรเลียม และได้มีการใช้วิธีการระดมทรัพยากรในการต่อรองเชิงอำนาจจากภาครัฐ โดยได้มีการอาศัยนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่มีความสนใจเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งถือเป็นเครื่องมือในการต่อรองนโยบายเพื่อปกป้องสิทธิชุมชน

คุณธิป อินทร์พรม และ ศิวัช ศรีโกคางกุล (2564, หน้า 2245-2257) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบกลยุทธ์และแนวทางการเคลื่อนไหวทางการเมืองร่วมสมัยของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเคลื่อนไหวของประชาชนที่ต้องการปฏิรูปประเทศไทยให้มีระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) ในปี พ.ศ.2556 และกลุ่มนิสิต-นักศึกษาและแนวร่วมในปี พ.ศ. 2563 โดยศึกษา 5 มิติ คือ แกนนำ การระดมพล การใช้สื่อ วิธีในการระดมทุน และความอดทนในการต่อสู้ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ในด้านของแกนนำ ด้านการระดมพล และด้านการใช้สื่อมีความแตกต่างกัน โดยในด้านการใช้สื่อกลุ่มนิสิต นักศึกษาและแนวร่วมจะใช้เพียงสื่อออนไลน์ และการชุมนุมของ กปปส. เป็นการเคลื่อนไหวทางท้องถนนจึงทำให้เกิดเหตุการณ์ในการปะทะกัน ส่วนในกลุ่มนักศึกษาจะเป็นการเคลื่อนไหวในรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ในรูปแบบแฟลชม็อบจึงไม่มีเหตุที่ปะทะกับกลุ่มอื่นมากนักมีเพียงเหตุปะทะกับเจ้าหน้าที่จากการสลายการชุมนุม

จากการทบทวนวรรณกรรมมีการแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ งานวิจัยและบทความทางวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์, งานวิจัยและบทความทางวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับการรวมกลุ่มและงานวิจัยและบทความทางวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับยุทธวิธีและกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม จากการศึกษาพบว่ามีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เข้ามาเป็นเครื่องมือในการเคลื่อนไหวทางสังคมในลักษณะของการแลกเปลี่ยนทางความคิด การเผยแพร่สื่อวิดีโอในการออกมาเคลื่อนไหว รวมไปถึงการใช้สื่อเป็นตัวกลางในการออกมาเรียกร้องให้เกิดความเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้การรวมกลุ่มกันในการออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมได้มีการนำเอายุทธวิธีใหม่ๆ เข้ามาปรับใช้ให้แตกต่างไปจากเดิม และในส่วนของยุทธวิธีและกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม พบว่า เป็นการศึกษานำเอายุทธวิธีเข้ามาใช้ในกระบวนการการเคลื่อนไหวทางสังคม ดังจะเห็นได้ว่าจากการทบทวนวรรณกรรมยังมีช่องว่างทางการศึกษาจนนำมาสู่การศึกษายุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์ ที่มีการศึกษาเปรียบเทียบยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวของ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก

5. กรอบการศึกษา

แผนภาพที่ 2 กรอบการศึกษาวิจัยยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์ : ศึกษาเปรียบเทียบขบวนการเคลื่อนไหว “The Umbrella Movement” กับ “คณะประชาชนปลดแอก”

ที่มา : ผู้วิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความชัดเจนของรูปแบบการศึกษาวิจัย โดยจะเน้นไปที่การเคลื่อนไหวทางสังคมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก ที่มีการรวมกลุ่มกันทางสังคมของประชาชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา ซึ่งมีปัจจัยมาจากภาครัฐ เนื่องจากประเด็นการต่อสู้กับการตัดสินใจของภาครัฐ นำไปสู่การเคลื่อนไหวทางสังคมโดยมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เข้ามาเป็นตัวกลาง รวมไปถึงยังเป็นพื้นที่ในการออกมาเคลื่อนไหวทางสังคม นอกจากนี้ยังเป็นผลให้เกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของ The Umbrella Movement เขตปกครองพิเศษฮ่องกง กับ คณะประชาชนปลดแอกของประเทศไทย ซึ่งการเคลื่อนไหวทางสังคมก่อให้เกิดรูปแบบ ยุทธวิธี และนวัตกรรมการเคลื่อนไหวแบบใหม่ๆ ขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงการปะทะกันของกลุ่มการเคลื่อนไหวกับเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ จึงได้มียุทธวิธี และกระบวนการเคลื่อนไหว รวมไปถึงนวัตกรรมการเคลื่อนไหวทางสังคม อย่างไรก็ตามสถานการณ์ของการออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมไม่ว่าจะเป็นการออกมาตามท้องถนนหรือแม้แต่การเคลื่อนไหวในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์จะเกิดขึ้นตามบริบทของเหตุการณ์หรือพฤติกรรมรวมหมู่ที่มีพฤติกรรมในการไหลตามกันเมื่อมีจำนวนมาก และการออกมาเคลื่อนไหวของแต่ละกลุ่มนั้นจึงมีกลยุทธ์ ยุทธวิธี และนวัตกรรมที่แตกต่างกันแต่ในขณะเดียวกันก็มีความคล้ายคลึงกัน นอกจากนี้สถานการณ์ในปัจจุบันการเคลื่อนไหวทางสังคมผ่านสื่อสังคมออนไลน์กลับมีอิทธิพลเป็นอย่างมาก อันเนื่องมาจากการสื่อสารกันทางสื่อสังคมออนไลน์มีความรวดเร็วและทันสมัยจึงทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ดังจะเห็นได้ว่าการออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมของขบวนการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มองค์กรอิสระ กลุ่มการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา หรือแม้แต่มูลนิธิ ผลประโยชน์ ต่างมีความต้องการในการออกมาเรียกร้องภายใต้ความต้องการของกลุ่มหรือส่วนรวม ด้วยเหตุนี้ภาครัฐจึงมีการออกมาตรการในการตั้งรับกับการออกมาเคลื่อนไหว ซึ่งทำให้เกิดเป็นกระบวนการใช้ยุทธวิธีและนวัตกรรมในการตั้งรับกลุ่มของขบวนการการเคลื่อนไหวทางสังคม ดังจะเห็นได้จากในปัจจุบัน การเคลื่อนไหวทางสังคมมีการเคลื่อนไหวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ภาครัฐจึงต้องมีการพัฒนายุทธวิธีและพัฒนานวัตกรรมในการรับมือกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เช่น การปิดการเข้าถึงเซิร์ฟเวอร์ (Server) การปิดการเข้าถึงแอปพลิเคชัน (Application) หรือแม้แต่การปิดกั้นสื่อ การเข้าเจรจา การเข้าควบคุมพื้นที่ เป็นต้น

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการอยู่ร่วมกันภายในสังคมที่มีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในแต่ละกลุ่มจะมีพฤติกรรมและความต้องการที่แตกต่างกัน ซึ่งมีทั้งพอใจและไม่พอใจในนโยบายจึงนำไปสู่ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มต่างๆ โดยภายในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในบางครั้งก็เกิดเป็นความรุนแรงจากการปะทะกันของกลุ่มที่มีความเห็นที่ต่างกัน หรือแม้แต่การปะทะกันของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมกับภาครัฐ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดการพัฒนายุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหว

ให้มีความแปลกใหม่ทั้งในส่วนของกลุ่มที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคม และภาครัฐ เพื่อรับมือกับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลาย และยับยั้งการใช้ความรุนแรงและความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นจากการที่ประชาชนออกมาเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งจะแสดงให้เห็นว่าการออกมาเคลื่อนไหวโดยการใช้ยุทธวิธี และนวัตกรรมการเคลื่อนไหวมีความเป็นพลวัต เนื่องจากมีการพัฒนายุทธวิธี และนวัตกรรมจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น อย่างไรก็ตาม เมื่อมีรัฐก็ย่อมมีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งเปรียบเสมือนวัฏจักรทางสังคมที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์ : ศึกษาเปรียบเทียบขบวนการเคลื่อนไหว “The Umbrella Movement” กับ “คณะประชาชนปลดแอก” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จะเป็นการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวของ The umbrella movement และคณะประชาชนปลดแอกภายใต้สื่อสังคมออนไลน์ในการเข้ามาประยุกต์ใช้กับการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยการวิจัยครั้งนี้มีกระบวนการศึกษา ดังนี้

1. การวิจัยคุณภาพ
2. การศึกษาเปรียบเทียบแบบกรณีศึกษาที่แตกต่างกัน (Most Different Systems Design: MDSD)
3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยคุณภาพ เป็นการแสวงหาความรู้ที่มีการพิจารณาจากปรากฏการณ์ทางสังคมที่มาจากสภาพแวดล้อม ซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพนี้ส่วนใหญ่แล้วจะสนใจในเรื่องของข้อมูลด้านความรู้สึก ความหมาย ค่านิยม หรืออุดมการณ์ของบุคคลที่แตกต่างไปจากข้อมูลเชิงปริมาณ จึงทำให้ข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นมักจะใช้ระยะเวลาในการศึกษา เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพจะเป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งถือเป็นวิธีหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่จะเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความ การสร้างข้อสรุปแบบไม่มีเหตุมีผล นอกจากนี้ การวิจัยคุณภาพยังเป็นการศึกษากระบวนการของปรากฏการณ์ทางสังคมว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรจากระยะเวลาหนึ่งไปอีกระยะเวลาหนึ่ง โดยมีเงื่อนไขอะไรเกิดขึ้นในกระบวนการนั้นๆ (สุภางค์ จันทวานิช, 2559, หน้า 13-22)

2. การศึกษาเปรียบเทียบแบบกรณีศึกษาที่แตกต่างกัน (Most Different Systems Design : MDSD)

การเปรียบเทียบแบบกรณีศึกษาที่แตกต่างกัน (Most Different Systems Design : MDSD) (Jay Steinmetz, n.d., p.178-179) โดยการศึกษาแบบ MDSD นี้จะเป็นการเปรียบเทียบกรณีต่างๆ ที่ต่างกันมาก ซึ่งทั้งหมดมีตัวแปรตามตัวเดียวกัน วิธีการนี้จะช่วยให้การวิจัยระบุจุดที่มีความคล้ายคลึงกันระหว่างกรณีต่างๆ ที่แตกต่างกัน และด้วยเหตุนี้จึงระบุตัวแปรอิสระที่เป็นสาเหตุของผลลัพธ์ กล่าวอีกนัยหนึ่ง กรณีที่เราสังเกตอาจมีตัวแปรต่างกันมาก แต่เราสามารถระบุผลลัพธ์เดียวกันที่เกิดขึ้นได้ ทำไมเราจึงมีระบบที่แตกต่างกันซึ่งให้ผลลัพธ์ที่เหมือนกัน ภารกิจคือการกลั่นกรองตัวแปรที่มีอยู่ระหว่างกรณีและปัญหาและแยกตัวแปรที่มีความคล้ายคลึงกันจริงๆ เนื่องจากตัวแปรที่คล้ายคลึงกันระหว่างกรณีต่างๆ อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดผลลัพธ์เดียวกัน

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้จะเป็นการวิจัยแบบพหุกรณี (Multiple Case Study) เป็นการศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลตั้งแต่ 2 กรณีขึ้นไป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลาย ครอบคลุม และสมบูรณ์ โดยข้อมูลที่ได้อาจมาจากการศึกษาเพื่อมุ่งหาความสัมพันธ์และเปรียบเทียบ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ โดยจะแบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. เอกสารขั้นต้น (Primary data) คือ เอกสารที่มีการเขียนขึ้นในระหว่างการเกิดเหตุการณ์ ซึ่งรวมไปถึงผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ที่จัดทำเอกสารโดยตรงซึ่งยังไม่ผ่านการสังเคราะห์หรือวิเคราะห์มาก่อน โดยข้อมูลจะเป็นข้อมูลดิบ เช่น เอกสาร รายงาน ข่าว เป็นต้น

2. เอกสารขั้นรอง (Secondary data) คือ เอกสารที่ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตีความมาแล้ว ซึ่งส่วนใหญ่จะเขียนหลังจากเกิดเหตุการณ์ขึ้นมาแล้ว เช่น บทความทางวิชาการ งานวิจัย หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

3. การสัมภาษณ์ (Interview) (พิชญ์ เสงี่ยมพงษ์, 2558, หน้า 68-74) คือ การขอความอนุเคราะห์ด้านเวลาและความร่วมมือกับผู้สัมภาษณ์โดยจะมีการจำกัดระยะเวลาของการสัมภาษณ์ให้เหมาะสม ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยมักจะเป็นผู้เข้าหาบุคคลหรือกลุ่มบุคคลตามกลุ่มเป้าหมายที่ตนเองกำหนดไว้ และผู้ให้สัมภาษณ์ยังต้องมีความเชื่อมโยงกับประเด็นเหตุการณ์ที่เป็นความสนใจของผู้ศึกษา ประโยชน์ของการสัมภาษณ์จะเป็นการช่วยตอบคำถาม วัตถุประสงค์ หรือสมมุติฐานวิจัย ผู้สัมภาษณ์จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงคำถามเพื่อให้ได้รับข้อมูลในการตอบคำถามวิจัย โดยในงานวิจัยเล่มนี้จะใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured interview) จะเป็นการเตรียมชุดคำถามไว้ก่อนล่วงหน้า แต่จะมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่มีการสัมภาษณ์

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านงานเอกสารและการสัมภาษณ์ โดยการเลือกผู้สัมภาษณ์จะเป็นการใช้เทคนิคการเลือกเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยจะเลือกผู้สัมภาษณ์จากการเข้าร่วมในการเคลื่อนไหวทางสังคม ประกอบไปด้วย ตัวแทนจากผู้เข้าร่วมการเคลื่อนไหว นักวิชาการ และผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งจะต้องมีความรอบรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคม จำนวน 5 ราย ดังนี้

ตารางที่ 5 ตารางการกำหนดรหัส และคุณสมบัติของผู้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล

รหัส	คุณสมบัติ	จำนวน
A	ตัวแทนจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางสังคม	A1-2
B	นักวิชาการ	B1-1
C	ผู้มีส่วนได้เสีย	C1-2

ที่มา : ผู้วิจัย

โดยมีเกณฑ์คัดเข้า-คัดออก ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัย (Inclusion Criteria)

1. อาสาสมัครวิจัยหรือผู้ให้สัมภาษณ์ต้องมีความเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวทางสังคม
2. อาสาสมัครวิจัยหรือผู้ให้สัมภาษณ์จะต้องมีความรอบรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคม

เกณฑ์การคัดผู้เข้าร่วมวิจัยออก (Exclusion Criteria)

1. อาสาสมัครวิจัยหรือผู้ให้สัมภาษณ์ไม่สะดวกให้ข้อมูลจากรูปแบบการสัมภาษณ์
2. อาสาสมัครวิจัยหรือผู้ให้สัมภาษณ์ไม่เกี่ยวข้อง ไม่มีความชำนาญและประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคม

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้จะมีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า และการสัมภาษณ์ เพื่อให้ข้อมูลที่ศึกษามีความน่าเชื่อถือ โดยจะใช้หลักการสามเส้า (Triangulation) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีตรวจสอบคือการสอบแหล่งข้อมูล แหล่งที่มาที่พิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ แหล่งบุคคล โดยแหล่งเวลา หมายถึงว่า ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะ

เหมือนกันหรือไม่ แหล่งสถานที่ หมายความว่าถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ และแหล่งบุคคล หมายความว่าถ้าบุคคลให้ข้อมูลต่างไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

2. การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) คือ การใช้วิธีเปรียบเทียบโดยการนำข้อมูลมาเปรียบเทียบเป็นปรากฏการณ์ มีความเริ่มเป็นนามธรรมมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ผู้วิจัยที่ได้สังเกตเหตุการณ์หลายๆ เหตุการณ์ เมื่อได้จำแนกชนิดของข้อมูลในเหตุการณ์เหล่านั้นแล้วก็นำมาเปรียบเทียบกัน โดยอาจทำเป็นตารางหาความสัมพันธ์ ซึ่งจากการเปรียบเทียบนี้อาจทำให้พบความสัมพันธ์ใหม่เกิดขึ้น (สุรางค์ จันทวานิช, 2559, หน้า 129-137)

บทที่ 4

ยุทธวิธีการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม

การศึกษาเรื่อง ยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์ : ศึกษาเปรียบเทียบขบวนการเคลื่อนไหว “The Umbrella Movement” กับ “คณะประชาชนปลดแอก” โดยในบทนี้จะเป็นการตอบวัตถุประสงค์ในข้อที่หนึ่ง คือ เพื่อศึกษายุทธวิธีการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหวของ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก โดยจะมีการอธิบายในส่วนของการพัฒนาการ สภาพแวดล้อม และยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวของ “The Umbrella Movement” กับ “คณะประชาชนปลดแอก” โดยได้แบ่งสาระสำคัญของผลการศึกษา ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมและบริบททางสังคม
2. พัฒนาการของขบวนการเคลื่อนไหว
3. ยุทธวิธีในการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหว

1. สภาพแวดล้อมและบริบททางสังคม

1.1 จาก “หนึ่งประเทศ สองระบบ” สู่อารมณ์ขันท้าทายอำนาจรัฐบาลจีนของฮ่องกง

เขตปกครองพิเศษฮ่องกง เป็นเขตการปกครองหนึ่งของประเทศจีน ที่รับความเป็นอิสระให้มีการปกครองตนเอง เนื่องจากเขตปกครองพิเศษฮ่องกงเคยตกอยู่ภายใต้ความดูแลของประเทศอังกฤษ จากการทำสงครามฝิ่นกับประเทศจีน ซึ่งทั้งสองประเทศถือได้ว่าเป็นคู่ค้าคนสำคัญ แต่เนื่องจากประเทศอังกฤษรู้สึกถึงการเสียดุลทางการค้าจากการที่ไม่สามารถขายของให้กับประเทศจีนได้อย่างเสรี จนนำไปสู่การขาดทุนจึงต้องมีการมองหาช่องทางในการทำกำไร โดยบริษัทอินเดียตะวันออกได้ค้นพบสิ่งที่จะทำให้เกิดกำไร คือ การปลูกฝิ่นส่งขายให้กับจีน จึงทำให้สภาพการค้ากลับพลิกผันเป็นประเทศอังกฤษได้ดุลการค้าและประเทศจีนเสียดุลการค้า ส่งผลให้เกิดเป็นสงครามฝิ่นระหว่างประเทศอังกฤษกับประเทศจีน จนเกิดเป็นการทำสนธิสัญญานานกิง และการทำสัญญาเช่าของเกาะฮ่องกงให้กับประเทศอังกฤษเป็นเวลา 99 ปี (กองบรรณาธิการ สำนักพิมพ์สยาม เรนชองส์, 2564) แต่ในปัจจุบันประเทศอังกฤษได้ส่งคืนเกาะฮ่องกงให้กับประเทศจีนแล้ว และได้มีการกำหนดระบอบการปกครองเป็น “หนึ่งประเทศ สองระบบ” ไปอีก 50 ปี แล้วจึงกลับสู่ระบอบการปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างเต็มรูปแบบ จึงทำให้ในปัจจุบัน (ปี 2566) ชาวฮ่องกงยังสามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การชุมนุมเรียกร้อง ยังมีความอิสระเสรีตามที่ประเทศอังกฤษได้ถ่ายทอดไว้

แต่ในขณะเดียวกันประชาชนเขตปกครองพิเศษฮ่องกงกลับมีการออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อเรียกร้องและกีดกันความเป็นชาตินิยม

นอกจากนี้ เขตปกครองพิเศษฮ่องกงยังถือเป็นศูนย์กลางทางการเงิน จากการที่ชาวต่างชาติสามารถร่วมลงทุนและเป็นเจ้าของร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทางเศรษฐกิจของประเทศได้ ซึ่งระบบเศรษฐกิจของเขตปกครองพิเศษฮ่องกงถือเป็นแบบทุนนิยมที่แตกต่างกับระบบทุนนิยมที่แตกต่างกับระบบสังคมนิยม การที่ประเทศอังกฤษคืนเกาะฮ่องกงให้กับประเทศจีนเนื่องจากเห็นถึงการค้าขายนั้นมีความสำคัญ จึงยังอยากรักษามิตรภาพไว้ รวมถึงมีการเจรจาระหว่างประเทศจีนกับประเทศอังกฤษ จนเกิดเป็นระบอบการปกครองรูปแบบใหม่ เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือหลังจากการเกิดการคืนเขตปกครองพิเศษฮ่องกงให้กับประเทศจีน ทั้งนี้ยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนที่เข้ามาลงทุนในเขตปกครองพิเศษฮ่องกงไม่ให้อ่อนกำลังการผลิตออกนอกพื้นที่ จึงทำให้เขตการปกครองพิเศษฮ่องกงมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจีน (SpokeDark TV, 2563)

ทั้งนี้ การปกครองของเขตปกครองพิเศษฮ่องกงได้มีการปกครองในรูปแบบของ “หนึ่งประเทศ สองระบบ” ซึ่งเป็นการร่างข้อกฎหมายพื้นฐานของเขตการปกครองพิเศษฮ่องกงผ่านการเจรจาระหว่างประเทศจีนกับประเทศอังกฤษ (Byron S. J. Weng, 1987-1988, p.195) โดยในอดีตเขตปกครองพิเศษฮ่องกงถูกปกครองด้วยประเทศอังกฤษแต่เนื่องด้วยครบกำหนดการคืนเกาะฮ่องกงให้กับประเทศจีน และคำนึงถึงผลการค้าขายกับประเทศจีนจึงทำให้เกาะฮ่องกงกลับสู่การดูแลของประเทศจีน แต่มีการสร้างระบอบการปกครองให้กับเขตปกครองพิเศษฮ่องกง ใช้เป็นเวลา 50 ปี จึงกลับสู่การปกครองของประเทศจีนอย่างเต็มรูปแบบ ในขณะที่ช่วงเวลานี้ประเทศจีนจะไม่เข้ามาแทรกแซงระบอบการปกครองของเขตปกครองพิเศษฮ่องกง จะให้เสรีภาพในสื่อ การชุมนุมและการมีสิทธิในการเลือกผู้นำเป็นของตนเอง แต่เนื่องจากการออกนโยบายการศึกษาแห่งชาติ เป็นการกำหนดบทเรียนให้เยาวชนมีความรักชาติ ทั้งนี้ ประชาชนบางส่วนจึงตระหนักถึงการถูกจำกัดในเรื่องของเสรีภาพทางความคิดจึงได้มีการออกมาต่อต้านระบบการศึกษาแห่งชาติ ประกอบกับการที่ปักกิ่งประเทศจีนเริ่มเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองโดยการกำหนดตัวแทนให้ประชาชนชาวฮ่องกงได้เลือกเปรียบเสมือนว่าถ้าประชาชนอยากเลือกตั้งก็ให้ประชาชนได้เลือกตั้ง แต่การเลือกตั้งจะมีการกำหนดตัวแทนการเลือกตั้งที่คัดมาจากภาครัฐของจีน จนนำไปสู่การออกมาเคลื่อนไหวของประชาชนที่ไม่ยอมรับระบอบเลือกตั้งที่กำหนดโดยรัฐบาลจีน

อย่างไรก็ตาม การออกมาเคลื่อนไหวของประชาชนเขตปกครองพิเศษฮ่องกงมีจุดเริ่มต้นมาจากการปฏิรูประบบการศึกษาของเขตปกครองพิเศษฮ่องกง ซึ่งนำโดยโจเซฟ หว่องและคณะ ได้จัดตั้งกลุ่มสกอลารีซึม (Scholarism) เพื่อเรียกร้องในเรื่องของสิทธิ เสรีภาพในความคิด การพูด การแสดงออก รวมถึงความเห็นต่างกับการปฏิรูปการศึกษาที่มีระบบการล้างสมองปลูกฝังค่านิยมในการรักชาติหรือการศึกษาแห่งชาติ จนนำไปสู่ขบวนการเรียกร้องให้ถอดถอนการปฏิรูปการศึกษา

แห่งชาติ รวมถึงการไม่ยอมให้คอมมิวนิสต์จีนเข้ามาปฏิรูปการศึกษาของเขตปกครองพิเศษฮ่องกง จึงได้เข้าเรียกร้องและเจรจากับรัฐบาลที่นำโดย เหลียง ชุนอิง (Leung Chun-Ying) หรือ ซิวยง เหลียง (CY Leung) แต่ไม่สำเร็จ กลุ่มสกอลารีซิมจึงมีการยกระดับการเคลื่อนไหว ซึ่งได้ผลตอบรับจากประชาชนเป็นวงกว้างในการให้ความสนใจการเรียกร้องของกลุ่มสกอลารีซิม แต่ในขณะเดียวกันกลับมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาในพื้นที่ของการเคลื่อนไหวโดยให้เหตุผลว่ารักษาความปลอดภัยและปกป้องผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคม แต่โจชัว หว่อง และคณะกลับมองว่าการเข้ามาของเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาเพื่อข่มขู่ และต้องการปกป้องชนชั้นปกครองมากกว่าประชาชนชาวฮ่องกง ทั้งนี้ การออกมาเคลื่อนไหวของกลุ่มสกอลารีซิมมีจุดประสงค์เพื่อต้องการถอดถอนหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ โดยปราศจากการใช้ความรุนแรง เป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เป็นไปโดยความสงบ และยังหวังว่าภาครัฐจะไม่มีการใช้ความรุนแรงกับประชาชนที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคม และเมื่อใกล้ถึงเวลาในการประกาศใช้ระบบการศึกษาแห่งชาติก็มีผู้คนเข้ามาให้การสนับสนุนกลุ่มสกอลารีซิม จนนำไปสู่การยกระดับการเคลื่อนไหวเพื่อถอดถอน ต่อมาผู้นำของรัฐบาลฮ่องกง หรือซิวยง เหลียงได้เข้าเจรจากับผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหว แต่ข้อเสนอในการพูดคุย “ไม่ใช่ถอดถอนหรือไม่ถอดถอน” จึงทำให้กลุ่มผู้ออกมาเคลื่อนไหวเกิดความไม่พอใจ เนื่องจากรัฐบาลไม่ทำตามความต้องการของประชาชนที่มีการเรียกร้องให้ยกเลิกการปฏิรูปการศึกษา จนนำไปสู่การชุมนุม “ชุดดำ” ที่มีผู้เข้าร่วมมากกว่าหนึ่งแสนสองหมื่นคน

ดังจะเห็นได้ว่า การเคลื่อนไหวทางสังคมที่มีการเรียกร้องให้มีการยกเลิกการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติมีการนำโดยกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ซึ่งเป็นการเริ่มต้นการเคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียน นักศึกษาของเขตการปกครองพิเศษฮ่องกงที่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากภาครัฐยอมถอยในเรื่องของการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งหลังการเคลื่อนไหวของการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ ก็เกิดเป็นขบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนที่ไม่ยอมรับการปฏิรูปการเลือกตั้งที่ตัวผู้นำต้องมีการผ่านรัฐบาลปักกิ่ง ประเทศจีน ซึ่งประชาชนในเขตปกครองพิเศษฮ่องกงมองว่าถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการเลือกตั้ง จนนำไปสู่ขบวนการเคลื่อนไหวทางสื่อสังคมออนไลน์ หรือสงครามเปลวไฟ ที่เคลื่อนไหวไปพร้อมกับการเคลื่อนไหวบนท้องถนน

1.2 จากการศึกษาต่อสู่เพื่อประชาธิปไตยของ “คณะราษฎร” มาสู่ กระบวนการนิสิต นักศึกษา และการเคลื่อนไหวของคนรุ่นใหม่

การเคลื่อนไหวทางสังคมของประเทศไทยนั้นจะเห็นได้ว่าเกิดขึ้นมาตั้งแต่ในอดีต โดยความพยายามของนักเรียน นักศึกษาทหารที่ศึกษาและทำงานอยู่ในทวีปยุโรป ซึ่งได้รับแนวคิดการปกครองแบบระบอบประชาธิปไตยจึงมีเกิดการปฏิรูปการปกครอง เมื่อปี พ.ศ. 2475 เปลี่ยนจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่มีพระมหากษัตริย์อยู่เหนือกฎหมาย มาเป็นรูปแบบการปกครองระบอบ

ประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ที่มีพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ (พระจันทร์ เอี่ยมชื่น, 2564) ถือเป็น การเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งสำคัญของประเทศไทยที่ทำโดยคณะราษฎร จุดมุ่งหมายในการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้นเนื่องจากคณะราษฎรคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนมาก่อนไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความเป็นอิสระทางการเมือง ศาล เศรษฐกิจ การรักษาไว้ซึ่งความปลอดภัยของประชาชนจากการทะเลาะวิวาท หรือการทำร้ายกัน อีกทั้งยังมีการพัฒนาเศรษฐกิจจากรัฐบาลเพื่อความผาสุกของประชาชนให้มีความอยู่ดีกินดี รวมถึงการให้สิทธิ เสรีภาพ ความเป็นอิสระกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และสุดท้ายควรให้ความรู้การศึกษาแก่ประชาชน เพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (ฐาปนันท์ นิพิฏฐกุล, 2560)

ระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์นั้นถือว่ามีความล้าหลังไม่ทันสมัย อาจทำให้ประเทศไม่เกิดการพัฒนา ทั้งในเรื่องของการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม คณะราษฎรซึ่งมองเห็นถึงปัญหาดังกล่าวจึงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ประเทศมีการพัฒนาทัดเทียมกับประเทศฝั่งตะวันตก (อานันท์ เกียรติสารพิภพ, 2563) คณะราษฎรจึงวางแผนทำการปฏิวัติประเทศไทย โดยพวกเขา เรียกตัวเองว่า “คณะราษฎร” ซึ่งคำว่า “ราษฎร” ใช้แทน “ประชาชน” ต่อมาคณะราษฎรเริ่มชักชวนนักเรียนไทยที่ศึกษาอยู่ในทวีปยุโรปเข้าร่วมขบวนการอย่างลับๆ และขยายมายังนายทหารชั้นผู้ใหญ่ของประเทศไทย จึงทำให้คณะราษฎรมีสมาชิกประมาณ 100 คน (คริส เบเคอร์ และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2566, หน้า 164-171)

ทว่า การเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 นั้น ได้มีการใช้กลยุทธ์และยุทธวิธีในการวางแผนเพื่อเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง โดยการที่คณะราษฎรได้มีการเข้าแทรกแซงและประสานงาน (สันติสุข โสภณศิริ, 2564, หน้า 18-27) คือ

1. นับตั้งแต่การเลือกวันลงมือปฏิวัติ จะเป็นการเลือกวันที่พระมหากษัตริย์ประทับอยู่นอกพระราชฐาน เนื่องจากถ้าพระมหากษัตริย์อยู่ในเขตพระราชฐาน ทหารฝ่ายรัฐบาลจะมีการตอบโต้ ซึ่งอาจนำไปสู่ สงครามกลางเมือง และการเสียเลือดเสียเนื้อ
2. แผนจับเสมือเปล่า เนื่องจากเหล่าบรรดาทหารในกองทัพไม่มีประสบการณ์ในการปราบปรามกบฏจึงเป็นจุดอ่อนให้สามารถเข้าแทรกแซง และเกลี้ยกล่อมได้โดยง่าย
3. แผนอารักขาบุคคลสำคัญ จะเป็นแผนสำหรับการจับกุมบุคคลสำคัญที่ควบคุมอำนาจในพระนคร ซึ่งมีอำนาจตัดสินใจแทนพระมหากษัตริย์ ทั้งนี้เมื่อแผนสำเร็จจลุล่วงจะทำให้สามารถมีข้อต่อรองกับพระมหากษัตริย์
4. แผนตัดการสื่อสาร จะเป็นการตัดสายโทรเลขกับโทรศัพท์ เพื่อตัดการติดต่อสื่อสารของกองกำลังของรัฐบาลไม่ให้อำนาจติดต่อกันได้

ทั้งนี้ เมื่อคณะราษฎรได้ทำการยึดอำนาจของรัฐบาลสำเร็จ ได้ทำหนังสือกราบบังคมทูลเชิญพระมหากษัตริย์เป็นกษัตริย์ต่อแต่พระมหากษัตริย์จะอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ซึ่งต่อมาได้มีการเปิด

ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งแรก ซึ่งการประชุมครั้งนี้ได้มีการเลือกคณะผู้บริหารประเทศที่เรียกว่า “คณะกรรมการราษฎร” เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งนี้พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 ถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทยที่กำหนดให้ระบบการปกครองเป็นระบบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาและมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด (ฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจนา และคณะ, 2565)

การปฏิวัติ 14 ตุลาคม 2516

เหตุการณ์ปฏิวัติ 14 ตุลาคม 2516 เป็นการปฏิวัติที่อำนาจทั้งหมดอยู่ที่นายกรัฐมนตรีสามารถสั่งการตุลาการและศาลได้ และได้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญจาก 20 มาตรา และมาตรา 17 ที่ให้อำนาจกับรัฐบาลสามารถทำตามใจตนเองได้ รวมถึงมีการกวาดล้างฝ่ายค้าน นักเรียน นักศึกษา ปัญญาชน นอกจากนี้ยังมีการปิดหนังสือพิมพ์ที่มีการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และใช้กฎหมาย มาตรา 17 ในการประหารชีวิตกับผู้ที่ทำให้ผิดหรือเป็นคอมมิวนิสต์ โดยไม่ผ่านกระบวนการทางกฎหมาย ต่อมาจอมพลถนอม กิตติขจร ได้ขึ้นมาสืบทอดระบบการปฏิวัติของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับพ.ศ. 2511 ซึ่งสามารถจัดตั้งพรรคการเมืองและมีการเลือกตั้งทั่วไปได้ จึงทำให้นักศึกษาได้มีการเข้าร่วมสังเกตการณ์การเลือกตั้ง (สันติสุข โสภณสิริ, 2556, หน้า 18-21)

เหตุการณ์ 14 ตุลา เรียกได้ว่าเป็น วันมหาวิปโยค วันมหาปิติ การปฏิวัติคุกคาม การปฏิวัติของนักศึกษา ซึ่งเป็นขบวนการเคลื่อนไหวของเยาวชน นิสิต นักศึกษา และประชาชน ในการออกมาเรียกร้องและไม่เห็นด้วยกับการสืบทอดอำนาจของเผด็จการ โดยมียุทธวิธีในการเคลื่อนไหว คือ มีการแจกใบปลิว การแจกหนังสือ การถือป้ายโปสเตอร์ มีใจความว่า “น้ำตาเรตกใน เมื่อเราไร้รัฐธรรมนูญ” “จงคืนอำนาจแก่ปวงชนชาวไทย” “จงปลดปล่อยประชาชน” “ประชาชนต้องการรัฐธรรมนูญ” เป็นต้น รวมถึงมีการเปิดอภิปราย ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นอยู่ในช่วงสอบของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นำไปสู่ปรากฏการณ์เชิงตรงคำครึ่งเสาร์เหลือยอดโตม งดสอบ ส่งผลให้นักศึกษาที่เข้าห้องสอบไม่ได้มีการเดินทางไปชุมนุมและฟังอภิปรายโจมตีรัฐบาล ณ บริเวณลานโพธิ์ ต่อมามีการชุมนุมกันที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร รวมถึงมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีการชุมนุมเรียกร้องให้รัฐบาลปล่อยตัวผู้ที่ถูกจับกุมและให้มหาวิทยาลัยเลื่อนการสอบ ซึ่งการรวมตัวชุมนุมกันของเยาวชน นิสิต นักศึกษา เป็นการชุมนุมกันอย่างสันติ โดยการปักหลักชุมนุมกันตลอดทั้งวันทั้งคืน เมื่อมีการส่งหนังสือให้ปล่อยบุคคลที่ถูกจับกุมไป รัฐบาลได้มีการประกาศใช้มาตรา 17 ให้มหาวิทยาลัยของรัฐประกาศให้นิสิตนักศึกษาปฏิบัติตามกฎและสอบตามกำหนดการ ทั้งนี้ทั้งนี้ยุทธวิธีของขบวนการนิสิต นักศึกษาได้มีการโจมตีรัฐบาล โดยการอภิปรายรวมถึงมีการแสดงละครเสียดสีการเมือง และต่อมามีการแถลงการณ์ของคณาจารย์ว่า การจับกุมบุคคลทั้ง 13 คนนั้นเป็นการ

จงใจใส่ความอันเป็นเท็จ รวมถึงมีการออกแถลงการณ์ขอความร่วมมือกับประชาชนในการต่อสู้เพื่อให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากเหตุการณ์ ซึ่งเหตุการณ์ในครั้งนี้ได้มีการรวมตัวกันของนักเรียน นิสิต นักศึกษาหลากหลายมหาวิทยาลัย โดยมารวมตัวกันที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การรวมตัวที่เกิดขึ้นนั้นได้รับการสนับสนุนหลายทิศทางทั้งในเรื่องของเงิน อาหาร ผลไม้ นอกจากนี้ ยังได้รับการสนับสนุนจากนักเรียนไทยในสหรัฐอเมริกา เยอรมนี และออสเตรเลีย รวมถึงการเดินทางจากประชาชนจากต่างจังหวัดได้มีการเข้าไปสมทบกันที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อย่างไรก็ตาม การเข้ามาของทหาร รถหุ้มเกราะ รถดับเพลิง รถถัง การกระจายอาวุธและกระสุนร่วมกับตำรวจสายและตำรวจนครบาล เนื่องจากมีแผนปราบปรามจลาจลผู้ร่วมชุมนุม ต่อมารัฐบาลยอมรับข้อเสนอของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาโดยการปล่อยตัวผู้ต้องหาและประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่ในปีต่อไป จึงทำให้เกิดการพยายามสลายตัวของผู้ที่ยังชุมนุม แต่การติดต่อประสานงานที่ผิดพลาด รวมถึงข่าวลือหรือต่างๆ ว่าจะมีการใช้ความรุนแรง และมีคนที่ไม่ใช่นักศึกษาได้อภิปรายโจมตีและยุยงให้สถานการณ์เกิดความวุ่นวาย จึงทำให้มีการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐและประชาชน ต่อมาจอมพลถนอม กิตติขจร ประกาศลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รวมถึงสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสขอให้ทุกฝ่ายหยุดใช้ความรุนแรงและแต่งตั้งให้ศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรีแทน (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2565)

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า ขบวนการเคลื่อนไหวของเยาวชน นิสิต นักศึกษานั้นมีมาตั้งแต่อดีต จาก การออกมาเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพ ต้องการหยุดการสืบทอดอำนาจจากเผด็จการ ในการนำพาประเทศไปสู่ระบอบประชาธิปไตย แต่ในขณะเดียวกันการออกมาเคลื่อนไหวของขบวนการนิสิตนักศึกษา ได้มีการวางแผนการใช้ยุทธวิธีต่างๆ ให้เกิดเป็นความน่าสนใจไม่ว่าจะเป็นการแจกใบปลิว โปสเตอร์ การแถลงการณ์ต่างๆ การออกหนังสือการแพร่กระจายข่าวสารผ่านหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งก่อให้เกิดเป็นความน่าสนใจให้ประชาชน ได้ติดตามสถานการณ์การออกมาเคลื่อนไหวของขบวนการเยาวชน นิสิต นักศึกษา

การรัฐประหาร 6 ตุลาคม 2519

อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์สังหารหมู่ หรือเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ถือเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เกิดการนองเลือดครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ไทยอันเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐได้ทำการสังหารหมู่ นักศึกษาและประชาชนขึ้นที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทั้งนี้ ขบวนการนักศึกษามีได้รณรงค์เพื่อประชาธิปไตยเพียงอย่างเดียวแต่กลับมองเห็นถึงปัญหาภายในสังคมที่เกิดความไม่เท่าเทียม ซึ่งเห็นได้จากการต่อสู้ของกรรมกรและชาวนา ภายหลังจากการรวมตัวกันทั้งขบวนการนักศึกษา ขบวนการกรรมกรและขบวนการชาวนาเพื่อต่อสู้ให้เกิดความเป็นอิสระ ทั้งนี้ ขบวนการนักศึกษายังต่อสู้กับภาครัฐเพื่อคัดค้านการปราบปราม ซึ่งการกระทำของภาครัฐที่มีการใช้อำนาจในการปิดล้อม

และเผาหมู่บ้านถือเป็นการเหยียบย่ำกฎหมายจึงทำให้ขบวนการนักศึกษายื่นข้อเรียกร้องแก่รัฐบาล ทั้งนี้ทั้งนั้น การออกมาเคลื่อนไหวของขบวนการนักศึกษาจะเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2517 ซึ่งทำให้ประเทศไทยเกิดระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยอีกครั้ง ถึงอย่างนั้น ก็ยังหลงเหลือโครงสร้างทางสังคมที่ยังมีความเป็นอนุรักษนิยม เนื่องจากชนชั้นนำไม่คุ้นเคยกับระบอบประชาธิปไตยที่เปิดให้ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพ แต่จะคุ้นเคยกับการสั่งการหรือระบบเผด็จการ จนนำไปสู่แผนการรัฐประหาร

ทั้งนี้ กรณีของ 6 ตุลาคม 2519 แสดงให้เห็นว่าภาครัฐพร้อมที่จะใช้ความรุนแรงในการปราบปรามขบวนการเคลื่อนไหวของนักศึกษาและประชาชนอยู่ตลอดเวลาจึงทำให้ขบวนการนักศึกษาเกิดความขัดแย้งกับชนชั้นนำจนนำไปสู่เหตุการณ์ความรุนแรง เนื่องจากไม่ใช้วิธีอหิงสาในการเข้าพูดคุยกัน อย่างไรก็ตาม การรัฐประหาร 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งถือเป็นวันที่เกิดเหตุการณ์สังหารหมู่ที่เลือดเย็นอันเนื่องมาจากการเกิดการแขวนคอ การเผาทั้งเป็น และมีประชาชนนักศึกษาจำนวนมากที่อยู่ในเหตุการณ์ โดยเหตุการณ์ในครั้งนี้นี้ยังมีการรำลึกนึกถึงอุดมการณ์และความเสียสละของผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมจนทำให้ประชาชนในสังคมเกิดความตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพในการต่อสู้ของขบวนการนักศึกษาในช่วงเวลานั้น (สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ, ม.ป.ป.)

ดังนั้น การต่อสู้ของนักศึกษาถึงนักศึกษา ไม่ได้เป็นเพียงเหตุการณ์ทางการเมืองแต่เป็นเหตุการณ์ที่แผ่ไปด้วยจุดยืนทางการเมืองที่ต้องการเปลี่ยนแปลงให้ประเทศมีการพัฒนาให้ทัดเทียมกับประเทศโลกที่หนึ่ง ที่ประชาชนมีความเท่าเทียม มีสิทธิ เสรีภาพในการดำเนินชีวิต รวมถึงสามารถเลือกผู้นำเข้ามาบริหารประเทศได้ รวมถึงยังเป็นการต่อสู้ระหว่างคณะราษฎรกับอำนาจของรัฐบาลสถาบันกษัตริย์ ที่ต้องการให้พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม การรวมตัวกันของขบวนการนักเรียน นักศึกษา ที่ออกมาเรียกร้องสิทธิ และเสรีภาพของตนเอง มีการใช้ยุทธวิธีที่หลากหลายเข้ามาใช้ในการเคลื่อนไหวทางสังคม เช่น การชุมนุมจากการปักหลักค้างคืน การแจกใบปลิว การแจกหนังสือ การถือป้ายโปสเตอร์ รวมถึงการเปิดอภิปราย การตัดสัญญาณการติดต่อสื่อสาร ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเคลื่อนไหวอย่างสันติ แต่สุดท้ายแล้วขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมกลับมีทหารและตำรวจเข้ามาเกี่ยวข้องจึงทำให้เกิดการปะทะกันระหว่างผู้ที่ออกมาชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ

การเมืองเรื่องของสี่เสือ (เสือเหลือง-เสือแดง)

การเมืองสี่เสือเป็นขบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนระหว่างเสือเหลืองและเสือแดง (มีอบเสื่อเหลือง, มีอบเสื่อแดง) โดยเป้าหมายของขบวนการเคลื่อนไหวของเสือเหลืองจะเป็นการขับไล่รัฐบาลทักษิณ เนื่องจากพวกเขามองว่ารัฐบาลทักษิณเป็น “เผด็จการรัฐสภา” ซึ่งมีผลประโยชน์ที่ทับซ้อน รวมถึงมีข้อครหาในเรื่องของ “ล้มเจ้า” (นลัทพร ไกรฤกษ์, 2563) การเคลื่อนไหวของคนสี่เสือเหลือง

ก่อให้เกิดการรัฐประหาร 2549 โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) ทั้งนี้ การรัฐประหารได้เข้ายึดอำนาจในช่วงที่ ทักษิณ ชินวัตร รักษาการนายกรัฐมนตรีไปปฏิบัติภารกิจที่ต่างประเทศ นอกจากนี้ การที่ตระกูลชินวัตรและมาตามพงศ์ ได้มีการขายหุ้นเป็นจำนวนมากจึงทำให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ชนชั้นกลาง เนื่องจากไม่มีการเสียภาษีรายได้ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นการเอื้อผลประโยชน์ให้กับครอบครัวจนนำไปสู่การที่กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยออกมาเคลื่อนไหวทางสังคม ถึงแม้ว่าจะมีการยุบสภาของรัฐบาล ทักษิณ ชินวัตร และมีการเลือกตั้งใหม่ ถึงแม้ว่าจะมีการยุบสภาและมีการเลือกตั้งใหม่ฝ่ายของ ทักษิณ ชินวัตร หรือพรรคไทยรักไทยก็ยังได้เสียงข้างมากและต่อมาจึงได้มีการออกแถลงการณ์ผ่านโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยว่าไม่ขอรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่ในขณะเดียวกันศาลรัฐธรรมนูญก็วินิจฉัยว่าการเลือกตั้งถือเป็นโมฆะ เนื่องจากการเลือกตั้งที่ไม่โปร่งใสจึงได้มีการกำหนดวันเลือกตั้งใหม่ และสถานะรักษาการนายกรัฐมนตรียังอยู่ที่ ทักษิณ ชินวัตร ดังเดิม ซึ่งส่งผลให้ยังมีการเรียกร้องของกลุ่มผู้ชุมนุมให้ ทักษิณ ชินวัตร ลงจากตำแหน่งรักษาการนายกรัฐมนตรี ยังคงมีการเคลื่อนไหวทั้งในและนอกประเทศ (Supattra.l, 2564)

คณะรัฐประหารมีการออกแถลงการณ์การยึดอำนาจของรัฐบาลทักษิณผ่านสื่อโทรทัศน์ทุกช่องโดยอ้างว่า “การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลทักษิณทำให้เกิดความขัดแย้งแบ่งฝักแบ่งฝ่าย สลายความรู้สึกสามัคคีของคนในชาติอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ชาติไทย” รวมถึงคณะรัฐประหารประกาศว่าจะทำการฟื้นฟูระบอบประชาธิปไตยภายใน 1 ปี (ยสินทร กลิ่นจำปา, 2565) ซึ่งการรัฐประหารส่งผลให้ทักษิณ ชินวัตรต้องเป็นผู้ลี้ภัยทางการเมืองไปอยู่ในต่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคมได้เริ่มเห็นชัดขึ้นหลังจากเกิดการรัฐประหาร พ.ศ. 2549 เนื่องด้วยประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ชนบทรู้สึกถึงความไม่เป็นธรรมจากการที่รัฐบาลทักษิณถูกยึดอำนาจ รวมถึงการที่ศาลตุลาการ มีการตัดสินให้ยุบพรรคไทยรักไทยและพรรคพลังประชาชนเพื่อกำจัด “ระบอบทักษิณมิถิส” หรือ “ระบบนักการเมือง” ซึ่งทำให้ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ชนบทเกิดความไม่พอใจจนเกิดเป็น “กลุ่มคนเสื้อแดง” ที่ได้มีการรวบรวมชาวบ้านที่มีอุดมการณ์เดียวกันซึ่งส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในแถบภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการออกมาแสดงพลังและเรียกร้องประชาธิปไตยที่ถูกควบคุมโดยชนชั้นนำ เพื่อกำจัดกลุ่มมาตยาธิปไตยและทหารที่เข้ามาแทรกแซงทางการเมือง ทั้งนี้ การเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยหรือกลุ่มคนเสื้อเหลืองที่ได้มีการเข้าบุกยึดทำเนียบรัฐบาลและเข้าปิดพื้นที่สนามบินสุวรรณภูมิ ซึ่งคดีความเกิดความล่าช้าและไม่คืบหน้ากับผู้กระทำผิดในขณะที่กลุ่มคนเสื้อแดงที่ได้มีการขัดขวางการประชุมอาเซียนซัมมิทศาลกลับเร่งพิจารณาคดี จึงทำให้คนเสื้อแดงรู้สึกถึงความไม่เท่าเทียมและเลือกปฏิบัติ

นอกจากนี้ การออกมาเคลื่อนไหวของกลุ่มคนเสื้อแดงที่มีการออกมาชุมนุมประท้วงครั้งใหญ่ กลับถูกปราบปรามจากภาครัฐภายใต้คำสั่งของรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ ที่มีการใช้ความรุนแรงจนเกิดเป็น โศกนาฏกรรม ที่มาจากความขัดแย้งทางการเมืองจนมีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมากทางฝ่าย เจ้าหน้าที่ภาครัฐและฝ่ายผู้ชุมนุมประท้วง ซึ่งจะเห็นได้ว่าการออกมาเคลื่อนไหวของกลุ่มคนเสื้อแดง ได้ยกระดับให้กับคนชนบทได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าตัวแปรสำคัญในการระดมพลของกลุ่มคนเสื้อแดง คือ “วิทยุชุมชน” เนื่องจากในเขตพื้นที่ชนบทจะมีการประกาศข่าวสารของพื้นที่ทางวิทยุชุมชนมากกว่าโทรทัศน์จึงทำให้เป็นจุดเชื่อมโยงเครือข่ายของชาวบ้านได้ง่าย ซึ่งจะแตกต่างจากกลุ่มคนเสื้อเหลืองที่เข้าถึงสื่อที่หลากหลายช่องทางมากกว่า ไม่ว่าจะ เป็น สื่อโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ วิทยุ หรือแม้แต่สื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันของคนในสังคมจนนำไปสู่การออกมาของขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้กลับสู่การเมืองในระบอบประชาธิปไตย

ทั้งนี้ กลุ่มการเคลื่อนไหวทางสังคมของขบวนการมีอบสื่อเหลืองหรือกลุ่มพันธมิตรประชาธิปไตย จากการออกมาเคลื่อนไหวทางสังคม มีการใช้ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหว คือ การแสดงจุดยืนทางการเมืองการบริหารงานของรัฐบาล การนำคำสอนของหลวงตามหาบัวมาปราศรัยในพื้นที่ชุมนุมและมีอุดมการณ์ที่ยึดเหนี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ชัดเจน รวมถึงมีการใช้สัญลักษณ์หรือผ้าโพกศีรษะเขียนคำว่ากู่ชาติ และผ้าพันคอสีฟ้าแทนการชุมนุมประท้วงขับไล่รัฐบาลทักษิณ อย่างไรก็ตาม การใช้สัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหวทางสังคมถือว่าประสบความสำเร็จ เนื่องจากประชาชนมีความตื่นตัวต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและสนับสนุนกลุ่มพันธมิตรประชาธิปไตย เป็นการปกป้องสถาบัน (ยุทธศาสตร์ หน่อแก้ว, 2565, หน้า 94-100)

จาก “คณะราษฎร 2475” สู่ “คณะราษฎร 2563”

จากเหตุการณ์เคลื่อนไหวในอดีตของขบวนการนักศึกษาซึ่งสะท้อนถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น หลังจากออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมจากการออกมาปราบปรามของภาครัฐที่ได้มีการใช้ความรุนแรงในการสลายการชุมนุมซึ่งจะเห็นได้ว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2557 ได้มีการเกิดรัฐประหารขึ้นอีกครั้ง ซึ่งนำโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งการรัฐประหารที่เกิดขึ้นเกิดจากความไม่สงบภายในสังคม เนื่องจากเกิดความวุ่นวายภายในเขตเลือกตั้งทั้งยังมีการกีดขวางไม่ให้มีการเข้าถึงคะแนนเสียงและไม่สามารถนับคะแนนได้ จึงถือว่าเป็นการเลือกตั้งที่เกิดการใช้ความรุนแรงมากที่สุดในประวัติศาสตร์ จนนำไปสู่การที่ศาลวินิจฉัยว่าให้การเลือกตั้งนั้นเป็นโมฆะและให้นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร หลุดจากตำแหน่งรักษาการแทนนายกรัฐมนตรี ซึ่งเหตุการณ์หลังเกิดการรัฐประหารได้มีการปรับโครงสร้างระบบการเมืองระบบคุณค่าทางสังคมภายใต้คณะรักษาความ

สงบแห่งชาติ โดยมีการออกค่านิยม 12 ประการ โดยให้นักเรียนท่องจำทุกวันรวมถึงเน้นให้มีการเขียนประวัติศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับสถาบันพระมหากษัตริย์

หลังจากการรัฐประหารได้ไม่นานคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีการโฆษณาชวนเชื่อโดยการจัดรายการโทรทัศน์คืนความสุขให้คนในชาติทุกคืนวันศุกร์ เพื่ออธิบายให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ทั้งนี้ทั้งนั้น พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้มีการแต่งตั้งตนเองเป็นนายกรัฐมนตรี และแต่งตั้งพวกพ้องให้เป็นผู้คุมกระทรวงสำคัญต่างๆ รวมถึงการแต่งตั้งสภานิติบัญญัติที่มีทหารมากกว่า 100 นาย และมีภาคเอกชนเพียง 20 กว่าราย อย่างไรก็ตามรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาไม่มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว แต่มีมาตรา 44 ในการคุมอำนาจเบ็ดเสร็จเบ็ด ที่สามารถแต่งตั้งและปลดข้าราชการ รวมถึงงบประมาณซึ่งถือว่าเป็นการออกธรรมนูญที่อำนาจกระจุกอยู่ที่นายกรัฐมนตรีและพรรคพวก ทั้งนี้การสร้างระบบการเมืองใหม่ของ นายกรัฐมนตรียังได้มีการสร้างแผนยุทธศาสตร์ชาติในระยะยาว 20 ปี เพื่อเพิ่มความเท่าเทียมกันทางการแข่งขัน รวมถึงการสร้างพัฒนาการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แต่ในขณะเดียวกันกลับละเลยในเรื่องของนโยบายเฉพาะที่ส่งผลต่อระดับความมั่นคงของประเทศ

หลังจากรัฐบาล คสช. ได้มีการเพิ่มงบประมาณของทหาร งบประมาณของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) ซึ่งองค์กรเหล่านี้ล้วนแต่มีเป้าหมายเพื่อสลายการชุมนุมของผู้ที่สนับสนุนทักษิณ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการที่พลเอกประยุทธ์จันทร์ โอชา สัญญาว่าจะมีการคืนความสุขให้ประชาชนในประเทศแต่ในขณะเดียวกัน คสช. กลับไม่ได้สร้างความพยายามในการปรองดองแต่กลับสร้างความรุนแรงให้สังคมเกิดความแตกแยก (คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2566, หน้า 403-409)

ต้นปี พ.ศ. 2561 คสช. ได้ประกาศให้มีการเลือกตั้งที่ออกกฎโดย คสช. เนื่องจากสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 250 คนซึ่งแต่งตั้งโดย คสช. สามารถเข้ามามีบทบาทในการเลือกนายกรัฐมนตรีภายในสภา ทั้งนี้ได้เกิดพรรคใหม่ คือ “พรรคอนาคตใหม่” ที่นำโดย คุณธนารักษ์ รุ่งเรืองกิจ อาจารย์ปิยบุตร แสงกนกกุล และคุณพรณิการ์ วานิช ซึ่งทั้งสามคนนับได้ว่าสามารถดึงดูดผู้คนที่อายุน้อยกว่าให้สามารถเลือกพรรคตนเองได้ ทั้งนี้ทั้งนั้นการเกิดขึ้นของพรรคอนาคตใหม่ได้สร้างความตื่นเต้นและสีสันให้กับระบบการเมืองไทย เนื่องจากสมาชิกในพรรคล้วนเป็นคนรุ่นใหม่ที่พูดเก่ง หนักแน่น และจริงจัง ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้นำที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับคนรุ่นใหม่ได้ รวมถึง การเข้ามาของ คสช. ที่สร้างความอึดอัดให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ในระบบการบริหารจัดการบ้านเมืองที่เอื้อประโยชน์ให้กับพวกพ้องโดยไม่คำนึงถึงประชาชนส่วนใหญ่ จึงทำให้เยาวชนคนรุ่นใหม่หันไปเป็นกำลังในการสนับสนุนพรรคอนาคตใหม่ อย่างไรก็ตามการออกหาเสียงของอนาคตใหม่ยังมีการใช้พื้นที่ของสื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสาร ซึ่งทำให้เห็นถึงความหลากหลายและแปลกใหม่ให้กับเยาวชน

อย่างไรก็ตาม การลงมามีเล่นการเมืองของทุลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ทรงรับการเสนอชื่อเป็นหัวหน้าพรรคไทยรักษาชาติแต่ เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ทรงมองว่า “เป็นการกระทำที่มีบังควรไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง...ขัดกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ” (คริส เบเคอร์, ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2566, หน้า 416) จึงทำให้ศาลรัฐธรรมนูญตัดสินใจยุบพรรคไทยรักษาชาติก่อนวันเลือกตั้งและในวันนั้นก็เกิดการติดแฮชแท็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ “#โหดแล้วเลือกเองได้” อย่างไรก็ตามหลังการเลือกตั้งผลปรากฏว่าพรรคพลังประชาชนได้เป็นรัฐบาลจากการที่ กกต. เปลี่ยนสูตรคำนวณ ส.ส. บัญชีรายชื่อและลดที่นั่งของพรรคตรงข้ามทำให้พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้รับเลือกให้เป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง โดยฝ่ายค้านคือพรรคอนาคตใหม่ แต่ในขณะที่เดียวกันก่อนการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจพรรคอนาคตใหม่ถูกยุบและเพิกถอนสิทธิในการรับสมัครเลือกตั้งเป็นเวลา 10 ปี จึงทำให้ ส.ส. ที่เหลือของพรรค ได้มีการตั้งพรรคใหม่ภายใต้ชื่อว่า “ก้าวไกล”

ผลจากการยุบพรรคอนาคตใหม่ซึ่งเปรียบเสมือนการไม่เคารพสิทธิในการเลือกตั้งของประชาชนซึ่งส่วนใหญ่แล้วผู้ที่เลือกพรรคอนาคตใหม่เพิ่งเคยเลือกตั้งเป็นครั้งแรก ซึ่งทำให้เยาวชนนักเรียน นิสิต นักศึกษาเกิดความไม่พอใจจนนำไปสู่ขบวนการเคลื่อนไหวของนักศึกษา หรือแฟลชม็อบอย่างรวดเร็วซึ่งถือเป็นการประท้วงของนิสิตนักศึกษาในรอบ 50 ปี โดยการออกมาเคลื่อนไหวของขบวนการนักศึกษาในครั้งนี้มีการเรียกร้องให้ พลเอกประยุทธ์จันทร์ โอชา ลาออก และให้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้น ภายใต้ขบวนการเคลื่อนไหวของ “เยาวชนปลดแอก” อย่างไรก็ตามการเคลื่อนไหวของขบวนการนักศึกษาเยาวชนปลดแอกได้มีการทะลายนพดลในเรือนของสถาบันพระมหากษัตริย์เนื่องจากมีการเรียกร้องให้มีการจำกัดงบประมาณและปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งถือว่าเป็นข้อเรียกร้องที่โดดเด่นที่สุดในขบวนการเยาวชนปลดแอก

การออกมาเคลื่อนไหวของเยาวชนปลดแอกกลายเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทุกวัน ในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดซึ่งส่วนใหญ่แล้วผู้ร่วมการชุมนุมเคลื่อนไหวมีอายุต่ำกว่า 30 ปี รวมถึงมีนักเรียนระดับมัธยมจำนวนมากออกมาเรียกร้องในกฎระเบียบที่เข้มงวดของโรงเรียนในเรื่องของการละเมิดสิทธิในร่างกายบวกกับการร้องเรียนทางการเมือง รวมถึงกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ และนักเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิมนุษยชนของชนกลุ่มน้อย ทั้งนี้ยังเห็นถึงผู้นำของอดีตอนาคตใหม่ได้เข้าร่วมการชุมนุมโดยสัญลักษณ์ 3 นิ้วซึ่งลอกเลียนแบบมาจากภาพยนตร์เรื่อง “The Hunger Games” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการต่อต้านรัฐประหาร จนเกิดเป็นกระแสเข้าสู่สังคมภายในโรงเรียนซึ่งเกิดเป็น “นักเรียนเลว” อย่างไรก็ตาม การออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มผู้ประท้วงได้มีการแสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ประชาธิปไตยของไทยโดยเรียกตัวเองว่า “คณะราษฎรใหม่” ที่มีการสะท้อนถึงเหตุการณ์ 2475 ที่เกิดเป็นกิจกรรมการปิกนิกคณะราษฎร และเยาวชนปลดแอกยังมีการปลุกกระดมผู้ร่วมอุดมการณ์ผ่าน #ให้มันจบที่รุ่นเรา

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคมของไทยนั้นมีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันซึ่งล้วนแล้วมีแต่การใช้ความรุนแรงในการสลายการชุมนุม ซึ่งการลุกขึ้นสู้ของเยาวชนถือเป็นการปฏิบัติที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมซึ่งอาจใช้เวลาในการทำลายระบบโครงสร้างที่ผิดแปลกไปจากสังคมประชาธิปไตย แต่การลุกขึ้นสู้ของเยาวชนก็เห็นถึงผลสะท้อนที่ภาครัฐเกิดความเกรงกลัวในช่วงหนึ่งจนเกิดเป็นการสลายการชุมนุมที่มีการใช้ความรุนแรง (คริส เบเคอร์, ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2566, น. 414-429)

2. พัฒนาการของขบวนการเคลื่อนไหว

2.1 ขบวนการร่ม (The Umbrella Movement)

จุดกำเนิดของขบวนการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement

การเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement เกิดในช่วง เดือนกันยายน พ.ศ. 2557 – เดือนธันวาคม พ.ศ. 2557 เป็นเหตุมาจากการตัดสินใจของคณะกรรมการประจำสภานิติบัญญัติของจีน หรือรัฐสภาประชาชนแห่งชาติ (The National People's Congress or NPC) ของปักกิ่งที่จะทำการปฏิรูปการมีส่วนร่วมทางการเมืองของฮ่องกง อันเนื่องมาจากประเทศอังกฤษครบกำหนดการทำสัญญาในการปกครองฮ่องกง 99 ปี จึงได้มีการคืนเกาะฮ่องกงให้กับประเทศจีน เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1997 โดยแนวทางการปกครองจะเป็นรูปแบบของ “หนึ่งประเทศ สองระบบ” (วัชร บิริบูรณ์, 2563, หน้า 203-206) เป็นนวัตกรรมที่เกิดจากรัฐบาลจีน เนื่องจากกฎหมายของเขตปกครองพิเศษฮ่องกงมิได้ถูกควบคุมโดยรัฐบาลของปักกิ่ง ประเทศจีน แต่ในขณะเดียวกัน รัฐบาลปักกิ่งกลับดูแลในเรื่องของด้านการทหารและด้านการต่างประเทศ ซึ่งรูปแบบการปกครอง “หนึ่งประเทศ สองระบบ” กลับมีความไม่ชัดเจน นอกจากนี้ธรรมนูญของเขตปกครองพิเศษฮ่องกงยังมองว่าเป้าหมายสุดท้าย คือ เขตปกครองพิเศษฮ่องกงจะต้องมีสิทธิในการเลือกตั้งสภานิติบัญญัติ รวมถึงผู้บริหารฮ่องกง แต่ในธรรมนูญไม่มีการบอกถึงจุดมุ่งหมายนี้จะสำเร็จในปีไหน จนนำไปสู่การประท้วงร่ม (The Umbrella Movement) ปี ค.ศ. 2014

ขบวนการเคลื่อนไหวของ The Umbrella Movement เกิดจากการเลือกตั้งผู้บริหารหรือผู้แทน ซึ่งการจะเข้ามาเป็นผู้บริหารหรือผู้แทนได้นั้น ต้องมีการคัดเลือกจากรัฐบาลปักกิ่ง ประเทศจีน (อาร์ม ตั้งนิรันดร, 2562) หรือผู้ที่สับสนุนรัฐบาลจีนก่อน โดยก่อนที่จะเกิดการปฏิรูปกฎหมายการเลือกตั้งได้เกิด “กฎหมายความมั่นคงแห่งชาติฮ่องกง” ซึ่งกฎหมายนี้เกิดจากแรงกดดันของสหรัฐอเมริกาที่เป็นผลมาจากกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดน นอกจากนี้ การออกมาเคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหว The Umbrella Movement ยังเป็นผลมาจากการแทรกแซงการทำงานของรัฐบาลปักกิ่ง ประเทศจีนที่เริ่มเข้ามาเปลี่ยนแปลงระบบการทำงานของเขตปกครองพิเศษฮ่องกง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการเมืองที่มีการกำหนดผู้แทนในการลงเลือกตั้ง การแทรกแซงระบบ

การศึกษาโดยการเปลี่ยนหลักสูตรใหม่ที่มุ่งเน้นแนวคิดชาตินิยมที่ต้องสนับสนุนประเทศชาติ (คอมมิวนิสต์ของประเทศจีน) จนนำไปสู่การเคลื่อนไหวของกลุ่ม สกอลาริซึม (Scholarism) ที่นำโดย โจชัว หว่อง (Joshua Wong) และคณะในการเรียกร้องในเรื่องของเสรีภาพในความคิด การพูด การแสดงออก รวมถึงการแสดงความไม่เห็นด้วยกับการศึกษาที่มีระบบการล้างสมองที่ปลูกฝังค่านิยม การรักชาติ หรือการศึกษาแห่งชาติ จึงได้มีการออกมาเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลมีการถอดถอน “การศึกษาแห่งชาติ” และจะไม่ยินยอมให้คอมมิวนิสต์จีนเข้ามาปฏิรูปการศึกษาของเขตปกครองพิเศษฮ่องกง จึงเข้าเจรจากับรัฐบาลที่นำโดย เหลียง ชุนอิง (Leung Chun-Ying) หรือ ซิวยง เหลียง (CY Leung) เพื่อเรียกร้องให้ยกเลิกการศึกษาแห่งชาติ แต่เนื่องจากการเจรจากลับไม่สำเร็จ จึงได้ยกระดับการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลตอบรับจากประชาชนและผู้สนใจเป็นจำนวนมาก ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ได้เข้ามาในเขตของพื้นที่การเคลื่อนไหวโดยให้เหตุผลว่ามาเพื่อปกป้องผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหว แต่ โจชัว หว่อง และคณะกลับมองว่าการเข้ามาในเขตพื้นที่การเคลื่อนไหวของเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาเพื่อข่มขู่ และต้องการปกป้องชนชั้นปกครองมากกว่าประชาชนชาวฮ่องกง ก่อนการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาแห่งชาติกลุ่มสกอลาริซึมได้เข้าทำการยึดจัตุรัสนอกทำเนียบรัฐบาล โดยมีความตั้งใจปักหลักจนกว่าจะมีการถอดถอนหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ การเข้ายึดพื้นที่เป็นไปได้อย่างดีและปราศจากความรุนแรงและจะมีการชุมนุมกันอย่างสงบมีเหตุผล

ทั้งนี้ กลุ่มสกอลาริซึมจึงเคลื่อนไหวในระดับต่อไปแต่ในขณะเดียวกันความรุนแรงที่เกิดขึ้นจะขึ้นอยู่กับท่าทีของทางรัฐบาล การเคลื่อนไหวของสกอลาริซึมได้ผลตอบรับเป็นวงกว้างประชาชนให้ความสนใจในการเรียกร้องกันมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ได้เข้ามาในเขตของพื้นที่การเคลื่อนไหวโดยให้เหตุผลว่ามาเพื่อปกป้องผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหว แต่ โจชัว หว่อง และคณะกลับมองว่าการเข้ามาในเขตพื้นที่การเคลื่อนไหวของเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาเพื่อข่มขู่ และต้องการปกป้องชนชั้นปกครองมากกว่าประชาชนชาวฮ่องกง ก่อนการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ กลุ่มสกอลาริซึมได้เข้ายึดจัตุรัสนอกทำเนียบรัฐบาล โดยมีความตั้งใจปักหลักจนกว่าจะมีการถอดถอนหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ การเข้ายึดพื้นที่เป็นไปได้อย่างดีและปราศจากความรุนแรงและจะมีการชุมนุมกันอย่างสงบและมีเหตุผล ทั้งนี้ ผู้นำมีการเข้ามาในพื้นที่ การเคลื่อนไหวแต่ไม่มีการมาเจรจากับผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวมาเพียงออกสื่อเพียงเท่านั้น เมื่อใกล้ถึงการประกาศใช้การศึกษาแห่งชาติ กลับมีผู้ที่ให้ความสนใจและเข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมมากขึ้น ส่งผลให้ผู้นำในขณะนั้นต้องออกมาเจรจากับผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมเนื่องจากไม่ได้เตรียมการรับมือกับผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวที่มีจำนวนมาก จนนำไปสู่การแก้ไขหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ

อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวในการเรียกร้องการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติแสดงให้เห็นถึงพลังของนักเรียน นักศึกษา และประชาชน ที่สามารถเปลี่ยนแปลงสังคมได้ ต่อมาในปี ค.ศ. 2013 สี จิ้นผิง (Xi Jinping) ได้ขึ้นเป็นผู้นำคนใหม่ของจีน (ประธานาธิบดี) รวมถึงเป็นหัวหน้าพรรค

คอมมิวนิสต์จีน ซึ่งการขึ้นเป็นผู้นำของ สี จิ้นผิง ก็ได้เริ่มเข้ารุกรานเขตปกครองพิเศษฮ่องกง และได้กำหนดระบอบการปกครอง หนึ่งประเทศสองระบบ ที่ค่อยๆ บีบเขตปกครองพิเศษฮ่องกงให้เข้าสู่บรรทัดฐานของประเทศจีน ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างเวทีการต่อสู้ครั้งใหญ่ ในเรื่องของการเลือกตั้งและสิทธิที่ถูกจำกัดของประชาชน เนื่องจากผู้นำที่มาเป็นตัวแทนในการลงเลือกตั้งมาจากรัฐบาลปักกิ่งประเทศจีน จึงจะจัดสรรและคัดเลือกผู้ที่สนับสนุนประเทศจีนเข้ามาให้ประชาชนในเขตปกครองพิเศษฮ่องกงเป็นผู้เลือก จึงจะเห็นได้ถึงสิทธิในการเลือกตั้งที่ถูกจำกัดที่ไม่ใช่ของประชาชนชาวฮ่องกงอย่างแท้จริง

การจำกัดสิทธิของประชาชนทำให้เกิดการรวมตัวกันของชาวฮ่องกง เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยและกดดันรัฐบาล รวมถึงกดดันเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลปักกิ่ง ประเทศจีน จนนำไปสู่การปิดย่านเซนทรัล ซึ่งเป็นย่านพาณิชย์และการธนาคาร และมีการทำประชามติที่ไม่มีข้อผูกมัดเพื่อวัดการสนับสนุนจากประชาชนและจัดทำแผนเพื่อเสนอรัฐบาลปักกิ่ง ประเทศจีน โดยการแจกใบปลิว โปสเตอร์ การโฆษณาทางอินเทอร์เน็ต ความคาดหวังให้ประชาชนมาโหวต คือ สามแสนคน แต่มีประชาชนมาโหวตถึงแปดแสนคน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนให้ความสนใจและสนับสนุนการต่อต้านรัฐบาลปักกิ่ง ประเทศจีน จนเกิดเป็นขบวนการ อ็อคคิวพาย เซนทรัล (Occupy Central) แต่ในขณะเดียวกันรัฐสภาจีนได้มีการลงคะแนนเสียง เพื่อเปลี่ยนวิธีการเลือกผู้นำฮ่องกง หรือผู้บริหารสูงสุด โดยทางการจีนได้ประกาศว่ารัฐบาลปักกิ่ง ประเทศจีนจะทำการคัดกรองผู้สมัครที่คู่ควรกับการชิงตำแหน่งผู้นำอย่างเป็นทางการเป็นประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึง ประชาชนชาวฮ่องกงสามารถเลือกได้ แต่สามารถเลือกจากคนที่ถูกกำหนดมาให้เท่านั้น จึงทำให้ประชาชนชาวฮ่องกงมองว่า การตัดสินใจของรัฐบาลจีนไม่เป็นประชาธิปไตยและไม่ยุติธรรม จึงทำให้เกิดกลุ่ม อ็อคคิวพาย เซนทรัล (Occupy Central) หรือ ขบวนการร่ม (The Umbrella Movement) เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 2014

ทั้งนี้ การเกิดขึ้นของขบวนการ The Umbrella Movement จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแรงในการสนับสนุน โจชัว หว่อง จัดตั้ง “มือบ้นักศึกษา” ที่มีนักเรียน-นักศึกษา ที่ขาดเรียนเพื่อเข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในการต่อสู้กับการนำมาซึ่งการเลือกผู้นำของตนเอง รวมถึงเพื่อให้ขบวนการอ็อคคิวพาย เซนทรัล มีพลังในการต่อสู้และการปลุกกระดมให้มีการชุมนุมอย่างต่อเนื่อง เป็นผลให้ประชาชนให้ความสนใจและเข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวเป็นจำนวนมาก การที่ประชาชนให้ความสนใจในส่วนของขบวนการเคลื่อนไหวก็เป็นจุดที่ขบวนการเคลื่อนไหวไม่สามารถถอยหลังกลับได้จึงทำให้ต้องคิดหายุทธวิธีในการรับมือและรองรับประชาชนที่มาเข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางสังคม และได้มีการประชุมลับในการกล่าวถึงแผนการในการบุกยึดซีวิค สแควร์ และหลังจากนั้น โจชัว หว่อง ได้ประกาศบุกยึดซีวิค สแควร์ และในขณะที่โจชัว หว่อง วิ่งมุ่งสู่ซีวิค สแควร์ ได้ทำการป็นรั้วที่มีการ

ปิดกันไว้ก็มีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาล้อมตัวโจชัว หว่อง และถูกจับในที่สุด ซึ่งผู้ที่ถูกจับดูเหนื่อย ก้าวและสิ้นหวัง เนื่องจากไม่มีอำนาจที่จะสามารถทำอะไรให้ดีขึ้นได้ (Joseph Michael Piscatella, 2560)

นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่าการที่มีผู้ถูกจับกุมเป็นผลให้เกิดการขยายตัวและถูกยกระดับการเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว การเคลื่อนไหวของอ็อกคิวพาย เช่นทรัล นักวิชาการที่เข้าร่วมขบวนการได้มีการวางแผนในการชุมนุมที่เป็นทางการที่เหมือนจัดคอนเสิร์ต แต่จากจำนวนของประชาชนที่เข้าร่วมขบวนการที่มาจากหลากหลายพื้นที่ และหลากหลายช่วงอายุ ซึ่งมีความคิดที่แตกต่างกัน จึงทำให้ไม่สามารถควบคุมหรือบังคับให้ทำตามกฎระเบียบได้ การรวมตัวกันเป็นการระดมทรัพยากรคนเพื่อทำการอารยะขัดขืน จึงทำให้ผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมได้มีการเข้ายึดพื้นที่เมืองหลวง และในขณะเดียวกันตำรวจก็มาพร้อมกับอุปกรณ์ในการสลายการชุมนุม โดยการใช้ความรุนแรง ซึ่งการใช้ความรุนแรงกับประชาชนที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมที่เกิดขึ้นก็ได้มีการแพร่กระจายข่าวสาร และได้รับความสนใจจากสื่อเป็นอย่างมาก

รัฐบาลเขตปกครองพิเศษฮ่องกงที่นำโดยชีวเว่ย เหลียง ได้มีการต่อต้านการยึดครองพื้นที่ที่ผิดต่อกฎหมาย โดยให้ตำรวจดำเนินการรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย และในขณะเดียวกันรัฐบาลปักกิ่ง ประเทศจีน ก็ได้มีการกดดันกับรัฐบาลเขตปกครองพิเศษฮ่องกงในการรับมือกับผู้ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคม จากการสลายการชุมนุมก็ได้มีการใช้แก๊สน้ำตา สเปย์พริกไทย กับประชาชนชาวฮ่องกงซึ่งส่วนมากเป็นนักเรียน นักศึกษา ที่มีเพียงร่มกันแดด กันฝน สะท้อนถึงประชาชนมือเปล่าในขณะที่เจ้าหน้าที่ของภาครัฐหรือตำรวจมีอาวุธครบมือ และการใช้ความรุนแรงของภาครัฐที่กระทำต่อประชาชนกลับไม่เป็นผล เนื่องจากสร้างความไม่พอใจให้กับประชาชนชาวฮ่องกง จึงส่งผลให้ประชาชนชาวฮ่องกงออกมาเคลื่อนไหวเป็นจำนวนมาก ในส่วนของพื้นที่ในการออกมาเคลื่อนไหวเปรียบเสมือนหมู่บ้านที่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมถึงมีการแบ่งปันสิ่งของ โดยที่ไม่มีการใช้เงิน อันเนื่องมาจากการบริจจาคอาหารรวมถึงสิ่งอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการดำเนินการเคลื่อนไหวทางสังคม ต่อมามีการขยายการชุมนุมไปยังพื้นที่เมืองอื่นๆ ได้แก่ เช่นทรัล แอดมิรัลตี คอสเวย์เบย์ และมงก๊ก จึงทำให้รัฐบาลปักกิ่ง ประเทศจีนเกิดความไม่พอใจ

อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวของขบวนการอ็อกคิวพาย เช่นทรัล หลายๆ ที่เรียกขบวนการนี้ว่า “ขบวนการร่วม” หรือ “ร่วมปฏิวัติ” เนื่องจากผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมมีการใช้ร่วมในการป้องกันตนเองจากสเปย์พริกไทย แก๊สน้ำตา ที่มาจากเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ จึงมีการใช้ “ร่วม” มาเป็นสัญลักษณ์ของขบวนการเคลื่อนไหว เพื่อให้เกิดเป็นความน่าสนใจและขยายวงให้เป็นที่รู้จัก หรือให้ผู้คนหันมาสนใจว่าทำไมจึงมีการใช้ “ร่วม” เข้ามาเป็นสัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหว ซึ่งขบวนการร่วมถือเป็นการเคลื่อนไหวที่มีการใช้ศิลปะและแรงงานฝีมือ “จัดรัสร่วม” โดยจะมีอาสาสมัครมาผลิตงานศิลปะและตั้งให้เป็นมุมมองการศึกษา รวมถึงเพื่อเชื่อมโยงให้ผู้คนเข้าถึงและใกล้ชิดกันมากขึ้น (Stephan Ortman, 2015) และจากการเคลื่อนไหวทางสังคมในเรื่องของการศึกษาแห่งชาติถือเป็น

บทเรียนให้กับภาครัฐ จนนำไปสู่การที่ขบวนการออกมาเคลื่อนไหวกันอย่างสงบสุข ไม่มีการใช้การ ความรุนแรงกับผู้ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งถือเป็นความท้าทายให้กับผู้ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมอันเนื่องมาจากการต้องออกมาใช้ชีวิตบนท้องถนนอย่างไร้วันสิ้นสุด และกำหนดไม่ได้ว่าจะสิ้นสุดเมื่อใด จึงทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวเกิดการยึดเชื้อ

ทว่า การออกมาเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement ที่ยึดเชื้อได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในพื้นที่จากการค้าขายไม่ได้ของร้านค้าในพื้นที่เขตการชุมนุม ต่อมาประชาชนบางส่วนต้องการให้มีการยุติการชุมนุม จากการเริ่มต้นที่มีประชาชนไม่เห็นด้วยกับการชุมนุมจึงนำไปสู่การที่รัฐบาลเริ่มใช้คำสั่งของศาลในการประกาศขอร้องให้ตำรวจช่วยเหลือศาลในการทำหน้าที่ในการขับไล่ผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหว โดยไม่มีการเจรจาระหว่างภาครัฐและฝั่งผู้ออกมาเคลื่อนไหว ต่อมา มีการใช้ความรุนแรงกับผู้ออกมาเคลื่อนไหวระหว่างการเข้าเคลียร์พื้นที่ที่ยามงักและมีประชาชนกว่า 150 คน ถูกจับตัวไปพร้อมกับโจชัว หว่อง จึงทำให้การเคลื่อนไหวไม่ปลอดภัยและมีการพยายามยุติการใช้ความรุนแรง รวมถึงมีการโน้มน้าวให้ผู้ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมยุติการเคลื่อนไหวและการใช้ความรุนแรงและกลับบ้านโดยสวัสดิภาพ แต่ในขณะเดียวกันกลุ่มนักศึกษากลับไม่เห็นด้วยกับการยุติการเคลื่อนไหว จึงทำให้กลุ่มของนักศึกษามีการชุมนุมต่อ ต่อมาโจชัว หว่อง ได้มีการใช้ยุทธวิธีการอดอาหาร เนื่องจากการเข้าสลายการชุมนุมใกล้เข้าเขตพื้นที่ที่ชุมนุม รวมถึงเป้าหมายในการเคลื่อนไหว ยังไม่มีความชัดเจนที่จะกระตุ้นให้กับชาวฮ่องกงและคนทั่วโลกหันมาสนใจการเคลื่อนไหวเท่าที่ควร และการที่ประชาชนเริ่มถดถอยจนออกนอกขบวนการเคลื่อนไหวไปในที่สุด โจชัว หว่อง จึงนำยุทธวิธีการอดอาหารเข้ามาใช้ในการประท้วงเพื่อกดดันรัฐบาลให้มีการออกมาเจรจาในการหาข้อยุติ แต่ต่อมา โจชัว หว่อง ได้ประกาศผ่านเฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ถึงการเลิกอดอาหาร จากการแนะนำของแพทย์ (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2557)

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าขบวนการเคลื่อนไหว The Umbrella Movement ที่เกิดขึ้นในเขตปกครองพิเศษฮ่องกงไม่ได้รับความสนใจจากภาครัฐที่เพียงพอเหมือนกับการเคลื่อนไหวในการให้มีการแก้ไขการปฏิรูปการศึกษา จึงทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวของ The Umbrella Movement สิ้นสุดลงจากการสลายการชุมนุมและผู้ที่มีส่วนร่วมในการออกมาเคลื่อนไหวในขบวนการ The Umbrella Movement ศาลเขตปกครองพิเศษฮ่องกงมีคำตัดสินให้มีความผิดฐานก่อความเดือดร้อนและก่อความไม่สงบต่อสาธารณชน รวมถึงข้อหาในการขัดขวางการทำงานจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐและละเมิดอำนาจของศาล (สตีธร ธนานิธิโชติ และศุทธิกานต์ มีจั่น, ม.ป.ป.)

เป้าหมายของขบวนการ / ความคิดเบื้องหลังของขบวนการ

ปัจจัยการออกมาเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement เกิดจากการเข้าแทรกแซงระบบการเลือกตั้งของรัฐบาล โดยมีผู้ที่ได้รับคัดเลือกจะมาจากการคัดเลือกของรัฐบาลปักกิ่ง ประเทศจีน จึงทำให้ประชาชนในเขตปกครองพิเศษฮ่องกงเห็นถึงการถูกควบคุมและถูกลิดรอนสิทธิในการเลือกผู้นำเป็นของตนเอง และอาจถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพในอนาคต จึงได้มีการออกมาเรียกร้องให้การเลือกตั้งต้องมาจากเสียงของประชาชนโดยตรง แต่ในขณะเดียวกันการออกมาเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement กลับไม่เกิดผลเท่าที่ควร อันเนื่องมาจากภาครัฐได้บทเรียนจากการเคลื่อนไหวของขบวนการฮือคิ้วพาย เซนทรัล ในการเรียกร้องการยกเลิกการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นถึงการใช้ความรุนแรงในการสลายการชุมนุมจะเป็นการปลุกกระตมให้กับประชาชนออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมมากขึ้น ส่งผลให้การเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement ภาครัฐเริ่มเฉยกับปัญหาที่เกิดขึ้น หรือเป็นการใช้ความสงบเพื่อกดดันให้ขบวนการเคลื่อนไหวถอนกำลังออกไปเอง และหนี้อยู่ไปกับการออกมาเคลื่อนไหวแล้วจึงเข้าสู่สลายการชุมนุม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการออกมาเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement ออกมาเพื่อเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบบางอย่างในการไม่ถูกลิดรอนสิทธิและเสรีภาพ นอกจากนี้ การเคลื่อนไหวทางสังคมที่เกิดในประเทศไทยภายใต้ขบวนการเคลื่อนไหวของคณะประชาชนปลดแอกจะเห็นถึงพัฒนาการของกลุ่มประชาชน นิสิต นักศึกษา ที่มีการออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมโดยมีการนำยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางสื่อสังคมออนไลน์เข้ามาประกอบกับการเคลื่อนไหวทางท้องถนน ซึ่งยุทธวิธีมีความคล้ายคลึงกับการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement แต่กลับมีความแตกต่างกันในเรื่องของเวลา และบริบททางสังคม รวมถึงการที่ขบวนการเคลื่อนไหวของประเทศไทยถือแบบอย่างการเคลื่อนไหวของ The Umbrella Movement เป็นต้นแบบ และสนับสนุนการเคลื่อนไหวจนเกิดเป็นแฮชแท็กเกี่ยวกับพันธมิตรชาวมหรือ #MilkTeaAlliance (Isranews, 2563)

แนวร่วมพันธมิตร/บทบาทของสมาชิกคนสำคัญ

แนวร่วมพันธมิตรของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของขบวนการ The Umbrella Movement เช่น

1. โจชัว หว่อง คือ นักเรียนที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมจากการเรียกร้องให้มีการยกเลิกการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ เนื่องจากการศึกษาแห่งชาติจะเป็นการปลุกฝังเกี่ยวกับความรักชาติของจีน จึงทำให้ โจชัว หว่อง มองว่า จะเป็นการลิดรอน สิทธิและเสรีภาพ จนนำไปสู่การที่ฮ่องกงต้องอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศจีนอย่างสมบูรณ์ จนมาถึงการที่จะมีการปฏิรูป

ระบอบการเลือกตั้ง โจชัว หว่อง ก็ยังมีการออกมาเรียกร้องและปลุกหลักชุมนุม โดยมีการทำกิจกรรมและการปราศรัยถึงปัญหาที่เกิดขึ้น

2. แอคเนส โจว หรือ มู่หลาน ของชาวฮ่องกง ถือเป็นวีรสตรีที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมในการเรียกร้องประชาธิปไตย โดย แอคเนส โจว ได้ร่วมขบวนการเคลื่อนไหวมาพร้อมๆ กับ โจชัว หว่อง ตั้งแต่สมัยการต่อต้านการปฏิรูปการศึกษา จนนำมาสู่การเป็นแกนนำในขบวนการเคลื่อนไหว The Umbrella Movement (BCC News, 2563)
3. เบนนี่ ไถ นักวิชาการ อาจารย์กฎหมายของฮ่องกง ที่เป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการประท้วงของขบวนการ The Umbrella Movement จากการผลักดันให้ฮ่องกงเกิดประชาธิปไตยทางตรง (Austin Ramzy and Tiffany May, 2020)
4. กลุ่มอ็อกคิวพาย เซ็นทรัล เป็นกลุ่มเคลื่อนไหวที่สำคัญในการจะชุมนุมประท้วงในเรื่องของการเลือกตั้งผู้นำของเกาะฮ่องกง โดยการเคลื่อนไหวของกลุ่มอ็อกคิวพายเซ็นทรัลจะเป็นการเริ่มต้นจากการเจรจาเพื่อนำผลการเจรจาลับมาวิเคราะห์โดยการทำประชาคมกับประชาชน จนนำไปสู่ขบวนการเคลื่อนไหวที่มีการอารยะขัดขืน ทั้งนี้ กลุ่มอ็อกคิวพาย เซ็นทรัล ยังมีการเรียกร้องให้สังคมฮ่องกงมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Thairath Online, 2557)

ยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหว (แนวทางบรรลุเป้าหมาย / ทิศทางร่วมกัน)

ยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement จะมีการใช้ร่วมเข้ามาเป็นสัญลักษณ์เพื่อต้องการให้เป็นที่รู้จักและต้องการการสนับสนุนจากประชาชนทุกภาคส่วน รวมถึงการใช้สื่อสังคมออนไลน์เข้ามาในขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อกระจายข่าวสารถึงการกระทำของภาครัฐที่ได้มีการสลายการชุมนุมกับผู้ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคม จนนำไปสู่การที่เขตปกครองพิเศษฮ่องกงถูกจับตามองจากประเทศอื่นๆ ซึ่งถือว่าเป็นยุทธวิธีในการปกป้องและป้องกันตนเองไม่ให้เกิดการสลายการชุมนุมที่มีการใช้ความรุนแรงมาเกี่ยวข้อง ถึงแม้ว่าจะมีการสลายการชุมนุมโดยการใช้ความรุนแรงจากภาครัฐ แต่ขบวนการ The Umbrella Movement ก็มีวิธีในการรับมือโดยการใช้ร่วมป้องกันการโดนน้ำฉีดและใช้น้ำในการดับแก๊สน้ำตา โดยภายในขบวนการการเคลื่อนไหวยังเห็นถึงความสามัคคีและช่วยเหลือซึ่งกันและกันของผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคม

ทั้งนี้เป้าหมายในการบรรลุของการออกมาเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement ให้ประสบความสำเร็จนั้นคือความอดทนในการชุมนุมประท้วงตามท้องถนนจากเยาวชนและประชาชนที่ให้การสนับสนุนขบวนการเคลื่อนไหว โดยได้มีการชุมนุมบนท้องถนนถึง 79 วัน เนื่องจากโดนการสลายการชุมนุมจากภาครัฐ ทั้งนี้ทั้งนั้นการเคลื่อนไหวของ The Umbrella Movement ถึงแม้จะยังไม่ประสบความสำเร็จแต่ก็ได้เห็นถึงความตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวฮ่องกง

2.2 ขบวนการของประชาชนปลดแอก

จุดกำเนิดของขบวนการเคลื่อนไหวของคณะประชาชนปลดแอก

การเคลื่อนไหวของ คณะประชาชนปลดแอก ในช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2563 - เดือนธันวาคม 2564 จะเห็นได้ว่าขบวนการเคลื่อนไหวนั้นแตกต่างกับในอดีต จากแต่เดิมจะเป็นการชุมนุม โดยการที่มีแกนนำหรือหรือตัวแสดงที่ชัดเจน มีการปักหลักกิน-นอนบนท้องถนน ในขณะที่ขบวนการเคลื่อนไหวในปัจจุบันจะเป็นการเคลื่อนไหวที่ไม่มีแกนนำที่ชัดเจน จะเป็นการรวมตัวและสลายตัวอย่างรวดเร็ว แต่จะมีการนัดรวมตัวกันสม่ำเสมอตามสถานที่ต่างๆ โดยการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นตัวเชื่อมในนัดหมายกันจนกระจายเป็นไวรัสที่ไม่รู้ว่าผู้ใดเป็นผู้กระจายข่าว จึงทำให้ในขบวนการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นทุกคนสามารถเป็นแกนนำได้ ซึ่งก่อนการเกิดขึ้นของคณะประชาชนปลดแอก จะเห็นถึงการเกิดขึ้นของขบวนการเคลื่อนไหวที่เกิดจากการรวมตัวกันของนักเรียน นิสิต นักศึกษาที่มีการออกมาเคลื่อนไหวตามสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นภายในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยต่างๆ จนเกิดเป็นแฮชแท็กของแต่ละสถานศึกษา

การออกมาเคลื่อนไหวของขบวนการนักศึกษาส่วนใหญ่มีขึ้นเพื่อเรียกร้องการปฏิรูปให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง หรือแม้แต่ความรู้สึกที่ถูกฉ้อโกง ความรู้สึกในการถูกจำกัดสิทธิ เสรีภาพ และการเลือกตั้งที่ไม่โปร่งใสจนนำไปสู่การเกิดบัตรเขย่ง ปัญหาดังกล่าวถูกสะสมมาเรื่อยๆ และจากเหตุการณ์การยุบพรรคอนาคตใหม่ที่เกิดจากการตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญที่ตัดสินยุบพรรคและตัดสิทธิทางการเมืองเป็นเวลา 10 ปี การกระทำดังกล่าวของศาลทำให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ของประชาชนเป็นวงกว้าง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นส่งผลให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มนิสิต นักศึกษาที่เพิ่งได้เลือกตั้งเป็นครั้งแรก (First Time Voter) รู้สึกถึงการถูกฉ้อโกงสิทธิหรือคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง อันเนื่องมาจากพรรคอนาคตใหม่เสียงส่วนใหญ่เป็นของนิสิต นักศึกษา และคนรุ่นใหม่ ที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนอำนาจทางสังคมให้เกิดไปในทิศทางใหม่ๆ และคำสั่งศาลที่ให้มีการยุบพรรคอนาคตใหม่นี้ถือว่าเป็นการพาดพิงต่อเสียงของประชาชน หรือคนรุ่นใหม่หรือไม่ จึงทำให้การยุบพรรคอนาคตใหม่ถือเป็นชนวนเหตุให้กับคนรุ่นใหม่ที่เห็นถึงการถูกจำกัดเสรีภาพในเสียงของตนเอง โดยการแสดงออกในเรื่องของการประท้วงเรียกร้องตามสถานที่ต่างๆ ทั่วประเทศ และการตัดสินการยุบพรรคอนาคตใหม่แท้จริงแล้วถูกต้องหรือไม่ (ปริญา เทวานฤมิตรกุล และณรงค์เดช สรุโฆษิต, 2563)

อย่างไรก็ตาม ก่อนการตัดสินการยุบพรรคอนาคตใหม่ของ คุณธนธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ ได้ประกาศการจัดแฟลชม็อบ “ไม่ถอยไม่ทน” ที่สกายวอล์คปทุมวัน ในช่วงเดือนธันวาคม 2562 (บุศรินทร์ แปะณะ และคณะ, 2565) เป็นการนัดหมายที่กระตั้นหันและแปลกใหม่ แต่ในทางกลับกันกับมีผู้ให้ความสนใจและเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก นับตั้งแต่หลังจากการเกิดการรัฐประหาร ปี 2557 และการเคลื่อนไหวที่มีอย่างสม่ำเสมออาจนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงทางสังคม

และจุดเปลี่ยนที่ทำให้นักศึกษาหรือคนรุ่นใหม่ออกมาเคลื่อนไหวจะเป็นการนัดรวมตัวกันผ่านกิจกรรม “วิ่งไล่ลุง” ซึ่งปลุกกระแสผ่านข้อเรียกร้องให้เกิดความน่าสนใจและแพร่กระจายไปยังพื้นที่อื่นๆ ไม่เว้นแม้แต่พื้นที่ภายในโรงเรียน หรือมหาวิทยาลัย แต่การแสดงออกของนักเรียน นิสิต นักศึกษา หรือคนรุ่นใหม่ กลับมีการเข้าแทรกแซงโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยการเข้ามายังพื้นที่ของการชุมนุมผ่านการรักษาความปลอดภัยหรือแม้แต่การประสานให้มีการยกเลิกการชุมนุมของคนรุ่นใหม่

ทั้งนี้ การเคลื่อนไหวของคนรุ่นใหม่ในช่วงแรกนั้นการเสนอข้อเรียกร้องยังไม่มีชัดเจนจึงทำให้เป็นจุดอ่อนของการเคลื่อนไหวที่จะนำมาซึ่งความน่าเชื่อถือ และสิ่งจูงใจให้เข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวแต่กลับไม่เป็นผลกับคนรุ่นใหม่ เนื่องจากคนรุ่นใหม่เน้นถึงการเข้าร่วมเพื่อทำกิจกรรมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อหาข้อสรุป และในขณะเดียวกันก็มีคนรุ่นใหม่บางส่วนที่ต้องการเข้าร่วมเพื่อไปสัมผัสบรรยากาศ สังเกตการณ์ และต้องการรู้ถึงยุทธวิธี วิธีการในการเคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้น การเข้าร่วมของคนรุ่นใหม่สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลง รวมถึงต้องการให้สามารถวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของภาครัฐได้ และจุดเปลี่ยนอีกหนึ่งจุดที่ทำให้ประชาชน รวมถึงคนรุ่นใหม่ให้ความสนใจ คือ การเคลื่อนไหวของเยาวชนปลดแอกที่มีแถลงการณ์ต่อรัฐบาล คือ ยุบสภา หยุดคุกคามประชาชน และร่างรัฐธรรมนูญใหม่ (บุศรินทร์ แพณะ และคณะ, 2565, หน้า 34) หลังจากเหตุการณ์การแถลงการณ์ก็ได้มีข้อเรียกร้องในอีกหลายๆ ข้อ รวมถึงการจัดแคมเปญในการรวบรวมรายชื่อเพื่อเสนอการแก้ไขรัฐธรรมนูญ การใช้ตัวเชื่อมจากเยาวชนปลดแอกมาเป็นประชาชนปลดแอกผ่านตัวกลางที่เรียกว่า “ดนตรี” ซึ่งเยาวชนปลดแอกเป็นเด็กรุ่นใหม่ที่เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยี และอินเทอร์เน็ต จึงทำให้ต้องมีการเชื่อมผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวผ่านเสียงเพลง อันเนื่องมาจาก การเข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางสังคมมีผู้เข้าร่วมที่หลากหลายช่วงอายุ จนนำไปสู่ช่องว่างระหว่างวัย โดย ชูเวช เดชดิษฐ์รักษ์ (2565, หน้า 74-75) นักร้องวงสามัญชน มีการเคลื่อนไหวตั้งแต่หลังรัฐประหาร ปี 2557 เขามองว่า ดนตรีเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมผู้คนเข้าไว้ด้วยกัน และการที่ประชาชนออกมาร่วมเคลื่อนไหวทางสังคมร่วมกับคนรุ่นใหม่ยังถือว่าเป็นการเปิดรับสิ่งใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือสิ่งต่างๆ ที่ควรเปลี่ยนแปลง

นอกจากนี้ การออกมาเคลื่อนไหวในเดือนสิงหาคม 2563 เป็นต้นมา นักร้อง นักดนตรี ดารา หรือแม้แต่เน็ตไอดอล บางส่วนก็มีการออกมาเข้าร่วมการเคลื่อนไหว รวมถึงเป็นกระบอกเสียงให้กับ การเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นซึ่งถือว่าเป็นการใช้แสงช่วยส่งเสริมกระบวนการเคลื่อนไหวของผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหว ขบวนการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานี้มีการโต้กลับของผู้ที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน โดยจะมีการเคลื่อนไหวแบบคู่ขนานกับของขบวนการเคลื่อนไหวของคณะประชาชนปลดแอก แต่การเคลื่อนไหวกลับไม่ได้มียุทธวิธีหรือกระบวนการที่เหมือนกันจะมีการนัดหมายล่วงหน้า มีแกนนำที่ชัดเจน ซึ่งยุทธวิธีที่ใช้ก็มีหลายหลาย รวมถึงมีการแจ้งข้อหาดำเนินคดีกับฝ่ายที่มีอุดมการณ์ที่ไม่เหมือนกัน และมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในการปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ ต่อมาการเคลื่อนไหวของ

คณะประชาชนปลดแอกก็ได้มีการนัดการประชุมกันหลายครั้งแต่มีอันต้องเปลี่ยนพื้นที่ในหลายครั้ง ซึ่งเกิดจากการนำตู้คอนเทนเนอร์ และรถหนามาตั้งสถานที่ในการนัดการประชุม การเคลื่อนไหวทางสังคมที่เกิดขึ้นกลับมีความรุนแรง รวมถึงการเข้าแทรกแซงของตำรวจที่นำไปสู่การปลุกกระแสทางสังคมจากการใช้ความรุนแรงกับประชาชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นเยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา

“การใช้ความรุนแรงของภาครัฐ กับผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหว ไม่ถือว่าเป็นผลดีกับตัวภาครัฐเอง เนื่องจากประชาชนจะมองว่าเป็นการรังแก และสนับสนุน การสืบทอดอำนาจของรัฐบาล”

(สัมภาษณ์, ผู้ให้ข้อมูล C2, 26 พฤษภาคม 2566)

เป้าหมายของขบวนการ / ความคิดเบื้องหลังของขบวนการ

ปัจจัยที่ทำให้เกิดขบวนการเคลื่อนไหวของคณะประชาชนปลดแอก เกิดจากความสะสมจากรัฐบาลที่มีการสืบทอดอำนาจมาจาก คสช. รวมถึงการสืบทอดอำนาจนั้นเกิดจากการจัดการเลือกตั้งที่มีความไม่โปร่งใส ที่มีทั้งบัตรเขย่ง และการนับผลคะแนนการเลือกตั้งที่มีระยะเวลานาน ยังรวมถึงการจัดตั้งรัฐบาลเสียงข้างน้อย จึงเกิดเป็นการสะสมจนมีการระเบิดในช่วงที่พรรคอนาคตใหม่ถูกยุบพรรคจากประเด็นการถือหุ้นสื่อ ซึ่งถือว่าการขาดคุณสมบัติในการรับตำแหน่งทางการเมือง จนนำไปสู่การเกิดขบวนการเคลื่อนไหวของเยาวชน อันเนื่องมาจากรู้สึกถึงความไม่เป็นธรรมที่พรรคอนาคตใหม่ถูกยุบพรรคและถูกตัดสิทธิทางการเมืองถึง 10 ปี รวมถึงการตัดสินใจของศาลยังมีการตัดสินใจที่รวดเร็วกว่าปกติ จึงทำให้มองว่า เป็นการตัดสินใจและคะแนนเสียงของเยาวชนที่เลือกตั้งเป็นครั้งแรกนำไปสู่ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่ต้องการเรียกร้องให้ประยุทธ์ จันทร์โอชา ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และการออกมาเคลื่อนไหวนั้นยังมีเป้าหมายในการเรียกร้องให้มีการคืนอำนาจและสิทธิ เสรีภาพให้กับประชาชน การทำให้เกิดสังคมประชาธิปไตยที่พระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ รวมถึงการยุบสภาที่สืบทอดอำนาจมาจาก คสช. นอกจากนี้ ยังมีความคาดหวังว่า จะไม่เกิดการรัฐประหารหรือรัฐบาลแห่งชาติ (THE STANDARD TEAM, 2563)

แนวร่วมพันธมิตร/บทบาทของสมาชิกคนสำคัญ

ภายใต้ขบวนการเคลื่อนไหวของ คณะประชาชนปลดแอกมีแนวร่วมและสมาชิกคนสำคัญ เช่น

1. เพนกวิน-พริษฐ์ ชิวารักษ์ ถือเป็นนักเคลื่อนไหวทางสังคมที่เห็นได้บ่อยตามขบวนการเคลื่อนไหว โดยได้เริ่มเคลื่อนไหวตั้งแต่การต่อต้านค่านิยม 12 ประการ วิชาหน้าที่พลเมืองแบบ คสช. ทั้งนี้ ยังมีบทบาทที่สำคัญ คือ การเข้าร่วมปราศรัยและยื่นข้อเสนอ

- จากการเข้าเจรจากับภาครัฐ ซึ่งถือเป็นผู้ขับเคลื่อนคนหนึ่งที่จะนำพาให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (กนิฐิ์สิ่งอังกาบ, 2563)
2. รุ่ง-ปณัสยา สิทธิจิรวัฒนกุล เริ่มเป็นที่รู้จักหลังจากเป็นผู้อ่าน 10 ข้อเสนอปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ ในการชุมนุมที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รังสิต ซึ่งถือเป็นอีกคนหนึ่งที่เข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวบอย ร่วมกับเพนกวิน และการเสนอ 10 ข้อยังถือเป็นการยกระดับเพดานการเคลื่อนไหวทางสังคมให้สูงขึ้น ทั้งนี้ ยังมีการเข้าร่วมเจรจากับภาครัฐ เพื่อเสนอให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (ธัญพร บัวทอง, 2563)
  3. พอร์ด-ทัตเทพ เรื่องประไพกิจเสรี ถือเป็นแกนนำของขบวนการ “เยาวชนปลดแอก” โดยเคลื่อนไหวผ่านแฟนเพจเฟซบุ๊ก “เยาวชนปลดแอก-Free YOUTH” ในการกระจายข่าวสาร รวมทั้งเป็นผู้ที่ออกมาวิพากษ์วิจารณ์พร้อมติดแฮชแท็กเพื่อให้เกิดเป็นไวรัลทางสังคม (ผู้จัดการออนไลน์, 2564)
  4. เบนจา อะปัญญา เป็นหนึ่งในสมาชิกของแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม เริ่มแรก เบนจา อะปัญญา เป็นผู้ที่ทำงานอยู่เบื้องหลังกลุ่มธรรมศาสตร์และการชุมนุม แต่ต่อมาได้มีโอกาสขึ้นมาทำงานเบื้องหน้าจากการจัดกิจกรรมที่สถานทูตเยอรมนี (ถาวรณ ธนาเลิศสมบูรณ์, 2565) จากเวทีเสวนาในหัวข้อ “ก้าวแรกคือชัยชนะ ก้าวอย่างสม่ำเสมอคือการต่อสู้” (iLAW freedom, 2564)
  5. กลุ่มนักเรียนเลว เป็นกลุ่มที่เกิดจากการร่วมตัวของนักเรียนมัธยม ที่ออกมาพูดเกี่ยวกับปัญหาทรงผม เครื่องแบบ พฤติกรรมของครู การชู้สามนิ้ว รวมถึงการพูดถึงปัญหาที่พบจากระบบการศึกษา ทั้งนี้ผู้ที่มาเข้าร่วมกิจกรรมการชุมนุมส่วนใหญ่แล้วจะอยู่ในเครื่องแบบชุดนักเรียน แต่จะมีการปิดชื่อ และอักษรย่อของโรงเรียน รวมถึงมีการผูกโบว์ขาวซึ่งมีข้อความว่า “ให้มันจบที่รุ่นเรา” (BCC Newsไทย, 2563)
  6. กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม เป็นกลุ่มที่ยกระดับการชุมนุมมาจากขบวนการแฟลชม็อบของเยาวชน โดยได้มีการจัดกิจกรรมการชุมนุม ไม่ว่าจะเป็น ธรรมศาสตร์จะไม่ทน การชุมนุมและอ่านแถลงการณ์หน้าสถานทูตเยอรมนี การจัดเวทีปราศรัยที่สลับการเล่นดนตรี ซึ่งถือได้ว่าการจัดการเคลื่อนไหวของ กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม ถือได้มีอิทธิพลในระดับหนึ่งในการทำให้ประชาชนเกิดความสนใจในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (ศุทธิกานต์ มีจัน, ม.ป.ป.)

ยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหว (แนวทางบรรลุเป้าหมาย / ทิศทางร่วมกัน)

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมถือเป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองที่มีมาตั้งแต่อดีต ซึ่งการเกิดขบวนการเคลื่อนไหวในแต่ละขบวนการนั้นมีเป้าหมายที่แตกต่างกันไปตามข้อเรียกร้องที่เกิดขึ้นของขบวนการ โดยขบวนการเคลื่อนไหวของคณะประชาชนปลดแอกถือได้ว่าเป็นขบวนการที่มีเยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นจำนวนมาก โดยการออกมาเคลื่อนไหวนั้นเพื่อเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพที่อยู่กับระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้การวางแผนยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวของคณะประชาชนปลดแอกจะเห็นได้ว่าเป็นการเคลื่อนไหวที่มีทั้งแกนนำและไม่มีแกนนำ เนื่องจากแนวร่วมของคณะประชาชนปลดแอกมีหลากหลายกลุ่มจึงทำให้ยุทธวิธีที่ใช้อาจมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ก็ยังมีขบวนการเคลื่อนไหวแบบไม่มีแกนนำจึงทำให้ผู้ที่เข้าร่วมการชุมนุมเคลื่อนไหวทางสังคมถือว่าเป็นแกนนำหลักในการพาสังคมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีการเปิดรับฟังความคิดเห็นผ่านเวทีเสวนารวมถึงการออกมามีปฏิสัมพันธ์และถกเถียงกันในสื่อสังคมออนไลน์และแพลตฟอร์มต่างๆ ที่เยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษาสามารถเข้าถึงได้ ทั้งนี้ ขบวนการเคลื่อนไหวของคณะประชาชนปลดแอก ยังสามารถเลือกพื้นที่ในการเข้าร่วมกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมได้ เนื่องจากสังคมในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีมีการพัฒนาให้สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างไรพร้อมแดน จึงทำให้เกิดการเคลื่อนไหวควบคู่กันระหว่างขบวนการบนท้องถนนและขบวนการบนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์

“การเคลื่อนไหวในไทยถือว่าเยาวชนให้ความสนใจ อาจเป็นเพราะเยาวชนเข้าถึงสื่อที่ทำให้รับรู้เรื่องราว จนเกิดเป็นเป้าหมายเดียวกัน คือ ต้องการให้ประเทศไทยเป็นประชาธิปไตย”

(สัมภาษณ์, ผู้ให้ข้อมูล A1, 17 พฤษภาคม 2566)

อย่างไรก็ตามขบวนการเคลื่อนไหวของคณะประชาชนปลดแอกยังเป็นการออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมอย่างหลวมๆ ซึ่งจะเห็นได้จากการเคลื่อนไหวของแฟลชม็อบที่มีการนัดหมายกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์เพื่อไปยังจุดนัดพบในการทำกิจกรรมร่วมกัน แต่กิจกรรมที่จัดขึ้นนั้นจะใช้เวลาเพียงไม่นานและเมื่อถึงเวลาสมควรก็จะมีการแยกย้ายและสลายตัวไป เพื่อไปติดตามการนัดหมายในครั้งถัดไป

การศึกษาจุดกำเนิดของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก นั้นมีสาเหตุที่ต่างกัน แต่ในขณะเดียวกันกลับมีความรู้สึกถึงความถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออก ภายในตารางที่ 6 การเปรียบเทียบพัฒนาการการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก โดยจุดกำเนิดของขบวนการ The Umbrella Movement เริ่มจากจะมีการปฏิรูปกฎหมายการเลือกตั้ง ซึ่งผู้ที่ลงสมัครนั้น

จะต้องผ่านภาครัฐของปักกิ่งก่อนจึงทำให้ประชาชนมองว่าถูกจำกัดสิทธิในการเลือกตั้ง และการเลือกตั้งนั้นอาจไม่ได้มาซึ่งผู้นำของประชาชนที่แท้จริง และในส่วนของ คณะประชาชนปลดแอก จุดเริ่มต้นของขบวนการเกิดมาจากการรวมตัวของนักเรียน นิสิต นักศึกษาที่ออกมาเรียกร้องสิทธิ และเสรีภาพที่ถูกจำกัด รวมถึงการเรียกร้องสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนควรจะได้รับ ทั้งนี้ยังรวมถึงการกระทำของภาครัฐที่มีการยุบพรรคอนาคตใหม่ ซึ่งถือเป็นที่น่าเสียดายและน่าเสียใจอย่างมากแล้วมาจากเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่ยังได้เลือกตั้งครั้งแรก จนนำไปสู่ขบวนการเคลื่อนไหวที่มีการพัฒนาและได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นจำนวนมาก

ตารางที่ 6 ตารางเปรียบเทียบพัฒนาการการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก

เรื่อง	The Umbrella Movement	คณะประชาชนปลดแอก
จุดกำเนิดของขบวนการ	เกิดจากการการปฏิรูปกฎหมายการเลือกตั้ง	เกิดจากการรวมตัวกันของนักเรียน นิสิต นักศึกษา ที่ออกมาเรียกร้องสิทธิขั้นพื้นฐาน รวมถึงความอัดอั้นจากการกระทำของภาครัฐ
เป้าหมายของขบวนการ	เรียกร้องสิทธิและเสรีภาพ รวมถึงยกเลิกกฎหมายการปฏิรูปการเลือกตั้ง	การมีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย
แนวร่วมพันธมิตร/บทบาทของสมาชิกคนสำคัญของสมาชิกร่วมกัน	ได้มีการรวมกลุ่มกันของแกนนำในการเคลื่อนไหว จากทั้งเยาวชนและคณาจารย์	ได้มีการจัดพื้นที่การชุมนุมในหลายจังหวัด ซึ่งถือเป็นการยอเยยให้ประชาชนได้เข้าถึงการเคลื่อนไหวทางสังคม
ยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหว (แนวทางบรรลุเป้าหมาย / ทิศทางร่วมกัน)	การปักหลักชุมนุม และการใช้สัญลักษณ์ในการออกมาเคลื่อนไหว เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ	การมีแนวร่วมการชุมนุมที่หลากหลาย จึงทำให้มีการชุมนุมที่มีแกนนำ และการชุมนุมที่ไม่มีแกนนำ แต่ทุกคนที่เข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหว ถือได้ว่าเป็นแกนนำอิสระ

ที่มา : ผู้วิจัย

ในส่วนของเป้าหมายในการออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมของขบวนการ The Umbrella Movement นั้นมีเป้าหมายที่ต้องการจะยกเลิกกฎหมายการปฏิรูปการเลือกตั้ง เนื่องจากมองว่าถ้ามีการปฏิรูปกฎหมายการเลือกตั้งจะทำให้เขตปกครองพิเศษฮ่องกงจะตกไปอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลปักกิ่งประเทศจีน ประชาชนจึงออกมาคัดค้านระบอบการเลือกตั้งที่จะถูกปฏิวัติ และในส่วนของคณะประชาชนปลดแอก มีการออกมาเคลื่อนไหวมีเป้าหมายที่ชัดเจน คือ ต้องการการเมืองระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากมองว่าการเลือกตั้งมีความไม่โปร่งใส รัฐบาลไม่สามารถตรวจสอบได้ รวมถึงเป็นการสืบทอดอำนาจมาจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งเป็นคณะรัฐประหารยึดอำนาจในช่วงปี พ.ศ. 2557 ส่งผลให้การเมืองของสังคมไทยยังอยู่ในสถานะไม่ปกติจนเกิดการรวมตัวกันเพื่อออกมาเรียกร้องประชาธิปไตย

สำหรับแนวร่วมและบทบาทของสมาชิกคนสำคัญของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอกจะเห็นได้ว่าได้รับการสนับสนุนจากประชาชนและเพื่อนร่วมอุดมการณ์ ที่มีอุดมการณ์เดียวกันในการสนับสนุนการขับเคลื่อนขบวนการเคลื่อนไหวให้นำไปสู่เป้าประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ นอกจากนี้ ทั้งสองขบวนการได้มียุทธศาสตร์ในการเคลื่อนไหว คือ ในส่วนของขบวนการ The Umbrella Movement จะใช้สัญลักษณ์เข้ามาในขบวนการเคลื่อนไหว และยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวของคณะประชาชนปลดแอกจะเป็นการเคลื่อนไหวที่มีหลายกลุ่มจึงทำให้มีการเคลื่อนไหวทั้งแบบมีแกนนำ เช่น แนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม ที่จัดกิจกรรมชุมนุมปราศรัย “ธรรมศาสตร์จะไม่ทน” (BCC Newsไทย, 2563) ซึ่งการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นการจัดเวทีปราศรัย โดยจะเป็นการจัดกิจกรรม ณ ลานพญานาค มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รูปภาพที่ 3 กิจกรรม “ธรรมศาสตร์จะไม่ทน” ในวันที่ 10 สิงหาคม 2563

ที่มา : BCC Newsไทย (2563) สืบค้นวันที่ 5 กันยายน 2566

และการเคลื่อนไหวแบบไม่มีแกนนำ เช่น การเคลื่อนไหวในช่วง 16-31 ตุลาคม 2563 ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีการใช้ความรุนแรงในการสลายการชุมนุมจนนำไปสู่สโลแกน “ทุกคนคือแกนนำ” (บุศรินทร์ แปะณะ และคณะ, 2565, หน้า 54-58) หรือการเคลื่อนไหวของกลุ่ม “Redem”

รูปภาพที่ 4 แนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่ม “Redem”

ที่มา : เพลงเยาวชนปลดแอก (2564) สืบค้นวันที่ 5 กันยายน 2566

กลุ่ม “Redem” มีการพัฒนามาจาก “เยาวชนปลดแอก” โดยจะเป็นการเคลื่อนไหวการชุมนุมแบบไม่มีแกนนำเพื่อสร้างความกดดันให้กับรัฐบาลและป้องกันเจ้าหน้าที่ภาครัฐในการจับกุม (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2564) นอกจากนี้ยังมีระบบช่วยเหลือกัน และมีคนช่วย Support จากอาสาสมัครเพื่อให้การเคลื่อนไหวทางสังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสื่อสารกันได้อย่างทันท่วงที ทั้งนี้การเคลื่อนไหวทางสังคมจะประสบความสำเร็จหรือไม่ยังขึ้นอยู่กับยุทธวิธีในการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหวด้วยเช่นเดียวกัน

3. ยุทธวิธีในการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหว

ยุทธวิธีการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมมักจะมาพร้อมๆ กับนวัตกรรมการเคลื่อนไหวทางสังคม อันเนื่องจากขบวนการเคลื่อนไหวต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับบริบททางสังคมดังจะเห็นได้จากในปัจจุบันขบวนการเคลื่อนไหวได้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้กับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งถือเป็นการนำเทคโนโลยีที่มีอยู่รอบตัวมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารกันทางสังคม

โดยในส่วนของขบวนการเคลื่อนไหว The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก ได้มี ยุทธวิธีการเคลื่อนไหว ดังนี้

ตารางที่ 7 ตารางเปรียบเทียบยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก

ยุทธวิธีการเคลื่อนไหว	The Umbrella Movement	คณะประชาชนปลดแอก
การใช้สื่อสังคมออนไลน์	- การแพร่กระจายข่าวสาร - การระดมทรัพยากร - การนัดหมายพื้นที่ในการเคลื่อนไหวทางสังคม	- การใช้สื่อในการติดต่อ รวมถึงส่งรายงานสถานการณ์แบบเรียลไทม์ - การนัดหมายพื้นที่ในการชุมนุม - การระดมทรัพยากร
ข้อความของการเคลื่อนไหว	- การเขียนข้อความบนโพสอิท - การเขียนป้ายประกาศ	- การใช้คำศัพท์ที่มีความเฉพาะ - การเขียนป้ายประกาศ
การเคลื่อนไหวโดยการใช้สัญลักษณ์	- การใช้ร่มเข้ามาเป็นสัญลักษณ์, การใช้สัญลักษณ์มือ, การใช้แฟลช	- การใช้แฟลช (แฟลชม็อบ), การใช้สัญลักษณ์มือ
การป้องกันความรุนแรง	- การใช้ร่มเข้ามาป้องกันในส่วนของแก๊สน้ำตา และสเปรย์พริกไทย	- การใช้ร่มเข้ามาป้องกันในส่วนของแก๊สน้ำตา และป้องกันรถน้ำแรงดันสูง (รถจีโน่)
การปักหลักชุมนุม	- การปักหลักชุมนุมในส่วนของพื้นที่ราชการ และพื้นที่สาธารณะ	- จะเป็นการเคลื่อนไหวในพื้นที่สาธารณะ รวมถึงตามสถานที่สำคัญ
การนัดหยุดงาน	- มีการนัดหยุดงานที่ชัดเจน	- ไม่มีการนัดหยุดงานแต่จะเป็นการนัดกันหลังเลิกงาน
การอดอาหาร	- แคนนำมีการอดอาหารประท้วงในช่วงแรก	- การเคลื่อนไหวของคณะประชาชนปลดแอกแคนนำไม่มี การอดอาหารในการประท้วง

ที่มา : กมลวรรณ ทับทิมทอง และวีระ หวังสัจจะโชค (2566, หน้า 11-12)

จากตารางที่ 7 ตารางการเปรียบเทียบยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก จะเห็นได้ว่ายุทธวิธีในการเคลื่อนไหวทางสังคมของทั้งสองขบวนการมีความคล้ายคลึงกัน อาจเป็นเพราะว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมของทั้งสองขบวนการส่วนใหญ่แล้วจะเป็นเยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษาเป็นส่วนใหญ่ แต่ในขณะเดียวกันก็มีประชาชนให้ความสนใจและเข้าร่วมขบวนการการเคลื่อนไหว ทั้งนี้ถึงแม้ว่ายุทธวิธีที่จะมีความคล้ายคลึงกันแต่กระบวนการในการดำเนินการกลับมีความแตกต่างกัน โดยในส่วนของยุทธวิธีการใช้สื่อสังคมออนไลน์จะเห็นได้ว่าเป็นพื้นที่ในการแพร่กระจายข่าวสาร การระดมทรัพยากรไม่ว่าจะเป็นเงิน กำลังพล อาหารเครื่องดื่ม และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่จำเป็นต่อขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม หรือแม้แต่ใช้เป็นการติดต่อสื่อสารเพื่อนัดหมายพื้นที่ที่จะเข้าไปรวมกลุ่มกันในการทำกิจกรรม การชุมนุมอย่างสร้างสรรค์

อย่างไรก็ตามความแตกต่างของยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวของประชาชนปลดแอกที่มีความต่างกับของกระบวนการ The Umbrella Movement จะเป็นในส่วนของการใช้พื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ในการรายงานสถานการณ์แบบเรียลไทม์ ไม่ว่าจะเป็นการไลฟ์สดผ่านเพจ Facebook การติด #แฮชแท็ก ในช่วงเวลาของการเคลื่อนไหวทางสังคม การแสดงออกถึงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ต่อขบวนการที่เกิดขึ้นในวันนั้นๆ ทั้งผู้ที่อยู่ในพื้นที่ของการเคลื่อนไหวทางสังคมและผู้ที่ติดตามการเคลื่อนไหวในต่างจังหวัดหรือนอกพื้นที่การชุมนุม เพื่ออัปเดตและส่งต่อให้กับผู้ที่สนใจในการเคลื่อนไหวทางสังคมของเยาวชน

สำหรับ ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement กับคณะประชาชนปลดแอก นอกจากจะมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์แล้วยังมีการเขียนข้อความให้เกิดเป็นไวรัล (Viral) เพื่อส่งต่อข้อความไปยังผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคม โดยในส่วนของ The Umbrella Movement จะมีการเขียนข้อความบนกระดาษโพสอิทและการเขียนป้ายรณรงค์

รูปภาพที่ 5 การแสดงความคิดเห็นบนกำแพง (Lennon Walls)

ที่มา : Jeff Hou (2020) สืบค้นวันที่ 5 กันยายน 2566

Lennon Walls ถือเป็นกาเปิดพื้นที่ให้ประชาชนได้ออกมาแสดงความคิดเห็น โดยส่วนใหญ่แล้วจะเกิดขึ้นบนอาคาร ทางเดิน สะพานลอยฟ้า อุโมงค์ และหน้าร้าน และมีข้อความ เช่น "ชาวฮ่องกงรักเสรีภาพ" "รัฐบาลชยะ" และ "เราต้องการคะแนนเสียงสากลอย่างแท้จริง" (Jeff Hou, 2020) และในส่วนของคณะประชาชนปลดแอกจะมีการใช้คำศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะที่เข้าใจเฉพาะกลุ่มของการเคลื่อนไหวทางสังคมหรือผู้ที่ติดตาม เช่น คำว่า “แกง” ที่หมายถึง หลอก

รูปภาพที่ 6 โปสเตอร์แกงหม้อใหญ่

ด่วน! พบแกงหม้อใหญ่ บริเวณแยกราชบุรีประสงค์

เพราะวันนี้เค้าเปลี่ยนไปแยกปทุมวันแล้วนะ!

ที่มา : เพจเยาวชนปลดแอก (2563) สืบค้นวันที่ 5 กันยายน 2566

แกงหม้อใหญ่เป็นการสับขาหลอกภาครัฐและเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จะทำการปิดพื้นที่ในการรวมตัวกันให้ไปอีกสถานที่หนึ่ง และในกลุ่มของผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวกับคณะประชาชนปลดแอกไปรวมตัวกันอีกสถานที่หนึ่ง เพื่อลดการประทะกันของขบวนการเคลื่อนไหวและเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ และเป็นการเพิ่มสีสันให้กับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมให้เกิดเป็นความน่าติดตาม

การหยิบเอาของใกล้ตัวเข้ามาเป็นสัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก ได้มีการนำ “รุ่ม” ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ใช้กันแดดกันฝนเข้ามาประยุกต์ใช้ในขบวนการเคลื่อนไหว

รูปภาพที่ 7 การใช้ “ร่ม” ในการป้องกันตนเอง

ที่มา : Kin Cheung (2014) สืบค้นวันที่ 5 กันยายน 2566

โดยการนำร่มมาป้องกันการใช้ความรุนแรงจากภาครัฐในการปกป้องตนเองจากแก๊สน้ำตา รวมถึงการใช้รถน้ำแรงดันสูงที่อาจผสมสารเคมีเข้าสลายการชุมนุม ทั้งนี้ภาครัฐ ของทั้งสองขบวนการได้มีการใช้สารเคมีในการสลายการชุมนุมที่คล้ายคลึงกัน โดยในส่วนของขบวนการ The Umbrella Movement ภาครัฐได้มีการใช้แก๊สน้ำตา สเปย์พริกไทย และสารเคมีเมธิลีน บลู ซึ่งเป็นสารสีน้ำเงิน แต่สีที่ติดบนผิวหนังจะเป็นสีฟ้าอมเขียวซึ่งจะติดผิวประมาณ 3-7 วัน (เดลินิวส์, 2563) ในการสลายการชุมนุม และในส่วนของคณะประชาชนปลดแอก ได้มีการใช้แก๊สน้ำตาและสารเคมีเมธิลีน บลู เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าการใช้ร่มถือเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงประชาชน เยาวชน นักเรียน นักศึกษาที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมมีเพียงมือเปล่าปราศจากอาวุธ นอกจากนี้ การใช้สัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก ยังมีการใช้สัญลักษณ์มือในการสื่อสารภายในพื้นที่ของการชุมนุมเคลื่อนไหวทางสังคม เนื่องจากจะใช้วิธีส่งเป็นทอดๆ และง่ายต่อการสื่อสารกับผู้ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นจำนวนมาก โดยการใช้สัญลักษณ์มือ เช่น การชูสามนิ้วที่แสดงออกถึงเสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพ รวมถึงมีการใช้แฟลชมือถือซึ่งเป็นแสงสีขาวในการแสดงสัญลักษณ์ถึงความบริสุทธิ์และต้องการชุมนุมเคลื่อนไหวอย่างสันติวิธี

รูปภาพที่ 8 "มือบนักเรียนเลว" เป่านกหวีดไล่รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ

ที่มา : Post today (2563) สืบค้นวันที่ 5 กันยายน 2566

สำหรับ "มือบนักเรียนเลว" เป็นการรวมตัวของนักเรียนมัธยมในการเรียกร้องให้มีการปฏิรูประบบการศึกษา กิจกรรมเป่านกหวีดไล่รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ ยังมีการตั้งโต๊ะเข้าชื่อเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญ รวมถึงติดแฮชแท็กจากการจัดกิจกรรม #หนูรู้หนูมันเลว (Post today, 2563)

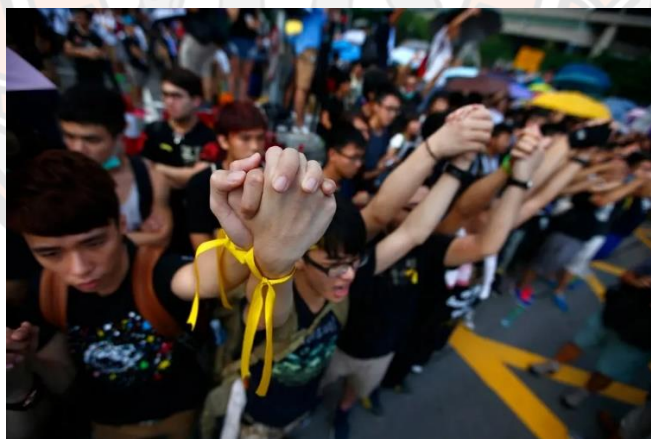
อย่างไรก็ตาม การออกมาชุมนุมกันของขบวนการเคลื่อนไหว The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก จะมีความแตกต่างกันเนื่องจากในขบวนการเคลื่อนไหวของ The Umbrella Movement จะเป็นการปักหลักกันในพื้นที่ราชการ และพื้นที่สาธารณะที่เป็นจุดสำคัญ โดยการปักหลักค้างคืน ในขณะที่คณะประชาชนปลดแอก ก็มีการชุมนุมกันตามพื้นที่สาธารณะรวมถึงตามสถานที่สำคัญของแต่ละจังหวัดแต่จะไม่เป็นในรูปแบบของการปักหลักค้างคืน แต่จะเป็นลักษณะของการออกมาเคลื่อนไหวหลังเลิกงานและสลายตัวเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม จึงจะเห็นได้ว่าภายในขบวนการเคลื่อนไหวของคณะประชาชนปลดแอกจะไม่มีการนัดหยุดงานเพื่อออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมแต่จะเป็นการนัดกันหลังเลิกงานหรือก่อนกลับบ้าน ซึ่งถือเป็นการเคลื่อนไหวแบบหลวมๆ ในขณะที่ขบวนการของ The Umbrella Movement จะมีการนัดกันหยุดงานที่ชัดเจน เพื่อออกมาชุมนุมเคลื่อนไหว ทั้งนี้ ขบวนการของ The Umbrella Movement แคนนำมีการอดอาหารเพื่อเรียกร้องความสนใจในช่วงแรก ในขณะที่คณะประชาชนปลดแอก ไม่มีแกนนำในการอดอาหารประท้วง เนื่องจากคณะประชาชนปลดแอกไม่มีแกนนำในการเคลื่อนไหวทางสังคมแต่ทุกคนที่เข้ามาร่วมขบวนการเคลื่อนไหวเปรียบเสมือนแกนนำที่สามารถช่วยเหลือกันได้

การนัดหยุดงานของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก ดังจะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ซึ่งอาจสะท้อนไปถึงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนภายในประเทศได้ เนื่องจากขบวนการ The Umbrella Movement มีการนัดหยุดงานอย่างชัดเจน

ในขณะที่ของขบวนการ คณะประชาชนปลดแอกจะใช้เวลาหลังเลิกงานในการออกมาชุมนุม ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นได้ว่าอาจมีค่าครองชีพที่สูงจึงไม่อาจเลือกที่จะหยุดงานได้ แต่จะเป็นการทำกิจกรรมกันหลังเลิกงานแทน ดังคำที่ว่า งานก็ต้องทำ สิทธิก็ต้องเรียกร้อง นี่อาจเป็นปัญหาอีกอย่างหนึ่งของประเทศไทยที่ผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมส่วนใหญ่แล้วล้วนเป็นชนชั้นกลาง เนื่องจากชนชั้นแรงงานอาจไม่มีเวลาคิดถึงเรื่องของการเมืองแต่จะไปคำนึงถึงปัญหาปากท้องมากกว่า

การออกมาเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement ในช่วงเดือน กันยายน 2557-เดือนธันวาคม 2557 นั้น ถือได้ว่ามีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลายเหตุการณ์โดยจุดเปลี่ยนที่ทำให้ประชาชนหันมาสนใจการเคลื่อนไหวทางสังคมของการเรียกร้องให้ยกเลิกการปฏิรูปการเลือกตั้ง ซึ่งมีทั้งการใช้ยุทธวิธีการแจกใบปลิว โปสเตอร์ โฆษณาทางอินเทอร์เน็ต รวมถึงการทำประชาปฏิบัติ แต่การตัดสินใจของรัฐบาลจีนนั้นไม่มีการเปลี่ยนแปลงจนนำมาสู่การเกิดขบวนการเคลื่อนไหวของ The Umbrella Movement ซึ่งนำโดย โจชัว หว่อง ที่จัดตั้งมีอบนักศึกษา มีการนัดหยุดเรียนของนักศึกษาและนักเรียนมัธยมในช่วงปลายเดือนกันยายน 2557 ในส่วนที่ไม่ได้เข้าร่วมจะมีการผูกริบบิ้นสีเหลืองเป็นสัญลักษณ์แทน จึงทำให้ริบบิ้นสีเหลืองกลายเป็นสัญลักษณ์อีกอย่างหนึ่งของขบวนการเคลื่อนไหวของ The Umbrella Movement (วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา, 2564)

รูปภาพที่ 9 การประท้วงที่จัตุรัส Golden Bauhinia ในฮ่องกง

ที่มา : Carlos Barria (2014) สืบค้นวันที่ 6 กันยายน 2566

ต่อมาเกิดแคมเปญบุกยึด Central ซึ่งถือเป็นเขตเศรษฐกิจของเขตปกครองพิเศษฮ่องกง ถือเป็นเหตุการณ์ที่เกิดความรุนแรง และเป็นการยกระดับการชุมนุม แต่ในขณะเดียวกัน โจชัว หว่อง กับถูกตำรวจจับ สำหรับประชาชนก็ออกมาเคลื่อนไหวและเริ่มบุกยึดเมือง เหตุการณ์หลังจากนั้น

รูปภาพที่ 10 ตำรวจปราบจลาจลใช้สเปรย์พริกไทยระหว่างปะทะกับผู้ประท้วง

ที่มา : Tyrone Siu (2015) สืบค้นวันที่ 6 กันยายน 2566

ตำรวจก็มาพร้อมกับอุปกรณ์ หมวก หน้ากาก แก๊สน้ำตา โล่ รวมถึงเริ่มมีการใช้ความรุนแรง จากการยิงแก๊สน้ำตาเพื่อสลายการชุมนุม รวมถึงมีการใช้กระบองเข้าใส่ผู้ชุมนุมเพื่อเปิดถนนสายที่โดนปิด ทั้งนี้ยังเกิดการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ในย่านมงก๊ก คอสเวย์เบย์และที่อื่นๆ ในเกาลูน (Adam Connors, 2019) การออกมาสลายการชุมนุมของภาครัฐทำให้เกิดยุทธวิธีที่ขบวนการ The Umbrella Movement นำมาใช้ คือ การนำร่มเข้ามาเป็นเกราะกำบังแก๊สน้ำตา สเปรย์พริกไทย และการฉีดน้ำสลายการชุมนุมของภาครัฐ

รูปภาพที่ 11 รูปปั้น The Umbrella Man ในการประท้วงในฮ่องกงที่สร้างโดยคุณมิลค์

ที่มา : Emily Matchar (2014) สืบค้นวันที่ 6 กันยายน 2566

หลังจากมีการสลายการชุมนุม ก็เริ่มมีการผลิตเสื้อ ร่ม แจกจ่ายไปตามมหาวิทยาลัย รวมถึงได้มีศิลปินสร้างรูปปั้น The Umbrella Man ที่ทำจากบล็อกไม้และร่มสีเหลือง (Emily Matchar, 2014)

อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement ไม่ใช่เรื่องง่าย เนื่องจากต้องมาอาศัยอยู่บนท้องถนน ที่ทั้งอากาศร้อน และลำบาก และในช่วงกลางของขบวนการ เคลื่อนไหวนั้นภาครัฐก็ปล่อยให้เกิดการชุมนุมโดยไม่มี การเจรจาหรือพูดคุย เพื่อให้ผู้ที่ออกมาชุมนุมมีความอ่อนเพลีย และย่อท้อกับการชุมนุม แต่ต่อมารัฐบาลเริ่มประกาศคำสั่งศาลให้ตำรวจเริ่มปฏิบัติหน้าที่ในการสลายการชุมนุม ซึ่งการชุมนุมนั้นเกินกว่าจะควบคุมเนื่องนักศึกษาไม่เห็นด้วยที่ถอยการชุมนุม ต่อมาโจเซฟ หว่อง และเพื่อนอีกสองคนประท้วงอดอาหาร จากการเกิดการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ

รูปภาพที่ 12 การปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับผู้ประท้วง

ที่มา : Kin Cheung (2014) สืบค้นวันที่ 6 กันยายน 2566

ถึงแม้ว่าจะมีการใช้ยุทธวิธีการอดอาหารเข้ามาในการชุมนุม แต่ก็ยังมีผู้ชุมนุมบางส่วนมองว่าการอดอาหารอาจไม่ใช่ผลดีต่อผู้ที่อดอาหาร เนื่องจากการชุมนุมที่ยืดยาวภาครัฐยังไม่ให้ความสนใจ และการชุมนุมยังไม่มี ความชัดเจนมากพอในการต่อรองกับภาครัฐ การอดอาหารจึงอาจเป็นการกระทำที่เสียเปล่า นอกจากนี้ การปะทะกันของเจ้าหน้าที่ภาครัฐกับผู้ชุมนุมที่เกิดขึ้นถือเป็นการตัดสินใจที่ผิดพลาด แกนนำสมาพันธ์นักศึกษาฮ่องกงจึงออกมาขอโทษที่ทำให้ภาครัฐมาใช้ความรุนแรงในการสลายการชุมนุม (ประชาไท, 2557)

สำหรับ การออกมาเคลื่อนไหวของคณะประชาชนปลดแอกในช่วง สิงหาคม 2563-ธันวาคม 2564 ได้เกิดขบวนการของ คณะประชาชนปลดแอก ซึ่งพัฒนามาจาก เยาวชนปลดแอก เนื่องจากมีผู้ ที่สนใจทางการเมืองและหลากหลายช่วงอายุขึ้น โดยการยกระดับของขบวนการเคลื่อนไหวนั้นเกิด จากการเสนอข้อเรียกร้องของการชุมนุม #ธรรมศาสตร์จะไม่ทน ที่ไม่ต้องการเพียงแค่ปฏิรูปอย่าง เดียว แต่ต้องการทำการปฏิวัติ ช่วงท้ายของการชุมนุมมีการประกาศข้อเรียกร้อง 10 ข้อ ให้มีการ แก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อให้พระมหากษัตริย์เป็นมิ่งขวัญให้กับประชาชน ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย (ประชาไท, 2563)

รูปภาพที่ 13 กิจกรรมของกลุ่มธรรมศาสตร์และชุมนุม ประกาศ 10 ข้อเรียกร้อง

ที่มา : ประชาไท (2563) สืบค้นวันที่ 5 กันยายน 2566

จะเห็นได้ว่ากิจกรรมของกลุ่มธรรมศาสตร์และการชุมนุมนั้น มีการใช้ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหว โดยการออกมารวมตัวกันที่สถานที่นัดหมาย เพื่อสร้างข้อมูลที่รับรู้ร่วมกันหรือการจัดเวทีปราศรัยที่มีการพูดเกี่ยวกับข้อเรียกร้องที่จะนำพาประเทศไปสู่ความเปลี่ยนแปลง แต่ในขณะเดียวกันก็มีการใช้ดนตรีเข้ามาแทรกกระหว่างการขึ้นปราศรัยของแกนนำ ทั้งนี้การยกระดับการชุมนุมที่มีการพูดถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ถือได้ว่าต้องมีความกล้าที่จะพูด เนื่องจากสถาบันพระมหากษัตริย์ถือเป็นเรื่องที่มีผลต่อจิตใจของประชาชนที่เป็นที่นับถือและเคารพมาตั้งแต่อดีต ต่อมาเกิดกิจกรรม “หมุดคณะราษฎร 2563” เป็นการปักหมุดในพื้นที่สนามหลวงถือเป็นกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์อีกอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้น ถือเป็นเซอร์ไพรส์ให้กับผู้ร่วมชุมนุม จากการรับรูปแบบการปักหมุดมาจากคณะราษฎร 2475 (ThaiPBS, 2563)

รูปภาพที่ 14 หมุดคณะราษฎร 2563

ที่มา : ThaiPBS (2563) สืบค้นวันที่ 5 กันยายน 2566

อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวทางสังคมของคณะประชาชนปลดแอกอยู่ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 จึงทำให้ภาครัฐมีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินระดับร้ายแรงในเขตพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร และเข้าสลายการชุมนุมที่ปราศจากอาวุธ มีเพียงโล่ที่ใช้ดันเท่านั้น ต่อมาแกนนำได้ประกาศยุติการชุมนุม และนัดหมายใหม่ จนนำไปสู่การสับขาหลอกเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ เนื่องจากการประกาศผ่านเฟซบุ๊ก เทเลแกรม ทวิตเตอร์ ในการย้ายสถานที่ในการชุมนุมที่ถือเป็นความอุปบับเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงจากภาครัฐ แต่ในขณะเดียวกันกลับมีรถน้ำแรงดันสูงเข้ามาในพื้นที่การชุมนุม โดยน้ำที่ฉีดออกมานั้นมีการผสมสารเคมีที่ทำให้ระคายผิว การเกิดขึ้นของการชุมนุมที่มีความถี่อาจเป็นเพราะทุกคนที่ออกมามองว่าการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นมีความเป็นอิสระ เพราะทุกคนเปรียบเสมือนแกนนำ (กรณพร เซษฐพยัคฆ์ และอัษฎาวุธ บุญฤทธิศักดิ์, 2564, หน้า 53-76)

สำหรับการเคลื่อนไหวของคณะประชาชนปลดแอกนั้นได้มีช่องว่างห่างจากการเคลื่อนไหวเนื่องจากความรุนแรงของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 จึงต้องมีการเว้นระยะห่างทางสังคม ต่อมาคณะเยาวชนปลดแอกได้มีการเปิดตัวกลุ่ม REDEM เพื่อให้สังคมมีความเท่ากัน โดยเริ่มต้นจากการที่ผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมตัดสินใจเองว่าจะต่อสู้ไปในทิศทางไหนหรือลักษณะใด ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นที่การเคลื่อนไหวจะไม่มีแกนนำ ไม่มีการ์ด ไม่มี STAFF ไม่มีเวทีปราศรัย แต่จะเป็นการดูแลกันเองของผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหว (มติชนออนไลน์, 2564)

การออกมาเคลื่อนไหวที่เห็นได้ชัดอีกกระลอกหนึ่ง คือ การที่กลุ่ม REDEM จัดการชุมนุมในรูปแบบของคาราวานรถยนต์และรถจักรยานยนต์ เพื่อประท้วงการคัดค้านการประกันตัวนักโทษทางคดีการเมือง มีจุดมุ่งหมายที่ศาลอาญา

รูปภาพที่ 15 คาราวานรถ REDEM มุ่งหน้าสู่ศาลอาญา

ที่มา : ประชาไทย (2564) สืบค้นวันที่ 5 กันยายน 2566

ภายในกิจกรรมมีรถเครื่องเสียงของกลุ่ม REDEM ประกาศให้ผู้ที่จะเข้าร่วมการเคลื่อนไหวมารับไข่และมะเขือเทศ ซึ่งแล้วแต่ว่าจะเอาไปทำอะไร ผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวจึงเริ่มปาไข่ ใส่สีหน้าป้ายศาลอาญา ในขณะที่เจ้าหน้าที่ภาครัฐก็ประกาศให้สลายตัว เนื่องจากยังอยู่ในช่วงประกาศใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน สุดท้ายกลุ่ม REDEM ก็ประกาศสลายตัวแต่ก็ยังมีผู้เคลื่อนไหวบางกลุ่มยังไม่กลับ จนนำไปสู่การสลายการชุมนุมของภาครัฐโดยใช้รถฉีดน้ำและปืนยิงกระสุนยาง (ประชาไทย, 2564)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก จะมีความคล้ายคลึงกัน อาจเป็นเพราะว่าขบวนการเคลื่อนไหวของทั้งสองกระบวนการเกิดขึ้นในเวลาไล่เลี่ยกัน และเริ่มเข้าถึงการสื่อออนไลน์ จึงทำให้ทั้งสองขบวนการสามารถเห็นถึงการเคลื่อนไหวของเยาวชน นิสิต นักศึกษา และการโต้กลับของภาครัฐ จนนำไปสู่การพัฒนายุทธวิธีโดยการนำสื่อสังคมออนไลน์เข้ามาเป็นนวัตกรรมการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยในแต่ละช่วงเวลาที่เลือกยุทธวิธีเข้ามาใช้ในการเคลื่อนไหวนั้นจะดูจากสถานการณ์ด้วยเช่นเดียวกันว่าจะต้องเตรียมตัวรับมือกับเจ้าหน้าที่ของภาครัฐเช่นใด ถ้าเกิดมีการใช้ความรุนแรงในการสลายการชุมนุมผู้ชุมนุมก็จะมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ป้องกันตนเองไม่ว่าจะเป็นเสื้อกันฝน หมวกกันน็อค รม หรือแม้แต่น้ำกากเพื่อป้องกันสารเคมี ในขณะที่เดียวกันถ้ามีการใช้ยุทธวิธีที่สันติผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวหรือแกนนำก็พร้อมที่จะเจรจาและยื่นข้อเรียกร้องให้กับภาครัฐ

บทสรุป

การศึกษายุทธวิธีการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหวของ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก จะเห็นได้ว่า ขบวนการเคลื่อนไหวของทั้งสองขบวนการระยะเวลาที่เกิดการเคลื่อนไหวไม่ห่างกันมาก จึงทำให้ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของทั้งสองขบวนการมียุทธวิธีที่คล้ายคลึงกัน ไม่ว่าจะเป็นการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการแพร่กระจายข่าวสาร การแสดงออกถึงความคิดเห็นที่มีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย รวมถึงมีการใช้ประโยชน์กับสื่อที่อยู่ในมีและเข้าถึงง่ายในการติดต่อสื่อสาร การระดมทุนต่างๆ ไปจนถึงการนัดวัน เวลา พื้นที่ ในการออกมาชุมนุมเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งจากงานวิจัยของ โชติกา พรหมเพิก และอจิรภาส เพียรขุนทด (2562) มีการศึกษาการรวมกลุ่มกันของกลุ่มการเคลื่อนไหวกลุ่มดาวดิน จะเห็นได้ว่า การรวมกลุ่มกันออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก มีการออกมาเคลื่อนไหวภายใต้เสรีภาพที่ถูกจำกัดเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ทั้งสองขบวนการยังถือว่าเป็นเอกภาพ เนื่องจากขบวนการเคลื่อนไหวของ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอกนั้น มีแนวร่วมและกลุ่มย่อยๆ อยู่ภายในขบวนการ จึงทำให้การเคลื่อนไหวจะมีการใช้ยุทธวิธีภายในกลุ่มที่แตกต่างกัน

โดยสภาพแวดล้อมและบริบททางสังคมของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก จะมีรูปแบบที่แตกต่างกัน คือ ขบวนการ The Umbrella Movement จะ

ใช้รูปแบบการปกครองแบบ “หนึ่งประเทศ สองระบบ” ซึ่งออกโดยรัฐบาลปักกิ่ง ประเทศจีน ที่ได้ทำข้อตกลงกับประเทศอังกฤษหลังจากมีการคืนเกาะฮ่องกงให้กับประเทศจีน ในขณะที่บริบททางสังคมของคณะประชาชนปลดแอกจะใช้รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่ในขณะเดียวกันการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศนั้นเปรียบเสมือนการสืบทอดอำนาจของคณะรัฐประหาร เนื่องจากการเลือกตั้งเกิดความไม่โปร่งใส และไม่สามารถตรวจสอบได้

นอกจากนี้ ยังเห็นถึงยุทธวิธีการเคลื่อนไหวที่เกิดการพัฒนาจากในอดีต โดยในส่วนของขบวนการ The Umbrella Movement นั้น การเคลื่อนไหวทางสังคมจะมีความเกี่ยวเนื่องกันกับในอดีต เนื่องจากเกิดในเวลาที่ไม่ห่างกัน คือ ขบวนการที่ต่อต้านการปฏิรูปการศึกษา ทั้งนี้ ผู้ที่ออกมาเป็นแกนสำคัญคือบุคคลกลุ่มเดียวกันกับการออกมาเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement โดยภายในขบวนการช่วงแรกนั้นจะใช้ยุทธวิธีการนัดหยุดเรียนของนักศึกษา และในส่วนที่ไม่สามารถมาร่วมชุมนุมได้ก็จะมีการใช้สัญลักษณ์โบว์สีเหลือง การเขียนโพสอิทบนกำแพง (Lennon Walls) แต่สุดท้ายภาครัฐกับนิ่งเฉยจนเวลาผ่านไปสองเดือน ผู้ที่ออกมาชุมนุมจึงเริ่มยกระดับการชุมนุมจากการปิดล้อมสถานที่ราชการ ในขณะที่ภาครัฐก็ได้ประกาศให้เจ้าหน้าที่ออกปฏิบัติการในการสลายการชุมนุม ซึ่งต่อมาแกนนำอดอาหารประท้วง แต่ก็ไม่เป็นผล จนสุดท้ายก็เกิดการสลายการชุมนุมจากภาครัฐในที่สุด

ในส่วนของคณะประชาชนปลดแอก การเคลื่อนไหวทางสังคมมีการพัฒนาจากการเคลื่อนไหวจากอดีตอย่างชัดเจน อาจจะช่วยความห่างของระยะเวลา ทักษะคิด อุดมการณ์ การรับรู้ที่ต่างกัน อันเนื่องมาจากในช่วงของการเคลื่อนไหวทางสังคมของคณะประชาชนปลดแอกสามารถเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้โดยง่ายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งต่างจากในอดีตที่การสื่อสารยังไม่ทันสมัยเท่ากับยุคปัจจุบัน ตามกรอบการวิจัยภายในขบวนการการเคลื่อนไหวจะเห็นอยู่สามช่วงหลักๆ คือ 1. ช่วงการเกิดขึ้นของม็อบ “ปลดแอก” ซึ่งมีการใช้ยุทธวิธีการปราศรัยเวทีใหญ่ เวทีย่อย ประกาศข้อเรียกร้อง การชูสามนิ้วในการแสดงสัญลักษณ์ การจัดกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียนแล้ว 2. ช่วงการเกิดขึ้นของม็อบ “ธรรมศาสตร์” จะใช้ยุทธวิธีการชุมนุมปราศรัยโดยการผลัดกันพูดข้อเรียกร้องต่างๆ การเล่นดนตรีภายในกิจกรรม การจัดกิจกรรมแฟลชม็อบ การพูดประเด็นเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ และ 3. ช่วงการเกิดขึ้นของม็อบ “คณะราษฎร” จะมีการใช้ยุทธวิธีการชุมนุมแบบทุกคนที่มาร่วมชุมนุม คือ แกนนำ การปราศรัย การใช้ร่มเข้ามาเป็นเกราะกำบัง การเดินขบวนจากพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่ง จนเกิดเป็นการแกงเจ้าหน้าที่ภาครัฐ (ELECT, ม.ป.ป.)

ดังนั้น การออกมาเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก เป็นการเคลื่อนไหวด้วยสันติวิธี และเป็นการทำกิจกรรมร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการปราศรัย การเขียนข้อความบนกระดาษโพสอิท การเขียนข้อความป้ายประกาศ การใช้สัญลักษณ์มือในการสื่อสารในพื้นที่การชุมนุม รวมถึงการใช้ ร่ม เข้ามาเป็นสัญลักษณ์และเป็นเกราะป้องกัน

ตนเองจากการสลายการชุมนุมของภาครัฐ และถึงแม้ว่าภายในขบวนการของทั้งสองขบวนการจะไม่มี
ความเป็นเอกเทศ เนื่องจากมีกลุ่มย่อยอยู่ภายในขบวนการแต่ทุกกลุ่มกลับมีจุดหมายปลายทาง
เดียวกัน คือ สิทธิและเสรีภาพ

บทที่ 5

นวัตกรรมการเคลื่อนไหวผ่านสื่อสังคมออนไลน์

การศึกษาเรื่อง ยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์ : ศึกษาเปรียบเทียบขบวนการเคลื่อนไหว “The Umbrella Movement” กับ “คณะประชาชนปลดแอก” โดยในบทนี้จะเป็นการตอบวัตถุประสงค์ในข้อที่สอง คือ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหวของ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก โดยจะมีการอธิบายในส่วนนวัตกรรมการเคลื่อนไหวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ในส่วนของการใช้สื่อออนไลน์ Social Network, Digital platform / Application และเทคโนโลยีการเคลื่อนไหว ของขบวนการเคลื่อนไหว “The Umbrella Movement” กับ “คณะประชาชนปลดแอก” และการพัฒนานวัตกรรมการโต้กลับของภาครัฐ โดยได้แบ่งสาระสำคัญของผลการศึกษา ดังนี้

1. นวัตกรรมการเคลื่อนไหวผ่านสื่อสังคมออนไลน์
2. การพัฒนายุทธวิธีและนวัตกรรมการโต้กลับของภาครัฐ

1. นวัตกรรมการเคลื่อนไหวผ่านสื่อสังคมออนไลน์

การเคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวต่างก็มีการพัฒนากระบวนการ รูปแบบเพื่อให้เข้ากับบริบทในช่วงเวลานั้นๆ ซึ่งในปัจจุบันเป็นยุคที่สามารถเข้าถึงการสื่อสารทางไกล การใช้เทคโนโลยีในการอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน ซึ่งการพัฒนานวัตกรรมการเคลื่อนไหวผ่านสื่อสังคมออนไลน์จะเห็นได้ว่าการนำสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันในชีวิตประจำวันมาพัฒนาต่อยอดให้การเคลื่อนไหวทางสังคมเข้าถึงได้ง่ายขึ้น รวมถึงสามารถเข้าถึงได้ทุกเพศทุกวัยที่สนใจเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม อย่างไรก็ตาม การเกิดขึ้นของนวัตกรรมการเคลื่อนไหวผ่านพื้นที่ของสื่อสังคมออนไลน์นับเป็นพื้นที่แห่งการศึกษาได้หรือไม่ เนื่องจากพื้นที่การเคลื่อนไหวของสังคมออนไลน์มีทั้งนักวิชาการ คณาจารย์ นักข่าว หรือแม้แต่ผู้ที่มีประสบการณ์ทางการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เยาวชนหรือผู้เข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวสามารถหาความรู้ภายนอกห้องเรียนได้ (สัมภาษณ์, ผู้ให้ข้อมูล B1, 2 มิถุนายน 2566) ทั้งนี้ นวัตกรรมการเคลื่อนไหวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก มีการใช้นวัตกรรมการเคลื่อนไหวดังตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 ตารางการเปรียบเทียบนวัตกรรมการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก

นวัตกรรมการเคลื่อนไหว	The Umbrella Movement	คณะประชาชนปลดแอก
สื่อออนไลน์, สื่อพลเมือง Liveสด	กลุ่มอ็อกคิวพาย เซนทรัล (Occupy Central), สำนักข่าว รอยเตอร์	เพจ เยาวชนปลดแอก, เพจ คณะประชาชนปลดแอก, THE STANDARD, สำนักข่าวราษฎร Ratsadon News, Spring News, iLaw,
Social Network	Facebook, Email, Twitter, Telegram, Snapchat	Facebook, Twitter, Telegram, กล้องข้อความของ ระบบ IOS, Instagram
Digital platform / Application	FireChat, WeChat, WhatsApp	พันทิป, Line
เทคโนโลยีการเคลื่อนไหว	การใช้เลเซอร์, การใช้แฟลชมือถือ	

ที่มา : กมลวรรณ ทับทิมทอง และวีระ หวังสัจจะโชค (2566, หน้า 13)

นวัตกรรมการเคลื่อนไหวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของขบวนการเคลื่อนไหว The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก จากตารางที่ 8 ได้มีการแบ่งนวัตกรรมการเคลื่อนไหว ดังนี้

1.1 สื่อออนไลน์, สื่อพลเมือง Liveสด

ขบวนการเคลื่อนไหวของ The Umbrella Movement จะเห็นได้ว่าจะมีกลุ่มของอ็อกคิวพาย เซนทรัล (Occupy Central) เป็นกลุ่มที่พัฒนามาจากกลุ่ม สกอลาริซึม จากการเคลื่อนไหวในการต่อต้านการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติของรัฐบาลเขตปกครองพิเศษฮ่องกง จากเกิดขึ้นของขบวนการเคลื่อนไหวทำให้ประชาชนให้ความสนใจมากขึ้น ในส่วนของ กลุ่มอ็อกคิวพาย เซนทรัล จะมีการให้ข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นที่เกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวที่มีการอัปเดต รวมถึงการแพร่ภาพสดในช่วงที่มีการเคลื่อนไหว และการติดต่อสื่อสารในการนัดแนะการชุมนุม และสำนักข่าวรอยเตอร์ เป็นสำนักข่าวที่คอยทำข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์โลกซึ่งเปรียบเสมือนคลังความรู้ ที่คอยเผยแพร่สถานการณ์ปัจจุบันให้กับประชาชน

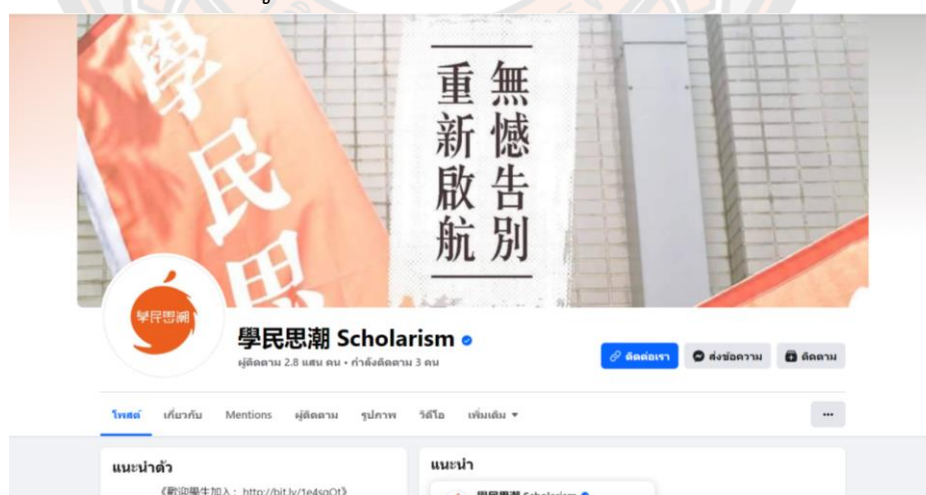
ขบวนการเคลื่อนไหวของ คณะประชาชนปลดแอก จะเห็นได้ว่า การใช้สื่อในการกระจายข่าวสารนั้นมีทั้งกลุ่มการเคลื่อนไหว แนวนร่วมในการเคลื่อนไหว รวมถึงสำนักข่าว เช่น THE STANDARD, สำนักข่าวราษฎร, Ratsadon News, Spring News, iLaw เป็นต้น ที่คอย

ช่วยเหลือซัพพอร์ต ในการกระจายข่าวสารทางช่องทางต่างๆ ผ่านออนไลน์ ซึ่งการกระจายข่าวสารของขบวนการเคลื่อนไหวของคณะประชาชนปลดแอกจะมีการกระจายตัวไปยังจุดต่างๆ ขณะที่มีการเคลื่อนไหว รวมถึงขบวนการเคลื่อนไหวนั้นไม่ได้มีเฉพาะกลุ่มการเคลื่อนไหวหรือนักข่าวแต่ทุกคนที่เข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวซึ่งมีสื่ออยู่ในมือ จึงทำให้สามารถแพร่กระจายข่าวสารไปยังแพลตฟอร์มต่างๆ ให้กับผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวบนท้องถนน ซึ่งกลุ่มการเคลื่อนไหวและแนวร่วมในการเคลื่อนไหว เช่น เพจเยาวชนปลดแอก และเพจคณะประชาชนปลดแอก ซึ่งมีทั้งเพจเฟซบุ๊กที่เอาไว้ประกาศข่าวสารและการแพร่ภาพสด ทวิตเตอร์จะเป็นการปลุกระดมและกระจายข่าวสารอย่างรวดเร็ว ซึ่งทำให้เห็นว่าการแพร่กระจายข่าวสารนั้นไม่ได้มีเพียงช่องทางเดียวในการแพร่กระจายข่าวสารที่เกิดขึ้น จนเกิดเป็นการพัฒนากระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมผ่านสื่อสังคมออนไลน์

1.2 Social Network

การใช้ Social Network หรือสื่อสังคมออนไลน์จะเป็นการติดต่อกันแบบสาธารณะกับกิ่งสาธารณะซึ่งขบวนการของ The Umbrella Movement กับคณะประชาชนปลดแอกมีการติดต่อสื่อสารกันผ่าน Social Network ที่คล้ายคลึงกัน โดยขบวนการ The Umbrella Movement จะมีการใช้ Social Network ในการติดต่อสื่อสารผ่าน Facebook โดยจะใช้เป็นการแถลงการณ์แพร่กระจายข่าวสาร รวมถึงถ่ายทอดสดสถานการณ์แบบเรียลไทม์ เช่น เพจ Scholarism มีผู้ติดตามถึง 2.8 แสนคน (เพจ Scholarism, 2566)

รูปภาพที่ 16 หน้าเพจ Scholarism

ที่มา : เพจ Scholarism (2566) สืบค้นวันที่ 10 กันยายน 2566

และในส่วนของ Twitter ส่วนใหญ่แล้วประชาชนของเขตปกครองพิเศษฮ่องกงจะไม่ค่อยใช้กัน จึงทำให้ในส่วนของ Twitter นั้นจะเป็นการกระจายข่าวสารของนักข่าวต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในเขต

ปกครองพิเศษฮ่องกง, ในส่วนของ Telegram จะเป็นการใช้ประชุมวางแผนเฉพาะกลุ่ม การใช้ Telegram ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการประชุมลับเฉพาะแกนนำของกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหว และการใช้ Email ในการส่งต่อข้อมูลข่าวสาร ซึ่งขบวนการของคณะประชาชนปลดแอกจะไม่มีการใช้ Email ในการสื่อสาร

ทั้งนี้ การใช้ Social Network ของคณะประชาชนปลดแอก มีการใช้ Social Network ที่คล้ายคลึงกับของขบวนการ The Umbrella Movement แต่จะต่างกันในรูปแบบของกระบวนการ และวิธีในการแพร่กระจายข่าวสาร โดยในส่วนของ Facebook จะมีการตั้งแฟนเพจเพื่อให้ผู้ที่สนใจติดตามข่าวสาร การแพร่กระจายข่าวสาร การแถลงการณ์ การถ่ายทอดสดสถานการณ์ในขณะที่เกิดขบวนการเคลื่อนไหว รวมถึงการแสดงความคิดเห็นที่เกิดขึ้นกับเหตุการณ์ ณ ขณะนั้น เช่น เพจของคณะประชาชนปลดแอก ซึ่งมีผู้ติดตามถึง 1.7 แสนคน (เพจคณะประชาชนปลดแอก, 2566)

รูปภาพที่ 17 หน้าเพจคณะประชาชนปลดแอก

ที่มา : เพจคณะประชาชนปลดแอก (2566) สืบค้นวันที่ 10 กันยายน 2566

แต่ในขณะเดียวกันก็มีการใช้ Twitter ในการแสดงความคิดเห็นผ่านการสร้างแฮชแท็ก ที่สามารถรายงานสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งการแพร่กระจายข่าวสารผ่าน Twitter นั้นถือเป็นการแพร่กระจายข่าวสารที่รวดเร็วของเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่นิยมใช้กันของประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากรูปภาพที่ 18 การเกิดขึ้นของแฮชแท็กบนทวิตเตอร์ ซึ่งจะเห็นได้ว่า แฮชแท็กที่เกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวนั้นได้รับความนิยม ดังแฮชแท็กของ #เยาวชนปลดแอก ซึ่งมีผู้เข้าร่วมในการทวิตถึง 12.4M ครั้ง ในขณะที่ #ให้มันจบที่รุ่นเรา มีผู้เข้าร่วมในการทวิตถึง 1.6M ครั้ง และในส่วนของต่างจังหวัดซึ่งเกิดขึ้นของ #คนเชียงใหม่จะไม่ทน มีผู้เข้าร่วมทวิตถึง 638.3K ครั้ง (Voice Online, 2563)

รูปภาพที่ 18 การเกิดขึ้นของแฮชแท็กบนทวิตเตอร์

1	#เยาวชนปลดแอก	12.4M tweets	>
2	#MTVHottest	6.5M tweets	>
3	#เยาวชนปลดแอก	2.5M tweets	>
4	#ให้มันจบที่รุ่นเรา	1.6M tweets	>
5	#MewGulfHoneymo...	860.9K tweets	>
6	#คนเชียงใหม่จะไม่ท...	638.3K tweets	>
7	#TREASURE	421.9K tweets	>
8	#ThankYouHaikyuu	319.4K tweets	>
9	#ช่องลพด	302.2K tweets	>
10	#RespectThaiDemoc...	296.6K tweets	>

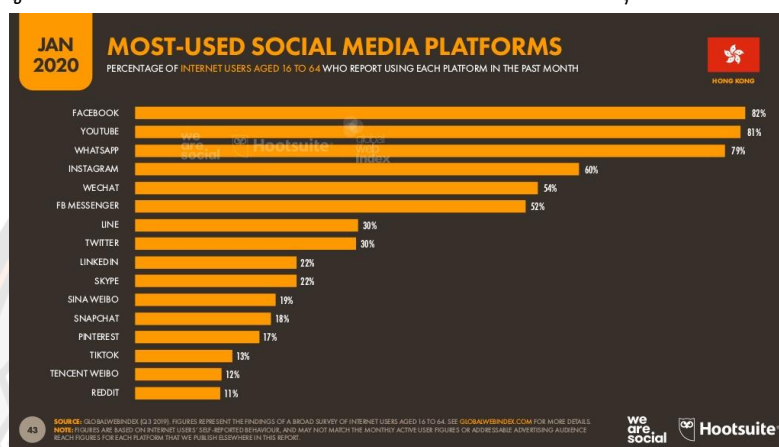
ที่มา : Voice Online (2563) สืบค้นวันที่ 10 กันยายน 2566

ทั้งนี้ยังแสดงให้เห็นถึงการออกมาร่วมขบวนการเคลื่อนไหวที่มีการกระจายตัวอยู่ในทั้งสื่อ Social Network และการเคลื่อนไหวบนท้องถนน, การเปิดห้องในการแสดงความคิดเห็นของ Telegram ในส่วนของคณะประชาชนปลดแอกจะมีการเปิดกว้างให้กับทุกคนได้เข้าไปร่วมฟังและสามารถยกมือเพื่อแสดงความคิดเห็น โดยการสร้าง Group Chat ซึ่งสามารถเข้าถึงได้หลักแสนคน ทั้งนี้ Telegram ยังสามารถสร้าง Secret Chat หรือแชทลับ ที่จะเก็บการพูดคุยหรือการแสดงความคิดเห็นไว้เป็นความลับได้

นอกจากนี้ คณะประชาชนปลดแอกยังมีการใช้กล่องข้อความในระบบ IOS มาใช้สื่อสารกันภายในขบวนการเคลื่อนไหว อันเนื่องมาจากขบวนการเคลื่อนไหวนั้นมีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมากจึงทำให้สัญญาณโทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต เกิดความไม่เสถียร รวมถึงการปล่อยคลื่นสัญญาณรบกวนที่เจ้าหน้าที่ภาครัฐออกมาชี้แจงว่าเนื่องจากภายในพื้นที่การชุมนุมมีโดรนมาบินซึ่งในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครถือว่าเป็นเขตห้ามบินจึงได้มีการนำรถตัดสัญญาณเข้ามาเพื่อบังคับการหยุดบินของโดรน (ไทยโพสต์, 2563) ที่ทำให้การติดต่อสื่อสารกันผ่านอินเทอร์เน็ตเกิดความขัดข้อง ซึ่งการติดต่อกันภายในขบวนการเคลื่อนไหวที่ติดต่อกันเฉพาะพื้นที่ใกล้เคียงจึงทำให้การติดต่อสื่อสารผ่านกล่องข้อความของระบบ IOS มีความสะดวกและมีความเสถียรมากกว่าการติดต่อสื่อสารกันผ่านสัญญาณอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ การเคลื่อนไหวผ่าน Social Network ของคณะประชาชนปลดแอกยังมีการใช้ Instagram ในการแชร์ข้อมูล การแสดงออกถึงการเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยจากการโพล หรือการแชร์ผ่านสตอรี่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวผ่าน Instagram ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการแชร์ข้อมูลกันมากกว่าการแสดงความคิดเห็นที่ถกเถียงกันไปมา

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวผ่าน Social Network ของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก จะมีการใช้ Social Network ที่คล้ายคลึงกัน แต่จะแตกต่างกันตรงกระบวนการและความนิยมในการใช้ Social Network ที่ต่างกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่แล้วขบวนการ The Umbrella Movement ส่วนใหญ่แล้วจะแสดงออกผ่าน Facebook เป็นส่วนใหญ่ ทั้งในเรื่องของการกระจายข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นและข้อถกเถียงประเด็นต่างๆ

รูปภาพที่ 19 แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่ได้รับความนิยมมากที่สุดของฮ่องกง

ที่มา : AsiaPac Net Media (2563) สืบค้นวันที่ 8 กันยายน 2566

จากรูปภาพที่ 19 จะเห็นได้ว่า Facebook ได้รับความนิยมในเขตปกครองพิเศษฮ่องกงมากที่สุดถึง 82% ในขณะที่คณะประชาชนปลดแอกส่วนใหญ่แล้วจะมีการแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทาง Twitter เป็นส่วนใหญ่ แต่ในขณะเดียวกันก็มีการกระจายข่าวสารไปพร้อมๆ กับ Facebook ด้วยเช่นเดียวกัน ในขณะที่ในขบวนการ The Umbrella Movement ถือได้ว่าการเคลื่อนไหวผ่าน Twitter นั้นไม่ได้รับความนิยม จึงทำให้มีแต่นักข่าวต่างประเทศที่อยู่ในเขตปกครองพิเศษฮ่องกงใช้ในการแพร่กระจายข่าวสาร

1.3 Digital platform / Application

การใช้ Digital platform หรือ Application ของขบวนการ The Umbrella Movement กับคณะประชาชนปลดแอก จะมีการใช้ที่แตกต่างกันอันเนื่องมาจากความนิยมในตัว Digital platform หรือ Application มีความแตกต่างกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในส่วนของขบวนการ The Umbrella Movement ได้มีการใช้ Digital platform และ Application คือ FireChat, Wechat และ WhatsApp ซึ่งจะเป็นการติดต่อสื่อสารที่มีความเฉพาะกลุ่ม โดย FireChat จะเป็นแอปพลิเคชันที่ไม่ต้องใช้เครือข่ายของอินเทอร์เน็ต จึงทำให้เมื่อมีการรวมกลุ่มกันมากๆ ในส่วนของแอปพลิเคชัน FireChat จะสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ ซึ่ง FireChat นั้นจะคล้ายคลึงกับระบบ IOS

ของขบวนการเคลื่อนไหวของคณะเยาวชนปลดแอกที่นำมาใช้ขณะอยู่ในขบวนการเคลื่อนไหว ต่อมาจะเป็นในส่วนของ Wechat และ WhatsApp ทั้งสองแอปพลิเคชันนี้โดยส่วนใหญ่แล้วจะติดต่อสื่อสารเฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มเพื่อน กลุ่มครอบครัว ซึ่งถือเป็นการติดต่อสื่อสารกลุ่มที่มีขนาดเล็กหรือเฉพาะเจาะจงในเรื่องนั้นๆ ได้

ทั้งนี้ ในส่วนของคณะประชาชนปลดแอกได้มีการใช้ Digital platform หรือ Application คือ แพลตฟอร์มพันธิป และแอปพลิเคชัน Line โดยการใช้แพลตฟอร์มพันธิปจะเป็นการตั้งกระทู้ถามเพื่อพูดคุย วิพากวิจารณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือแพร่กระจายข่าวสารในเรื่องนั้นผ่านการตั้งกระทู้ เช่น มลาริน/แพลชม็อบไม่บริสุทธ์ นักการเมือง นักวิชาการ เอ็นจีโอ สู้กับคนยังงี้ก็แพ้ ลุงนั่งเฉยๆ ก็ชนะ ที่มีการถกเถียงกันในเรื่องของการเปลี่ยนผ่านในระบบเลือกตั้ง การจัดแพลตฟอร์มของเยาวชนนักเรียน นิสิต นักศึกษา ที่อาจก่อให้เกิดหรือไม่เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการออกมาแสดงความคิดเห็นของสมาชิกพันธิปก็มีทั้งที่เห็นตรงกัน และที่เห็นต่างกันตามความเชื่อของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ในส่วนของ แอปพลิเคชัน Line ซึ่งมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับ Wechat และ WhatsApp ของขบวนการ The Umbrella Movement ที่จะมีการติดต่อกับกลุ่มเพื่อน หรือครอบครัว แต่ในขณะเดียวกันแอปพลิเคชัน Line มีการสร้างกลุ่ม โอเพนแชท (OpenChat) ไว้พูดคุยกับผู้คนที่สนใจในเรื่องเดียวกันเพื่อติดตามข่าวสารหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยการเข้ากลุ่มมีทั้งการเข้ากลุ่มแบบเปิด และการเข้ากลุ่มแบบปิดซึ่งต้องได้รับความยินยอมของเจ้าของกลุ่มหรือผู้สร้างกลุ่มก่อนจึงจะสามารถเข้าร่วมกลุ่มได้ นอกจากนี้การเข้าร่วมกลุ่มยังสามารถไม่ระบุชื่อหรือตัวตนแต่ใช้นามแฝงได้

ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้เห็นได้ว่าการเลือกใช้ Digital platform หรือ Application ของทั้งสองขบวนการ มีการใช้ที่แตกต่างกัน และถึงแม้ว่าจะมีการใช้ที่ต่างกันแต่ผลลัพธ์ของการใช้ Digital platform หรือ Application กลับมีความคล้ายคลึงกันในการกระจายข่าวสาร หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันภายในกลุ่มบุคคลที่มีความคิด ทศนคติ ที่เหมือนกันมารวมกลุ่มกัน เพื่อกระทำการบางอย่างตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

1.4 เทคโนโลยีการเคลื่อนไหว

ขบวนการเคลื่อนไหวของ The Umbrella Movement กับ ขบวนการเคลื่อนไหวของ คณะประชาชนปลดแอก ในส่วนของการนำเทคโนโลยีการเคลื่อนไหวเข้ามาใช้กับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมนั้นมีความเหมือนกัน โดยมีการใช้เลเซอร์ และขบวนการแพลชม็อบ จุดเด่นของการใช้แพลชม็อบ (WorkpointTODAY, 2562) จะเป็นการรวมตัวในสถานที่นัดหมายและสลายตัวอย่างรวดเร็ว ส่วนใหญ่แล้วจะนัดหมายกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Twitter, Instagram เป็นต้น จึงทำให้การใช้แพลชม็อบในการเคลื่อนไหวถือเป็นการนำเอาเทคโนโลยีที่อยู่ใกล้ตัวออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ นอกจากนี้ ยังจะเห็นได้ว่าการออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมที่มีการนำสัญลักษณ์เข้ามาใช้ในการเคลื่อนไหวจะเป็นการหยิบสิ่งใกล้ตัวและเข้าถึงง่ายออกมาใช้ เช่น การใช้แพลชม็อบถือซึ่งเป็นแสลงสี

เขายังเป็นการแสดงออกถึงความบริสุทธิ์ที่ต้องการออกมาแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างผ่านสัญลักษณ์ อย่างมีนัยสำคัญที่จะเป็นตัวกระตุ้นและเพื่อให้เกิดเป็นความน่าสนใจ สงสัย จนนำไปสู่การศึกษาและติดตามถึงขบวนการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้น ณ ช่วงเวลานั้นๆ

อย่างไรก็ตาม นวัตกรรมการเคลื่อนไหวทางสังคมของขบวนการเคลื่อนไหว The Umbrella Movement กับขบวนการเคลื่อนไหวของ คณะประชาชนปลดแอก จะเห็นได้ว่า ทั้งสองขบวนการมีการใช้นวัตกรรมการเคลื่อนไหวที่คล้ายคลึงกัน แต่จะมีความต่างกันในเรื่องของลักษณะการใช้ของประชาชนหรือผู้ที่เข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวที่แต่ละแพลตฟอร์มนั้น ในเขตพื้นที่ของการเคลื่อนไหวทางสังคมมีความนิยามที่ต่างกัน แต่มีความเหมือนกันจากการที่ต้องการแพร่กระจายข่าวสารที่เหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการนัดแนะการชุมนุม การเผยแพร่ข่าวสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแถลงการณ์การชุมนุม การระดมทรัพยากร การระดมเงินทุนเพื่อใช้เป็นทุนในการขับเคลื่อนขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการเคลื่อนไหวทางสังคมของประชาชนที่มีการพัฒนารูปแบบยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหว ภาครัฐจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมในการรับมือถึงปัญหา หรือแก้ไขสถานการณ์การเคลื่อนไหวทางสังคมของประชาชน โดยการพัฒนายุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวเพื่อให้ทัดเทียมกับขบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนหรือผู้ที่ออกมาชุมนุม

ดังจะเห็นได้ว่าอิทธิพลของสื่อมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงแทบทุกด้าน เพราะเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์เป็นสิ่งที่กระจายแหล่งข่าวหรือข้อมูลได้ไวมากที่สุด จึงทำให้การใช้สื่อออนไลน์สำคัญกับการเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคปัจจุบัน เนื่องด้วยบางครั้งอาจไม่ต้องลงพื้นที่จริง แต่ใช้พื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ในการลงพื้นที่แทนการเคลื่อนไหวบนท้องถนนในการรณรงค์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง สื่อสังคมออนไลน์จึงมีผลต่อการเปลี่ยนแปลง

“การใช้สื่อออนไลน์ในการเคลื่อนไหวมีให้เราเห็นกันเยอะมากๆ ใช้ภาพ ใช้ข้อความออนไลน์ในการกระจายข้อมูล ชักชวน นัดหมายสถานที่ในการรวมตัวก็ไว ด้วยคนในสมัยนี้มีสื่อในมือกันทุกคน ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นผ่านพื้นที่สื่อของตัวเอง หาข้อมูลแหล่งข้อเท็จจริงได้เอง ก็น่าจะมีผลต่อการเปลี่ยนในอนาคต สื่อออนไลน์อาจจะเป็นอีกหนึ่งทางที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระบบจริงๆ”

(สัมภาษณ์, ผู้ให้ข้อมูล C1, 18 พฤษภาคม 2566)

สำหรับ การเกิดขึ้นของสื่อสังคมออนไลน์ที่นำไปสู่นวัตกรรมการเคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์นั้นถือเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่สามารถออกมาเคลื่อนไหวภายในสถานการณ์ที่ถูกจำกัดได้ รวมถึงการเกิดขึ้นของนวัตกรรมการเคลื่อนไหวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ผ่านการติดแฮชแท็กของแต่ละวันของ

การออกมาชุมนุมเคลื่อนไหวซึ่งถือได้ว่ามีผู้สนใจเป็นจำนวนมาก ซึ่งการเข้าถึงข้อมูลและสนใจเข้าร่วม ขบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนอาจนำสังคมไปสู่ความเปลี่ยนแปลงได้

ดังนั้น นวัตกรรมการเคลื่อนไหวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เกิดขึ้นมาจากการพัฒนาเทคโนโลยี ของสังคมในยุคปัจจุบัน โดยจะเห็นได้ว่าการพัฒนานวัตกรรมการเคลื่อนไหวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ของขบวนการ The Umbrella Movement นั้นเริ่มมาจากสงครามเปลวไฟ เนื่องจากประชาชน ออกมาแสดงความคิดเห็นกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ในขณะที่การเกิดขึ้นของนวัตกรรมการเคลื่อนไหว ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของขบวนการ คณะประชาชนปลดแอก นั้นอาจเป็นผลมาจากการเกิดการแพร่ ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ที่เริ่มเข้ามาในประเทศไทย ซึ่งในขณะนั้นเป็นช่วงที่เริ่มมีการออกมา เคลื่อนไหวทางสังคมตามสถานที่ต่างๆ ประกอบกับการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย จนกระทั่งการเกิดขึ้นของคณะราษฎรที่ในช่วงนั้นมีการติดแฮชแท็กการเคลื่อนไหวรายวัน (ลลิตา เพชรแท้, 2564)

2. การพัฒนายุทธวิธีและนวัตกรรมการโต้กลับของภาครัฐ

การพัฒนายุทธวิธีและนวัตกรรมการโต้กลับของภาครัฐในขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก จะเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เกิดขึ้นมักจะมี ภาครัฐเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง จากการกำหนดนโยบาย การทำงานด้านต่างๆ ที่ส่งผลถึงประชาชนจน นำไปสู่ขบวนการเคลื่อนไหว จึงทำให้ภาครัฐต้องมีมาตรการในการตั้งรับยุทธวิธีต่างๆ ที่ประชาชน นำมาใช้เคลื่อนไหวทางสังคมให้สังคมเกิดความสงบ และไม่ส่งผลกระทบต่อภาคส่วนอื่นๆ ทางสังคม อันเนื่องมาจากการเข้าชุมนุมตามพื้นที่ การปิดสถานที่ราชการ หรือการปิดพื้นที่สาธารณะ การปักหลักบนท้องถนน จะเห็นได้ว่าการเข้าพื้นที่การชุมนุมอาจส่งผลกระทบต่อผู้คนที่อาศัยอยู่ บริเวณโดยรอบการจัดพื้นที่การชุมนุมไม่ว่าจะในเรื่องของการจราจรติดขัด ความปลอดภัย การใช้ เสี่ยงในการประชาสัมพันธ์ หรือแม้แต่การใช้ความรุนแรง ภาครัฐจึงมีมาตรการออกมาป้องกัน และ ยุติการเคลื่อนไหวของประชาชน นอกจากนี้ การใช้ความรุนแรงของภาครัฐในการสลายการชุมนุมถือเป็น เรื่องที่ผิด เนื่องจากมองว่าภาครัฐใช้ความรุนแรงมากเกินไป ควรมีการส่งเจ้าหน้าที่มาร่วมเจรจา และตั้งโต๊ะรับฟังความคิดเห็น รวมถึงไม่ควรปิดพื้นที่ที่มีการนัดหมายกันออกมาชุมนุมเคลื่อนไหว และ ควรปล่อยให้ผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวทำกิจกรรม (สัมภาษณ์, ผู้ให้ข้อมูล A2, 17 พฤษภาคม 2566) ใน ส่วนของขบวนการเคลื่อนไหวของ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอกจะมีความคล้ายคลึงกัน ดังนี้

2.1 ยุทธวิธีและนวัตกรรมการโต้กลับของภาครัฐของขบวนการ The Umbrella Movement

ยุทธวิธีและนวัตกรรมการโต้กลับของภาครัฐของขบวนการ The Umbrella Movement ภาครัฐได้มีการใช้ยุทธวิธีที่ประนีประนอมไปจนถึงการใช้ความรุนแรง โดยภาครัฐของเขตปกครอง

ปกครองพิเศษฮ่องกงได้มีการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามารักษาความปลอดภัยของผู้ชุมนุม แต่การเข้ามาของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นผู้เข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวมองว่า เป็นการเข้ามากดดันผู้เข้าร่วมการเคลื่อนไหว แต่ในขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาภายในบริเวณที่มีการปักหลักชุมนุมเป็นการเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยเพื่อไม่ให้เกิดความรุนแรงในพื้นที่การชุมนุม รวมถึงเป็นการรักษาความปลอดภัยให้กับพื้นที่การเคลื่อนไหวทางสังคม แต่เมื่อการเคลื่อนไหวทางสังคมมีการยกระดับการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อกดดันภาครัฐให้ทำตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ ภาครัฐจึงมีการออกมาเจรจา โดยภาครัฐของเขตปกครองพิเศษฮ่องกงได้มีเข้ามาเจรจาในช่วงแรกๆ ซึ่งถือเป็นยุทธวิธีอย่างหนึ่งที่ภาครัฐใช้กับขบวนการเคลื่อนไหว เนื่องจากภาครัฐเคยออกมาเจรจากับผู้เคลื่อนไหวในขบวนการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งขบวนการปฏิรูปการศึกษาภาครัฐมีการใช้ความรุนแรงกับประชาชน จึงทำให้ประชาชนให้ความสนใจและเข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวมากขึ้น ทั้งนี้ ประชาชนหรือผู้เข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมมองว่าการที่ภาครัฐใช้ความรุนแรงกับประชาชนเป็นเรื่องที่ผิด จึงทำให้การเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement ภาครัฐจึงมีการเข้าเจรจาในช่วงแรกแล้วปล่อยให้ขบวนการ The Umbrella Movement ปักหลักชุมนุมอย่างอิสระ เนื่องจากภาครัฐเห็นถึงผลกระทบที่จะตามมาเมื่อมีการใช้ความรุนแรงเหมือนกับการสลายการชุมนุมของการเรียกร้องยกเลิกการปฏิรูปการศึกษา ภาครัฐจึงรอให้ผู้ที่ออกมาชุมนุมเริ่มมีความอ่อนล้าจากการชุมนุมมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ในการใช้คำสั่งศาลในการสลายการชุมนุม

การยกระดับการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement รวมถึงระยะเวลาการชุมนุมที่เริ่มยาวนานขึ้น ซึ่งส่งผลต่อภาครัฐที่เกิดความไม่พอใจ และใช้คำสั่งศาลให้ตำรวจเข้ามาช่วยเหลือให้มีการขับไล่ให้ผู้ที่ออกมาปักหลักชุมนุมออกจากพื้นที่ เริ่มมีการสลายการชุมนุมและมีการใช้ความรุนแรงกับผู้ชุมนุม

รูปภาพที่ 20 การสลายการชุมนุมของภาครัฐ

ที่มา : สุรชาติ บำรุงสุข (2562) สืบค้นวันที่ 10 กันยายน 2566

ซึ่งการสลายการชุมนุมนั้นมีประชาชนได้รับบาดเจ็บและถูกจับไปพร้อมกับ โจชัว หว่อง การสลายการชุมนุมของภาครัฐเริ่มมีการใช้อุปกรณ์และอาวุธเข้ามาสลายการชุมนุม ซึ่งก่อให้เกิดการปะทะกันอย่างรุนแรงระหว่างตำรวจและผู้ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคม (Jeffrey Wasserstrom, 2564, หน้า 75)

ทั้งนี้การใช้ อาวุธ กระสุนยาง การใช้รถน้ำแรงดันสูงในการสลายการชุมนุม รวมถึงการใช้แก๊สน้ำตา ในการสลายการชุมนุมกับผู้ที่ออกมาประท้วงเพื่อต่อต้านประชาชนเขตปกครองพิเศษฮ่องกงที่ออกมาประท้วง ไม่ว่าจะเป็น นักเรียน นักศึกษา หรือประชาชนที่มาเมื่อเปล่าปราศจากอาวุธส่วนใหญ่แล้วจะเป็นเยาวชนคนรุ่นใหม่ จนนำไปสู่ความไม่พอใจทางด้านการเมือง จนนำไปสู่การพัฒนายุทธวิธีในการปิดกั้นสื่อสัญญาณอินเทอร์เน็ต ถือเป็น การตัดสัญญาณการติดต่อสื่อสารของผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคม เนื่องจากผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมได้เริ่มมีการติดต่อสื่อสารกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อนัดแนะ ระดมทรัพยากรต่างๆ จึงทำให้ภาครัฐต้องมีมาตรการในการยับยั้งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทั้งแบบเรียลไทม์ และไม่เรียลไทม์

2.2 ยุทธวิธีและนวัตกรรมการโต้กลับของภาครัฐของขบวนการคณะประชาชนปลดแอก

ยุทธวิธีและนวัตกรรมการโต้กลับของภาครัฐของขบวนการ คณะประชาชนปลดแอก จากการออกมาทำกิจกรรมกันของเยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนที่ให้ความสนใจ ซึ่งการเกิดการรวมตัวกันดังกล่าวมีผู้ให้ความสนใจเป็นจำนวนมากรวมถึงการออกมาของประชาชน จึงเกิดการเข้ามาของตำรวจในการสังเกตการณ์ เพื่อรักษาความสงบแต่ในขณะเดียวกันตำรวจกลับมาพร้อมอาวุธและมีการจับกุมผู้ที่ออกมาชุมนุมเคลื่อนไหว จากการใช้อาวุธในการเข้าสลายการชุมนุมมีการใช้กระบอกตีประชาชนที่เข้าร่วมชุมนุมซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนได้รับบาดเจ็บ จากการเข้าสลายการชุมนุมของภาครัฐ ทั้งนี้ ขบวนการเคลื่อนไหวของคณะประชาชนปลดแอกและประชาชนที่สนใจได้มีการเคลื่อนไหวทั้งภาคสนามและสื่อสังคมออนไลน์ เมื่อมีผู้ให้ความสนใจขบวนการเคลื่อนไหวมากขึ้นจึงเกิดการเจรจากันระหว่างตัวแทนของภาครัฐและคณะประชาชนปลดแอกเพื่อยื่นข้อเสนอ (The Matter, 2563) คือ

- “1.) รัฐบาลต้องหยุดคุกคามประชาชนที่ออกมาใช้สิทธิ เสรีภาพ ตามหลักการประชาธิปไตยที่ออกมาแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ความอยู่ดีธรรม และความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย
- 2.) รัฐบาลและรัฐสภาต้องร่างรัฐธรรมนูญใหม่ ที่มาจากเจตจำนงของประชาชน เพื่อประโยชน์แก่สาธารณะอย่างแท้จริง
- 3.) รัฐบาลต้องยุบสภา หลังจากได้ดำเนินการตามข้อ 1 และ 2 เพื่อเปิดทางให้ประชาชนสามารถได้เลือกผู้แทนของตน บนพื้นฐานของกฎ กติกาที่เป็นธรรม และยุติธรรม รวมถึงเป็นการแสดงความรับผิดชอบ ต่อการบริหารที่ล้มเหลวของรัฐบาล”

ซึ่งจะเห็นได้ว่าสามข้อเรียกร้องที่คณะประชาชนปลดแอกได้เข้าเจรจากับภาครัฐเพื่อต้องการให้ภาครัฐ คืนสิทธิและเสรีภาพรวมถึงหยุดคุกคามประชาชนที่มีความเห็นต่างทางการเมือง และการต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมให้เกิดเป็นประชาธิปไตยเนื่องจากภาครัฐมาจากการเลือกตั้งที่ผิดแปลกและไม่โปร่งใสซึ่งเปรียบเสมือนการสืบทอดอำนาจมาจากเผด็จการทหาร

อย่างไรก็ตาม การโต้กลับของภาครัฐได้มีการใช้ยุทธวิธีการสั่งปิดเส้นทางและพื้นที่โดยการออกคำสั่งให้ปิดถนนและปิดกั้นพื้นที่ในเขตที่ผู้ชุมนุมนัดรวมตัวกันจากการใช้บังเกอร์ ลวดหนาม ลวดหนามทึบเพลิง ตู้คอนเทนเนอร์ มาปิดล้อมบริเวณที่มีการนัดการชุมนุม รวมถึงการประกาศ พ.ร.ก. ฉุกเฉิน ห้ามชุมนุม (iLaw, 2565) โดยการอ้างถึงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ที่ห้ามมีการชุมนุม การจัดกิจกรรมหรือการมั่วสุมที่ก่อให้เกิดความไม่สงบถ้ามีการฝ่าฝืนจำคุกไม่เกินสองปีปรับไม่เกิน 40,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้ เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 เบาลงก็ได้เกิดขบวนการเคลื่อนไหวเกิดขึ้นจากความไม่พอใจในการจัดการปัญหาการแก้ไขสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 จึงทำให้เกิดการสะสมถึงความไม่พอใจในการบริหารจัดการงานของรัฐบาล ขบวนการเคลื่อนไหวจึงเกิดขึ้นอีกครั้งภายใต้ประกาศ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน ซึ่งนำไปสู่ความรุนแรงในการสลายการชุมนุมของภาครัฐ จากการใช้รถน้ำแรงดันสูงหรือรถจีโน่ในการฉีดน้ำในการสลายการชุมนุม (รุ่งฤทธิ์ เพ็ชรรัตน์, 2564) ซึ่งการสลายการชุมนุมโดยการฉีดน้ำด้วยรถจีโน่ อาจมีการผสมแก๊สน้ำตา ซึ่งเป็นการใช้ความรุนแรงเกินควรหรือไม่เนื่องจากภายในขบวนการเคลื่อนไหวมีทั้งเยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา ที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคม รวมถึงติดตั้งอาวุธขึ้นเสียงแอลแตร และการผสมน้ำโดยใช้สารเมธิลีน บลู (Methylene Blue) ในการฉีดใส่ผู้ที่เข้าร่วมการชุมนุม

รูปภาพที่ 21 การสลายการชุมนุม วันที่ 16 ตุลาคม 2563

ที่มา : ข่าวสด (2563) สืบค้นวันที่ 10 กันยายน 2566

ทั้งนี้ทั้งนั้นภาครัฐยังมีการปิดกั้นสื่อหรือสัญญาณโทรศัพท์เพื่อให้มีการติดต่อสื่อสารและรายงานข่าวได้น้อยที่สุดรวมถึงภาครัฐมีความพยายามสั่งปิดเทเลแกรม (TODAY, 2563) ซึ่งเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ในการนัดหมายการเคลื่อนไหวในแต่ละครั้งรวมถึงเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นต่างๆ

ยุทธวิธีและนวัตกรรมการโต้กลับของภาครัฐภายในขบวนการเคลื่อนไหวของคณะประชาชนปลดแอก จะเห็นถึงการใช้ความรุนแรงกับประชาชนจากการใช้อาวุธ รถน้ำแรงดันสูง สารเคมี แก๊สน้ำตา การใช้บังเกอร์ และการปิดกั้นสื่อ แต่ในขณะที่เดียวกันทางภาครัฐยังยอมเจรจากับ คณะประชาชนปลดแอกที่ได้มีการยื่นข้อเรียกร้อง เพื่อรับไปพิจารณาและหาทางแก้ไขปัญหาต่อไป

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบยุทธวิธีและนวัตกรรมการโต้กลับของภาครัฐของขบวนการ The Umbrella Movement กับ The คณะประชาชนปลดแอก

ยุทธวิธีและนวัตกรรมการโต้กลับของภาครัฐ	
The Umbrella Movement	คณะประชาชนปลดแอก
ในช่วงแรกนั้นภาครัฐยังไม่มีอาการออกมาเจรจากันในช่วงแรก	ภาครัฐมีการส่งตัวแทนในการเข้าเจรจากับผู้ชุมนุม
มีตำรวจเข้ามารักษาความปลอดภัยในพื้นที่การชุมนุม	- ตำรวจเข้ามาสังเกตการณ์ พร้อมอาวุธในการรักษาความสงบ - จับกุมผู้ที่ออกมาชุมนุม
การสั่งปิดเส้นทาง และพื้นที่ ในส่วนของขบวนการ The Umbrella Movement นั้นจะมีการประกาศปิดเฉพาะพื้นที่หลัก เพื่อเคลียร์ประชาชนที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคม	มีการออกคำสั่งในการปิดถนน และปิดกั้นพื้นที่ ในเขตที่ผู้ชุมนุมนัดรวมตัวกัน
ขบวนการ The Umbrella Movement ภาครัฐได้มีการใช้กระสุนยางในการสลายการชุมนุม	การใช้กระบอก และกระสุนยางในการสลายการชุมนุมของผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคม
ขบวนการ The Umbrella Movement มีการใช้รถน้ำแรงดันสูงในการสลายการชุมนุม	มีการใช้รถจี๊ปในการฉีดน้ำแรงดันสูงในการสลายการชุมนุม รวมถึงติดตั้งอาวุธคลื่นเสียง แอลแตร (LRAD)
การใช้สารเคมี เมทิลีน บลู (Methylene Blue) ฉีดสลายการชุมนุม	ผสมสารเคมี เมทิลีน บลู กัมโบรจี๊น ในการฉีดใส่ผู้ที่เข้าร่วมในการชุมนุม
มีการใช้แก๊สน้ำตา และสเปย์พริกไทยกับประชาชนที่เข้าร่วมในการชุมนุม	มีการใช้แก๊สน้ำตากับผู้ที่เข้าร่วมในการชุมนุม
การใช้บังเกอร์โดยรั้วกันเหล็ก	การใช้ลวดหนาม ลวดหนามหีบเพลง ตู้คอนเทนเนอร์
การปิดกั้นสื่อ มีการตัดสัญญาณอินเทอร์เน็ตเพื่อตัดการติดต่อสื่อสารกันในพื้นที่ของการชุมนุมเคลื่อนไหว	สื่อหลักมีการรายงานข่าวที่น้อย รัฐพยายามสั่งปิดเทเลแกรม (Telegram)

ที่มา : ผู้วิจัย

จากตารางที่ 9 ตารางการเปรียบเทียบยุทธวิธีและนวัตกรรมการโต้กลับของภาครัฐของ ขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก โดยภาพรวมแล้วยุทธวิธีและ นวัตกรรมการโต้กลับของภาครัฐของทั้งสองขบวนการมีความคล้ายคลึงกัน อันเนื่องมาจาก ภาครัฐมี การใช้ความรุนแรงในการสลายการชุมนุมเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ กระบวนการโต้กลับของภาครัฐนั้น มีทั้งการใช้ความประนีประนอม การเจรจาก่อน เพื่อทำความเข้าใจและรับฟังปัญหาของผู้ที่ออกมา เคลื่อนไหวทางสังคมแต่ในขณะเดียวกันในบางครั้งกลับไม่มีการรับฟังแต่จะเป็นการใช้กำลังในการ สลายการชุมนุมเลย จึงทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมต้องมีการพัฒนายุทธวิธีและนวัตกรรมการ เคลื่อนไหวให้ก้าวกระโดดเพื่อยับยั้งการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของภาครัฐและผู้ที่มา เคลื่อนไหวทางสังคม

อย่างไรก็ตาม การโต้กลับของภาครัฐในการการสลายการชุมนุมคณะประชาชนปลดแอกนั้น มีการยกระดับการสลายการชุมนุม เนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ที่ภาครัฐ ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินห้ามมีการรวมกลุ่มกัน ในขณะที่ยังมีผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคม

รูปภาพที่ 22 การสลายการชุมนุม ในวันที่ 18 กรกฎาคม 2564

ที่มา : Voathai (2564) สืบค้นวันที่ 10 กันยายน 2566

การสลายการชุมนุมของตำรวจในการปราบจลาจลโดยการยิงแก๊สน้ำตาใส่ผู้ประท้วงที่เดินขบวนไปยัง ทำเนียบรัฐบาลในกรุงเทพฯ ประเทศไทย วันอาทิตย์ที่ 18 กรกฎาคม 2564 (Voathai, 2564) เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทำการใช้กระสุนยาง รถน้ำแรงดันสูง แก๊สน้ำตา ยิงใส่กลุ่มผู้ชุมนุมที่พยายาม ทำลายแผงกั้นถนนที่เชื่อมระหว่างอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยและทำเนียบรัฐบาล จนนำไปสู่การได้รับ บาดเจ็บของผู้ชุมนุม จะเห็นได้ว่าการสลายการชุมนุมของภาครัฐนั้นมีเหตุผลบางอย่างรองรับให้ สามารถสลายการชุมนุมของผู้ชุมนุมได้

ทั้งนี้ จากการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement กับคณะประชาชนปลดแอก จะเห็นได้ว่า การออกมาเคลื่อนไหวของเยาวชน นิสิต นักศึกษา และประชาชน จะมีการใช้รูปแบบยุทธวิธีการเคลื่อนไหวในการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ รวมถึงเป็นการแสดงสัญลักษณ์ของขบวนการนั้นๆ เมื่อมีการออกมาชุมนุมเคลื่อนไหวของประชาชนภายในสังคมทั้งที่ชุมนุมโดยสงบสุขและการชุมนุมที่มีความรุนแรงเข้ามาเกี่ยวข้อง จะเห็นถึงขบวนการโต้ตอบของภาครัฐในการที่จะสลายการชุมนุมหรือการเข้ามารักษาความสงบเรียบร้อยภายในพื้นที่ของการชุมนุมเคลื่อนไหว

บทที่ 6

บทสรุป

การศึกษาเรื่อง ยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์ : ศึกษาเปรียบเทียบขบวนการเคลื่อนไหว “The Umbrella Movement” กับ “คณะประชาชนปลดแอก” เป็นการศึกษาเปรียบเทียบยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวของสองขบวนการ ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมได้มีการพัฒนาโดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้กับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยผลสรุปการศึกษา ดังนี้

1. ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก
2. นวัตกรรมการเคลื่อนไหวจากถนนสู่โลกออนไลน์
3. นวัตกรรมการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement กับคณะประชาชนปลดแอก
4. องค์ความรู้ใหม่และข้อเสนอแนะในอนาคต

1. นวัตกรรมการเคลื่อนไหวจากถนนสู่โลกออนไลน์

การออกมาเคลื่อนไหวของเยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชน จะเห็นได้ว่าขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมทั้งของเขตปกครองพิเศษฮ่องกงและการเคลื่อนไหวทางสังคมของประเทศไทยเกิดขึ้นมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ชัดเจนว่าการเคลื่อนไหวของอดีตและปัจจุบันมีความแตกต่างกัน ซึ่งเกิดจากการพัฒนาตามยุคสมัย ทศนคติของคนในสังคม สภาพแวดล้อม รวมถึงชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งนี้ยังขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการงานของภาครัฐ ว่าสามารถตอบโจทย์ประชาชนในการแก้ไขปัญหาในเรื่องของการเมือง เศรษฐกิจ สังคมได้หรือไม่ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วการออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมจะเกิดจากการดำเนินงานของภาครัฐ

การเคลื่อนไหวจากท้องถนนสู่การเคลื่อนไหวบนโลกออนไลน์ถือเป็นการเปลี่ยนผ่านยุคสมัยที่เห็นได้ชัดเจนจากการที่เยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษาเริ่มหันมาสนใจการเมืองมากขึ้น อาจเป็นเพราะสามารถเข้าถึงในเรื่องของเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์จึงทำให้สามารถค้นคว้าและรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นอย่างทันทั่วทั้งที่ การเคลื่อนไหวบนสื่อสังคมออนไลน์ยังเปิดโอกาสให้กับบุคคลที่ไม่สามารถเดินทางมาร่วมขบวนการเคลื่อนไหวบนท้องถนน สามารถเข้าร่วมขบวนการได้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยการแพร่กระจายข่าวสารที่เกิดจากการเคลื่อนไหวบนท้องถนน แต่อย่างไรก็ดีการรับ

ข้อมูลข่าวสารยังต้องมีการวิเคราะห์และพิจารณาถึงความเป็นจริงเพื่อไม่ให้นำไปสู่การถูกครอบงำจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่อาจเป็นเท็จ

นอกจากนี้ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมยังมีการพัฒนาจากการเคลื่อนไหวบนท้องถนนไปสู่การเคลื่อนไหวบนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งสามารถเคลื่อนไหวไปพร้อมๆ กันได้ อันเนื่องมาจากในยุคปัจจุบันประชาชนล้วนมีสื่ออยู่กับตัว ซึ่งทำให้สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างไร้พรมแดน สื่อสังคมออนไลน์นี้ทำให้เกิดเป็นพื้นที่ในการเคลื่อนไหวทางสังคมที่นอกเหนือจากการเคลื่อนไหวตามท้องถนนที่ผู้คนต้องออกไปรวมตัวกันตามจุดนัดพบต่างๆ จึงทำให้ผู้ที่สนใจในการเคลื่อนไหวทางสังคมสามารถเคลื่อนไหวบนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ของตนเองได้ ถึงแม้ว่าจะไม่มีการเดินทางมายังจุดนัดหมายแต่ยังถือเป็นแรงช่วยในการสนับสนุน การแสดงออกของความคิดเห็น และการกระจายข่าวสารผ่านพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์

การพัฒนาของขบวนการเคลื่อนไหวจากท้องถนนไปสู่สังคมออนไลน์ของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก จะเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวพร้อมกันทั้งการเคลื่อนไหวบนท้องถนนและการเคลื่อนไหวบนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ แต่กิจกรรมที่เกิดขึ้นจะมีความแตกต่างกันโดยการเคลื่อนไหวทางสังคมบนท้องถนนจะมีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ที่ออกมารวมตัวกันชุมนุมเคลื่อนไหว เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากเวทีเสวนา การจัดกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ การจัดนิทรรศการรำลึกถึงผู้เสียสละจากการเคลื่อนไหวในอดีต หรือแม้แต่การจัดมินิคอนเสิร์ตจากบทเพลงที่สะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม ในขณะที่การเคลื่อนไหวบนสื่อสังคมออนไลน์จะเป็นการแสดงความคิดเห็นที่มีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย จนนำไปสู่การเกิดข้อถกเถียงร่วมกัน นอกจากนี้ สื่อสังคมออนไลน์ยังถือเป็นตัวแปรสำคัญที่อำนวยความสะดวกให้การเคลื่อนไหวทางสังคมในเรื่องของการระดมทรัพยากร การนัดหมายพื้นที่ในการชุมนุมเคลื่อนไหว และการกระจายข่าวสาร รวมถึงการไลฟ์สดตามแฟนเพจ Facebook การติดแฮชแท็กบน Twitter หรือแม้แต่การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดกับกลุ่มเพื่อนและครอบครัว

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการเคลื่อนไหวจากท้องถนนสู่สังคมออนไลน์ถือเป็นการพัฒนานวัตกรรมเคลื่อนไหวทางสังคมที่เกิดจากการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้กับการเคลื่อนไหวทางสังคม ทั้งนี้ประกอบกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ที่เกิดขึ้นในช่วงการเคลื่อนไหวของสังคมไทยจึงทำให้ สื่อสังคมออนไลน์เป็นพื้นที่หนึ่งที่เกิดเป็นทางเลือกให้กับผู้ที่สนใจเข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งถือเป็นการกระทำที่เชื่อมโยงกัน (Connective Action) ในการนำสื่อสังคมออนไลน์มาเป็นตัวกลางในการเคลื่อนไหวทางสังคมผ่านการใช้แฮชแท็ก การไลฟ์สด การแสดงความคิดเห็น ซึ่งการเคลื่อนไหวทางสังคมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นการลดใช้ต้นทุนและทรัพยากรในการเคลื่อนไหว เนื่องจากสามารถเข้าถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นได้ผ่านทางไลฟ์สด และการติดตามสถานการณ์ผ่านแฮชแท็ก

2. ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลด

แอก

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นการรวมตัวกันของผู้ที่มีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ หรืออุดมการณ์เดียวกันมาเรียกร้องในเรื่องของปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกลุ่มนั้นๆ ผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ จากการออกมารวมตัวกันจนเกิดเป็นยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคมจะเห็นได้ว่ามีทั้งการเคลื่อนไหวโดยใช้ยุทธวิธีที่สันติไปในทางที่สร้างสรรค์ แต่ในขณะเดียวกันเมื่อมียุทธวิธีที่สันติแล้วบางครั้งยังมีการใช้ยุทธวิธีที่ก่อให้เกิดความรุนแรงจนถึงขั้นบาดเจ็บและทำให้เกิดความเสียหาย ทั้งนี้ทั้งนั้นการใช้ความรุนแรงในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมยังขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมโดยรวมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความรุนแรง แต่ในขณะเดียวกันการเลือกใช้ยุทธวิธีของแต่ละขบวนการเคลื่อนไหวจะขึ้นอยู่กับความสะดวกในช่วงเวลานั้นๆ จึงทำให้ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคมสามารถปรับเปลี่ยนไปได้ตามบริบท หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ในส่วนของการใช้ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก นั้น ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการใช้ยุทธวิธีที่ออกไปในเชิงสร้างสรรค์ โดยในส่วนของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก จะมีการใช้ยุทธวิธีที่คล้ายคลึงกัน แต่จะแตกต่างกันในส่วนของการปักหลักชุมนุม เนื่องจากขบวนการเคลื่อนไหวของ The Umbrella Movement จะเป็นลักษณะของการปักหลักชุมนุมแบบค้างคืนภายในพื้นที่สาธารณะ พื้นที่ราชการ หรือพื้นที่สำคัญทางเศรษฐกิจ ในขณะที่คณะประชาชนปลดแอกจะเป็นการเคลื่อนไหวแบบหลวมๆ ที่สลายตัวได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากเป็นการนัดทำกิจกรรมในช่วงหลังเลิกงาน และเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสมก็จะสลายตัวกันและการนัดหมายการชุมนุมเคลื่อนไหวของวันต่อไป นอกจากนี้ยุทธวิธีที่แตกต่างกันของทั้งสองขบวนการอีกประการหนึ่ง คือ การอดอาหารประท้วงกันซึ่งภายในขบวนการ The Umbrella Movement จะมีการอดอาหารในช่วงแรกในขณะที่ขบวนการของคณะประชาชนปลดแอกยังไม่มีการอดอาหารประท้วง

นอกจากนี้ ภายใต้แนวคิดและทฤษฎีของยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคม จะเห็นได้ว่าเป็นการออกมารวมตัวกัน เพื่อทำกิจกรรมบางอย่างผ่านการกระทำรวมหมู่ (Collective Action) ไม่ว่าจะเป็นการใช้ยุทธวิธีเชิงสัญลักษณ์ เช่น การนำร่มมาเป็นเกราะป้องกันในการฉีดน้ำแรงดันสูง และเพื่อป้องกันไม่ให้ถูกแก๊สน้ำตาจากการสลายการชุมนุมของภาครัฐ รวมถึงการใช้สัญลักษณ์มือในการสื่อสารกันภายในพื้นที่ขบวนการเคลื่อนไหว ทั้งนี้ทั้งสองขบวนการยังมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์และยุทธวิธีในการใช้แฟลชม็อบ ซึ่งถือเป็นเทคโนโลยีที่ได้มีการพัฒนาเป็นยุทธวิธีการเคลื่อนไหวในสังคมของยุคปัจจุบัน ทั้งนี้ยังถือเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมอย่างสันติวิธีเพื่อเรียกร้องตามวัตถุประสงค์ หรือต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงข้อกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมกับประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งการออกมาชุมนุมเคลื่อนไหวของทั้งสองขบวนการยังเป็นการปลุกจิตใต้สำนึกของประชาชนภายใน

สังคมให้มีความตระหนักถึงความยุติธรรม ความเสมอภาค การไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากโครงสร้างทางสังคม

ทั้งนี้ทั้งนั้น ดังจะเห็นได้ว่ายุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคมถือเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ประชาชนภายในสังคมเกิดความสนใจในข้อเรียกร้อง รวมถึงการติดตามข่าวสารของการเคลื่อนไหว อีกทั้งขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก ถือได้ว่าประสบความสำเร็จในเรื่องของการดึงดูดประชาชนภายในสังคมภายในประเทศและต่างประเทศให้สนใจและติดตามขบวนการเคลื่อนไหวในช่วงเวลานั้น อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวทางสังคมจะสำเร็จหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวด้วยเช่นเดียวกัน แต่โดยส่วนใหญ่แล้วนั้น ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมจะมีการเคลื่อนไหวอย่างสันติวิธี ซึ่งการเลือกยุทธวิธีการเคลื่อนไหวอย่างสันติวิธีก่อนนั้น เนื่องจากไม่ต้องการให้ผู้ที่ยกมาร่วมขบวนการเคลื่อนไหวได้รับบาดเจ็บ รวมถึงสามารถเจรจาต่อรองในข้อเรียกร้องระหว่างภาครัฐและผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหว แต่ในขณะเดียวกันเมื่อมีภาครัฐเข้ามาเกี่ยวข้องกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมอาจจะเห็นถึงการใช้ความรุนแรงในการสลายการชุมนุม จึงทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมจำเป็นต้องยกระดับการชุมนุมเพื่อป้องกันตนเอง จนนำไปสู่การพัฒนายุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคมไปสู่นวัตกรรมการเคลื่อนไหวทางสังคม

3. นวัตกรรมการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement กับคณะประชาชนปลดแอก

วิวัฒนาการทางสังคมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง จากการพัฒนาในเรื่องของเทคโนโลยี วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ โดยจะเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคปัจจุบันได้มีการพัฒนายุทธวิธีการเคลื่อนไหวไปสู่นวัตกรรมการเคลื่อนไหวผ่านสื่อสังคมออนไลน์หรือแม้แต่การพัฒนายุทธวิธีที่แตกต่างจากรูปแบบเดิม ซึ่งอาจเป็นการผนวกยุทธวิธีตั้งแต่สองยุทธวิธีเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดยุทธวิธีการเคลื่อนไหวแบบใหม่ อย่างไรก็ตามการเคลื่อนไหวทางสังคมได้มีการปรับรูปแบบจากการที่มีพื้นที่เคลื่อนไหวบนท้องถนนอย่างเดียวกลับมีการเคลื่อนไหวทางสังคมผ่านพื้นที่ของสื่อสังคมออนไลน์

ในส่วนของขบวนการเคลื่อนไหว The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก ก็ได้รับนำเอาเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์เข้ามาปรับใช้กับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยได้มีการเคลื่อนไหวควบคู่ไปกับการเคลื่อนไหวบนท้องถนน ซึ่งถือเป็นอีกทางเลือกหนึ่งให้กับผู้สนใจเข้าร่วมขบวนการ ทั้งนี้ สื่อสังคมออนไลน์จึงเปรียบเสมือนพื้นที่ที่สามารถกระจายข่าวสารการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทักสนคดีตามแพลตฟอร์มออนไลน์ต่างๆ จึงทำให้สะดวกต่อการเคลื่อนไหวทางสังคม

นอกจากนี้ ภายใต้แนวคิดและทฤษฎีนวัตกรรมการเคลื่อนไหว ซึ่งถือว่าเป็นการปรับปรุงวิธีการเดิมให้มีประสิทธิภาพในการทำงานที่สูงขึ้น จึงทำให้การเคลื่อนไหวทางสังคมเกิดยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวแบบใหม่ๆ ที่ส่งผลให้เกิดเป็นความน่าสนใจ โดยในส่วนของ Neil

Henderson (2016) ได้แบ่งการสร้างการเคลื่อนไหวผ่านนวัตกรรมไว้ 3 วิธี ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ขบวนการเคลื่อนไหวของ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก เนื่องจาก ภายในขบวนการเคลื่อนไหวของทั้งสองขบวนการได้มีการสร้างความน่าสนใจและดึงดูดผู้คนให้สนใจ สังคมการเมือง รวมถึงสามารถสื่อสารให้กับผู้ที่สนใจออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมได้ชุดข้อมูลเดียวกัน ซึ่งถือว่าประสบความสำเร็จดังจะเห็นได้จากการที่ประชาชนให้ความสนใจกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ทั้งนี้ ยังรวมถึงการกระจายข่าวสารที่รวดเร็วซึ่งอาจรวมไปถึงรูปภาพและ วิดีโอต่างๆ จากเหตุการณ์เคลื่อนไหวทางสังคมบนท้องถนนสู่สังคมออนไลน์

อย่างไรก็ตาม นวัตกรรมการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก จะมีการใช้นวัตกรรมการเคลื่อนไหวที่คล้ายคลึงกัน แต่จะแตกต่างกันในเรื่อง ของกระบวนการในการใช้ เช่น การแพร่กระจายข่าวสารผ่านเฟซบุ๊กที่ทั้งสองขบวนการจะมีการ กระจายข่าวสารที่เป็นทางการ รวมถึงการเผยแพร่ประกาศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับขบวนการเคลื่อนไหว นอกจากนี้ ยังรวมถึงความนิยมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้กระบวนการใน การใช้สื่อสังคมออนไลน์ ระหว่างขบวนการเคลื่อนไหว The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก มีกระบวนการใช้ที่แตกต่างกัน โดยนวัตกรรมการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะป็นสื่อออนไลน์ สื่อพลเมือง การไลฟ์สด ซึ่งถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งการกระทำที่กระทำผ่านกลุ่ม แนวร่วมของขบวนการเคลื่อนไหว หรือนักข่าวในพื้นที่ ทั้งนี้ การเคลื่อนไหวผ่านสื่อสังคมออนไลน์จาก การศึกษาพบว่าขบวนการ The Umbrella Movement ส่วนใหญ่แล้วจะมีการติดต่อสื่อสารกันผ่าน Facebook โดยการประกาศแถลงการณ์ การรายงานสดจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของการ ชุมนุม การวิพากษ์วิจารณ์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมถึงยังใช้ Facebook ในการนัดหมายการ ชุมนุมในครั้งถัดไป ในขณะที่ขบวนการของคณะประชาชนปลดแอก จะใช้ Facebook ในการ แถลงการณ์ และการไลฟ์สด เช่นเดียวกัน แต่ของขบวนการคณะประชาชนปลดแอกและส่วนใหญ่แล้ว จะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันผ่าน Twitter ในขณะที่ Twitter ของขบวนการเคลื่อนไหว The Umbrella Movement จะไม่ได้รับความนิยม จึงทำให้การใช้ Twitter นั้นจะเป็นการใช้โดย นักข่าวของต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในเขตปกครองพิเศษฮ่องกง

อย่างไรก็ดี การแลกเปลี่ยนวิพากษ์วิจารณ์การเมืองจะมีการแลกเปลี่ยนกันทางแอปพลิเคชัน แพลตฟอร์ม ทั้งนี้เพื่อลดความเสี่ยงในการติดต่อสื่อสารกันในพื้นที่ของการชุมนุมจึงทำให้ต้อง มีความพยายามหาวิธีการป้องกันการขาดการติดต่อจากการขาดอินเทอร์เน็ต อันเนื่องมาจากการถูกตัด สัญญาณอินเทอร์เน็ตหรือการอยู่รวมตัวกันเป็นจำนวนมากซึ่งอาจทำให้สัญญาณอินเทอร์เน็ตใช้ไม่ได้ ทั้งสองขบวนการจึงมีการประยุกต์ใช้แอปพลิเคชันนี้ที่ไม่ต้องใช้อินเทอร์เน็ตในการเชื่อมต่อเครือข่าย โดยขบวนการ The Umbrella Movement ได้มีการใช้แอปพลิเคชัน FireChat ในขณะที่คณะ ประชาชนปลดแอก จะใช้เป็นกล่องข้อความในระบบ iOS ทั้งนี้ทั้งนี้ภายในขบวนการเคลื่อนไหวทาง

สังคมของทั้งสองขบวนการยังมีการใช้เทคโนโลยีการเคลื่อนไหวเข้ามาประยุกต์ใช้ภายในกระบวนการ จะมีการใช้เลเซอร์หรือการใช้แฟลชมือถือในการแสดงสัญลักษณ์

จากการทบทวนวรรณกรรมซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ศึกษาการรวมกลุ่ม ศึกษาเกี่ยวกับยุทธวิธีและกระบวนการในการเคลื่อนไหว จะเห็นได้ว่าทั้งสองกระบวนการมีการออกมารวมตัวกันซึ่งถือเป็นการรวมกลุ่มกันทางสังคมเพื่อทำกิจกรรมบางอย่าง ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รวมถึงยังมีการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเคลื่อนไหวทางสังคม และเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ทำให้ประชาชนเกิดความสนใจเนื่องจากสามารถเข้าถึงได้ง่าย

ดังจะเห็นได้ว่า ยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวทางสังคมของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก จะมีความคล้ายคลึงกันในเรื่องของยุทธวิธีและนวัตกรรม แต่จะมีกลยุทธ์ในการใช้ที่ต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าบริบททางสังคมของทั้งสองขบวนการมีความนิยมใช้แอปพลิเคชันหรือแพลตฟอร์มที่ต่างกันถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างกันในเรื่องของกลยุทธ์แต่ทั้งสองขบวนการ ก็มีความเหมือนกันในเรื่องของสิทธิและเสรีภาพที่ถูกจำกัด จนนำไปสู่การออกมาเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคม เพื่อเรียกร้องสังคมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และมีความเท่าเทียมกัน และยังเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมนั้นแสดงให้เห็นถึงความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนที่หันมาสนใจการเมืองที่ผิดเพี้ยนและเรียกร้อง ใครกันเมืองกลับสู่สภาวะปกติหรือความเป็นประชาธิปไตย

4. ข้อเสนอแนะในอนาคต

จากการศึกษายุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นการศึกษายุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก ซึ่งมีการศึกษายุทธวิธีและการเปรียบเทียบนวัตกรรมการเคลื่อนไหวทางสังคมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จึงทำให้เห็นถึงช่องว่างในการศึกษาในเรื่องของ การรวมตัวกันของขบวนการอื่นๆ ที่อาจมีการใช้ยุทธวิธีและพัฒนาวัตกรรมการเคลื่อนไหวทางสังคมให้มีความแปลกใหม่ที่นอกเหนือจาก ขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก รวมถึงการศึกษาในเรื่องของช่วงอายุ และทัศนคติของประชาชนที่ออกมาเคลื่อนไหวทางสังคมว่าแต่ละช่วงวัยนั้นมีอุดมการณ์ ความคิด เป้าหมาย ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร และช่วงอายุที่แตกต่างกันสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้หรือไม่ นอกจากนี้ ยังเห็นได้ว่าขบวนการเคลื่อนไหวมีการแต่งเพลง และใช้บทเพลงในการปลุกกำลังใจ จึงทำให้ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า การศึกษาและวิเคราะห์บทเพลงที่เกิดขึ้นระหว่างการเคลื่อนไหวทางสังคมก็มีความน่าสนใจที่จะศึกษาต่อ

สำหรับ การเกิดขบวนการเคลื่อนไหวในอนาคตผู้วิจัยมองว่าอาจเกิดการเคลื่อนไหวทั้งสื่อกระแสหลัก และสื่อกระแสรองควบคู่กันไป รวมถึงอาจเกิดการเปิดกว้างของการแสดงความคิดเห็น และวิพากษ์วิจารณ์ ที่มากขึ้น และจะไม่ใช่เพียงคนชั้นกลางที่จะเข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหว แต่ทุกคนจะเข้าถึงขบวนการเคลื่อนไหวที่มากขึ้น

ทั้งนี้ การศึกษาวิจัยในเรื่องของยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์ : ศึกษาเปรียบเทียบขบวนการเคลื่อนไหว The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก มีข้อจำกัดในเรื่องของการเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกของการเคลื่อนไหวของขบวนการ The Umbrella Movement รวมถึงการสำรวจเหตุการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยที่มีความใหม่ ซึ่งทำให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จำเป็นต้องวิเคราะห์ข่าว เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่าง อย่างไรก็ตาม หากมีข้อผิดพลาดประการใดผู้วิจัยขอน้อมรับความบกพร่องและยินดีเป็นอย่างยิ่งในการนำประเด็นการศึกษาดังกล่าวมาศึกษาเพิ่มเติมในครั้งต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กนกรัตน์ เลิศชูสกุล. (2564). *สงครามเย็น (ใน) ระหว่างโบว์ขาว* (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักพิมพ์มติชน
กมลวรรณ ทับทิมทอง และวีระ หวังสัจจะโชค. (2566). *การเปรียบเทียบยุทธวิธีและนวัตกรรมการ
เคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์ของขบวนการเคลื่อนไหว “The Umbrella Movement”
กับ “คณะประชาชนปลดแอก”*. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา. 11(1). 11-13
กนิฐิ์สิ่งอังกาบ. (14 ตุลาคม 2563). *ย้อนดูจุดเริ่มต้นสู่การเคลื่อนไหว “เพนกวิน-ปรีชัฐ” ไม่มีอะไร
ใหญ่กว่าเจตจำนงประชาชน*. ไทยรัฐ ออนไลน์. จาก [https://www.thairath.co.th/
news/politic/1951390](https://www.thairath.co.th/news/politic/1951390)
- กรุงเทพธุรกิจ. (22 ตุลาคม 2563). *สัญญาณมือ ภาษามือบ รหัส(ไม่)ลับ แกงรัฐบาล*.
จาก <https://www.bangkokbiznews.com/politics/903892>
- กรุงเทพธุรกิจ. (23 กรกฎาคม 2565). *โหวตไม่ไว้วางใจ - ไว้วางใจรัฐบาล วิถีลงมติง่าย ๆ สำหรับ ปชช.
ปิด 11 โมง เช็กเลย*. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/1016944>
- กรุงเทพธุรกิจ. (7 ธันวาคม 2557). *โจชัว หว่อง'เลิกอดอาหารประท้วง*.
จาก <https://www.bangkokbiznews.com/world/621748>
- กรุงเทพธุรกิจ. (4 มีนาคม 2564). *'Redem' เปิดยุทธวิธีเคลื่อนไหวมือบในวันไร้แกนนำ-การ์ดดูแล
มวลชน*. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/politics/925648>
- กรณพร เซษฐพยัคฆ์ และอัษฎาวุธ บุญฤทธิศักดิ์. (2564). *WhatsHappeningInThailand และแล้ว
ความหวังก็ปรากฏ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักพิมพ์แหลมมอนและ The Matter
- กลุ่มงานภูมิภาคจีน สำนักพัฒนาตลาดและธุรกิจไทยในต่างประเทศ 1 กรมส่งเสริมการค้าระหว่าง
ประเทศ. (5 กรกฎาคม 2564). *Factsheet Hong Kong May 2021*. กระทรวงพาณิชย์.
[https://www.ditp.go.th/ditp_web61/article_sub_view.php?filename=contents_
attach/736109/736109.pdf&title=736109&cate=1276&d=0](https://www.ditp.go.th/ditp_web61/article_sub_view.php?filename=contents_attach/736109/736109.pdf&title=736109&cate=1276&d=0)
- กองบรรณาธิการ สำนักพิมพ์สยาม เรเนซองส์. (2564). *สงครามฝิ่น : ปัจจัยแห่งความตกต่ำของ
ราชวงศ์แมนจู*. สืบค้น 19 เมษายน 2566. จาก [https://siam-renaissance.com
/contents/opiumwars/](https://siam-renaissance.com/contents/opiumwars/)
- ข่าวสด. (17 ตุลาคม 2563). *ตร.ลุย-สลายมือบ ปะทะวุ่น นร.-นศ.สู้ยืดตา!*. จาก
https://www.khaosod.co.th/newspaper/newspaper-front-page/news_5129457

บรรณานุกรม (ต่อ)

- คุณาธิป อินทรพรม และศิวัช ศรีโสภากุล. (2564). การเปรียบเทียบ กลยุทธ์และแนวทางการเคลื่อนไหวทางการเมืองร่วมสมัยของประเทศไทย. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 9(6). 2245-2257
- คริส เบเกอร์, ผาสุก พงษ์ไพจิตร. 2566. ประวัติศาสตร์ไทยร่วมสมัย. (พิมพ์ครั้งที่ 14). สำนักพิมพ์มติชน
- ฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจนา และคณะ. (2565). 90 ปี การปฏิวัติสยาม. สืบค้น 4 พฤษภาคม 2566. จาก <https://library.parliament.go.th/th/radioscript/rr2565-jul4?fbclid>
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2565). 14 ตุลา บันทึกประวัติศาสตร์. สืบค้น 4 พฤษภาคม 2566. จาก <https://pridi.or.th/th/content/2022/10/1291>
- ชยุตม์ พันธุ์สุวรรณ และสมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2562). วิเคราะห์ขบวนการนักศึกษาไทยในช่วงความขัดแย้งทางการเมือง พ.ศ. 2549-2557. วารสารพัฒนาสังคม JSD. 21(2). 216-234
- ชัยนนท์ หาญศิริรัตน์ และศศิธร ยุวโกศล. (2565). การใช้เฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ในการรวมกลุ่มนักเรียนแล้ว เพื่อเคลื่อนไหวทางสังคมเรียกร้องปฏิรูปการศึกษา ปี พ.ศ. 2563. วารสารศาสตร์. 15(2). 101-149
- โชติกา พรหมเพิก และอจิรภาส เพียรขุนทด. (2562). ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มดาวดิน. การประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านการบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล ครั้งที่ 5. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ชำนาญ จันทร์เรือง. (12 พฤศจิกายน 2557). *Umbrella Movement*. กรุงเทพฯธุรกิจ. <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/107679>
- แชมป์ นิมโงปูลย์ และ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2564). เศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศเปรียบเทียบ (ไทย : สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว). ใน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 16 ปีการศึกษา 2564. จาก <https://rsujournals.rsu.ac.th/index.php/rgrc/article/view/2490>
- ชูเวช เดชดิษฐ์รักษ์. (2565). *There's Always Spring เมื่อถึงเวลาดอกไม้จะบาน*. พิมพ์ครั้งที่ 1. สำนักพิมพ์ Mob Data Thailand. หน้า 74-75
- บุศรินทร์ แปงณะ และคณะ. (2565). *There's Always Spring เมื่อถึงเวลาดอกไม้จะบาน*. พิมพ์ครั้งที่ 1. สำนักพิมพ์ Mob Data Thailand. หน้า 54-58

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ฐาปนันท์ นิพิฏฐกุล. (2560). *การอภิวัฒน์ 2475 : ทศนะทางประวัติศาสตร์กฎหมาย*. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2566. จาก <https://www.the101.world/legal-history-of-2475/>
- ณัฐฉินันท์ นันทะเสนา. (2564). *แนวทางการเคลื่อนไหวทางสังคมโดยกลุ่มนักศึกษาขบวนการประชาธิปไตยใหม่*. *วารสารพัฒนาสังคม JSD*. 23(2). 52-71
- เดลินิวส์. (16 ตุลาคม 2563). *รู้จัก'น้ำสีฟ้า'-จนท.ระดมฉีดไล่ม็อบ มีไว้ใช้สำหรับทำอะไร*. เดลินิวส์. จาก <https://d.dailynews.co.th/regional/801474/>
- ทรงชัย ปานทอง. (2559). *การศึกษาการเคลื่อนไหวและยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มไม่เอาเชื่อนแก๊งเสื้อแดง*. *วารสารการเมืองการปกครอง*. 6(2). 259-286
- ไทยโพสต์. (18 สิงหาคม 2563). *ตร.ไขข้อสงสัยม็อบปลดแอก 3 อุปกรณ์ไม่ใช่ใช้ตัดสัญญาณ*. จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/74737>
- ทรงชัย ปานทอง. (2560). *ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวทางสังคมของ "กลุ่มไม่เอาเชื่อนแก๊งเสื้อแดง"*. *วารสารสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร*. 13(2). 52
- ธนากรณ อินทร. (2564). *สื่อสังคมออนไลน์กับการประวัตรูปแบบใหม่ : กรณีขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองไทย 2563*. *วารสารรัฐศาสตร์พิจาจร*. 8(16). 50-74
- ฉันทพร บัวทอง. (20 ธันวาคม 2563). *รู้ัง ปณัทยา: ฟังพี่สาวเล่าเรื่องน้องคนเล็กผู้กลายเป็นแกนนำ "ราษฎร" และผู้ต้องหาหมิ่นสถาบันฯ*. BBC News. จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-55442292>
- เนตรชนก ถนอมวงศ์. (16 พฤษภาคม 2565). *อดอาหารประท้วง ทดสอบความเป็นคนในสังคมวิปลาส. ศูนย์ข้อมูลและข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง*. <https://www.tcijthai.com/news/2022/5/article/12342>
- นลัทพร ไกรฤกษ์. (2563). *10 ปีใน 10 นาที อีหยังวะ? ความขัดแย้งการเมืองไทย*. สืบค้น 10 พฤษภาคม 2566. จาก <https://prachatai.com/journal/2020/05/87744>
- บุศรินทร์ แปะแนะ และคณะ. (2565). *There's Always Spring เมื่อถึงเวลาดอกไม้จะบาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักพิมพ์ Mob Data Thailand
- ประชาไท. (1 สิงหาคม 2563). *'เยาวชนปลดแอก' ประกาศจัดตั้ง 'คณะประชาชนปลดแอก'*. ประชาไท. <https://prachatai.com/journal/2020/08/88859>
- ประชาไท. (2 ธันวาคม 2557). *โจชัว หว่อง ประกาศอดอาหารประท้วงผู้นำฮ่องกง*. <https://prachatai.com/journal/2014/12/56784>

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ประชาไท. (10 สิงหาคม 2563). *ประมวลชุมนุม #ธรรมศาสตร์จะไม่ทน 'เราไม่ต้องการปฏิรูปเรา ต้องการปฏิวัติ'*. <https://prachatai.com/journal/2020/08/88977>
- ประชาไทย. (2 พฤษภาคม 2564). *คาราวาน REDEM ประจํารองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา ผู้ไม่ให้สิทธิประกันตัวนักโทษ ม.112*. <https://prachatai.com/journal/2021/05/92847>
- ประชา บวรพาวลี. (9 สิงหาคม 2564). *ล้วงลึก 'FreeYouth' เมื่อ 'ซ้ายใหม่' ไร้ยุทธศาสตร์*. กรุงเทพธุรกิจ. <https://www.bangkokbiznews.com/politics/953568>
- ประภาส ปิ่นตบแต่ง. 2552. *กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักพิมพ์ มูลนิธิไฮเนริค เบิลล์ สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล และณรงค์เดช สรุโฆษิต. (2563). *วิเคราะห์คดียุบพรรคอนาคตใหม่. รู้ลึกกับ จุฬาฯ*. สืบค้น 19 เมษายน 2566. จาก <https://www.chula.ac.th/cuinside/27855/>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2 เมษายน 2564). *ส่องโซเชียล "ฟอร์ด ทัดเทพ" แก่นำมือปลดแอก หลัง เจียบหายไม่มาพบอัยการ*. Mgronline. จาก <https://mgronline.com/onlinesection/detail/9640000031579>
- พชรพล ตั้งวงศ์วนิชย์ และคณะ. (30 กรกฎาคม 2564 – 1 สิงหาคม 2564). *[ขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนแล้ว ในยุครัฐบาลประยุทธ์ จันทร์โอชา]*. การประชุมวิชาการการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและสังคม (CSD สัมพันธ์) ระดับชาติ ครั้งที่ 20, มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา.
- พระทวี ช่างมณี. (2561). *เรื่อง ขบวนการชุมนุมนามูลในการปกป้องสิทธิการดำรงชีพจากการขูดเจาะ ก้าวปีโตรเลียมในบริบทรัฐธรรมนูญอำนาจ*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- พระจันทร์ เอี่ยมชื่น. (2564). *'สมบูรณาญาสิทธิราชย์' แบบไทยๆ อาจไม่ได้แก้แค้นอย่างที่คิด และเคยเกิดขึ้นใน 3 รัชสมัยเท่านั้น*. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2566. จาก <https://www.brandthink.me/content/absolute-monarchy?fbclid>
- พิษณุ เสี่ยงมพงษ์. (2558). *วิจัยทางรัฐศาสตร์การประยุกต์ใช้และตัวอย่าง*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พลตรีรักเกียรติ พันธุ์ชาติ. (ม.ป.ป.). *สื่อสังคมออนไลน์: แนวทางการนำมาประยุกต์ใช้กับหน่วยงานของรัฐ*. http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2560-2561/8496st.html

บรรณานุกรม (ต่อ)

- เพจเยาวชนปลดแอก. (2566). จำนวนผู้ติดตามเพจเยาวชนปลดแอก. สืบค้น 9 กันยายน 2566. จาก https://www.facebook.com/FreeYOUTHth/?ref=page_internal
- เพจเยาวชนปลดแอก. 2564. (21 มีนาคม 2564). [แนวทางของ REDEM] แม้จะเป็นการเคลื่อนไหวที่ไม่มีแกนนำปราศรัย แต่การ... [Image]. Facebook. <https://www.facebook.com/FreeYOUTHth/photos/แนวทางของ-redemแม้จะเป็นการเคลื่อนไหวที่ไม่มีแกนนำปราศรัย-แต่การเคลื่อนไหวของ-re>
- เพจเยาวชนปลดแอก. 2563. (16 ตุลาคม 2563). ด่วน! พบแก๊งหม้อใหญ่กลางแยกราชบุรีประสังค์.... [Image]. Facebook. <https://www.facebook.com/FreeYOUTHth/photos/pb.100067169870668.-2207520000/361907738591623/?type=3>
- เพจคณะประชาชนปลดแอก. 2566. หน้าปกแฟนเพจ....[Image]. Facebook. จาก <https://www.facebook.com/FREEPEOPLEth>
- เพจ Scholarism. 2566. หน้าปกแฟนเพจ....[Image]. Facebook. จาก <https://www.facebook.com/Scholarism>.
- ภาววรรณ ธนาเลิศสมบูรณ์. (23 กุมภาพันธ์ 2565). ฉันทน์ว่าสักวันเราทุกคนจะเท่าเทียมกัน – เบนจา อะปัญ. จาก <https://www.the101.world/benja-apun-interview/>
- มติชนออนไลน์. (24 กุมภาพันธ์ 2564). เยาวชนปลดแอก เปิดตัว REDEM ช่องทางออกแบบการเคลื่อนไหว บันไดสู่ ปชต.. จาก https://www.matichon.co.th/politics/news_2595694
- เมทยา ปรียานนท์. (2564). นวัตกรรมการสื่อสารกับการเคลื่อนไหวทางสังคมในวาระเรื่อง “ข้าว”. *วารสารศาสตร์*. 14(2). 175-226
- ยรรยง ผิวผ่อง และศุภวัฒน์นกร วงศ์ธนวิสุ. (2558). การจัดการชุมนุมทางการเมือง. *วารสารบัณฑิตศึกษามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 4(2). 218-234
- ยสินทร กลิ่นจำปา. (2565). *On this Day: 16 ปี รัฐประหาร 19 กันยา 2549 ยึดอำนาจทักษิณ*. สืบค้น 10 พฤษภาคม 2566. จาก <https://waymagazine.org/on-this-day-16-years-thai-coup/>
- ยุทธศาสตร์ หน่อแก้ว. (2565). *การเมืองไทยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2553 : การขับเคลื่อนการเมืองภาคประชาชนของกลุ่มอุดมการณ์ต่างสีเสื้อ*. *วารสารนิติ รัฐกิจ และสังคมศาสตร์*. 6(2). 81-103

บรรณานุกรม (ต่อ)

- รุ่งฤทธิ เพ็ชรรัตน์. (2564). 16 ตุลา 63 จุดเริ่มต้นการสลายการชุมนุมด้วยรถจีโน่ แยกปทุมวัน. สืบค้น 10 พฤษภาคม 2566. จาก <https://plus.thairath.co.th/topic/speak/>
- ลลิตา เพชรแท้. (21 สิงหาคม 2564). “คนรุ่นใหม่” ใช้ “แฮชแท็ก” สร้างชาติ. จาก <https://mgronline.com/south/detail/9640000082544>
- วุฒิพร ลิ้มวราภัส. (2562). กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ กรณีศึกษา โพลสตู เดย์และแนวหน้า. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วัชรีย์ สมบูรณ์. (2563). การวิเคราะห์ทิศทางของสาธารณรัฐประชาชนจีนต่ออนาคต “หนึ่งประเทศ สองระบบ” ของฮ่องกง. วารสารวิชาการภาษาและวัฒนธรรมจีน. 7(1). 203-212. จาก <https://so02.tcithaijo.org/index.php/clcjin/article/view/244957/165889>
- วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศ์. (29 เมษายน 2564). HONGKONGERS 2014 ความหวังคือการต่อต้าน. <https://www.the101.world/hongkongers-2014/>
- วราพร คำจับ. (2562). โขชัยลมีเดียเพื่อการสอนและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. วารสาร ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. 7(2). 143-159
- วรารัตน์ ทักษิณวราจาร. (2554). การสื่อสารทางการเมืองบนเครือข่ายสังคมออนไลน์. วารสารนักบริหาร. 30(2). 217-222
- ศรุตดา ทิพย์แสง. (15 เมษายน 2564). นวัตกรรมเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรกับเทคโนโลยี. คลังความรู้ SciMath. [https://www.scimath.org/article-technology/item/11658-2020-](https://www.scimath.org/article-technology/item/11658-2020-ศุทธิกานต์%20มีจัน.(ม.ป.ป.).%20แนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม.จาก%20http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=แนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม)
- ศุทธิกานต์ มีจัน. (ม.ป.ป.). แนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม. จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=แนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม>
- สันติสุข โสภณศิริ. (2564). 24 มิถุนายน 2475: อำนาจสูงสุดของประเทศเป็นของราษฎรทั้งหลาย. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2566. จาก <https://pridi.or.th/th/content/2021/06/744>
- สันติสุข โสภณศิริ. (2564). กาลก่อน 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516. ใน เศรษฐวิวัฒน์ สุรินทร์คำ และคณะ (บ.ก.), บันทึกเหตุการณ์ 14 ตุลา ผ่าน 3 กบฏ. สำนักพิมพ์สำนักงานกองทุนสนับสนุนการ สร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). หน้า 18-27.
- สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และคณะ. (2553). นวัตกรรม: ความหมาย ประเภท และความสำคัญ ต่อการเป็นผู้ประกอบการ. วารสารบริหารธุรกิจ. 33(128). 49-65
- สุชาชัย ยิ้มประเสริฐ. (ม.ป.ป.). เหตุการณ์ 6 ตุลาฯ เกิดขึ้นได้อย่างไร. สืบค้น 10 พฤษภาคม 2566. จาก <https://doct6.com/learn-about/how?fbclid=IwAR1b3ye>

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สุรศักดิ์ ศรีธรรมกุล. (2563). *การเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคดิจิทัล*. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์. 7(10). 85-97
- สุรชาติ บำรุงสุข. (14 สิงหาคม 2562). *ฤดูใบไม้ผลิที่ย่องงงหน่มสาวกับการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย*. มติชน. จาก https://www.matichonweekly.com/column/article_220057
- สตีธร ธนานิธิโชติ และศุทธิกานต์ มีจั่น. (ม.ป.ป.). *มือบรุ่ม*. สืบค้น 19 เมษายน 2566. จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=มือบรุ่ม>
- สากล พรหมสถิตย์. (15 สิงหาคม 2564). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. <https://pa.bru.ac.th/2021/08/15/constitution2560/>
- สุธิดา พัฒนศรีวิเชียร. (2562). *พลังของโซเชียลมีเดียในการขับเคลื่อนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่*. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 27(53). 132-155
- สุภางค์ จันทวานิช. (2559). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 23). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สำนักงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2561). *กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ด้วยการใช้เฟสบุ๊ก (Facebook)*. <https://borc.anamai.moph.go.th/web-upload/24xe82d9421a764bd38b31a4171c44f37a6/filecenter/KPI64/F1/Level1/F1-1-15.pdf>
- เสถียร เขยประทับ. (2551). *การสื่อสาร การเมือง และประชาธิปไตยในสังคมพัฒนาแล้ว*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สโรชพันธุ์ สุภาวรรณ. (2562). *การเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่บนสื่อสังคมออนไลน์กับความ (ไม่)ปลอดภัยทางถนน*. กรุงเทพฯ: เครือข่ายเฝ้าระวังความปลอดภัยทางถนน มูลนิธิไทยโรดส์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
- อรรถกณัฐ วันทนะสมบัติ. (1 พฤศจิกายน 2562). *โซเชียลมีเดียสร้างการเคลื่อนไหวทางสังคมได้ แต่ก็ทำให้ล้มเหลวได้เช่นกัน?*. จาก Thestandard. <https://thematter.co/thinkers/success-and-failure-of-social-media/88989>
- อานันท์ เกียรติสารพิภพ. (2563). *คณะราษฎร*. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2566. จาก https://parliamentmuseum.go.th/ar63-People_team.html?fbclid

บรรณานุกรม (ต่อ)

- อาร์ม ตั้งนิรันดร. (2562). *เข้าใจมือบ 'ฮ่องกง'. รู้ลึกกับจุฬาฯ. สืบค้น 18 เมษายน 2562. จาก*
<https://www.chula.ac.th/cuinside/22382/>
- อนุชิต ไกรวิจิตร. (17 สิงหาคม 2563). *รวมรูปแบบ 'การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ทางการเมือง' ของ*
คนรุ่นใหม่. Thestandard. https://thestandard.co/political-symbolic-expression/
- BCC News. (2563). *ประท้วงฮ่องกง: แอกเนส โจว "มู่หลาน" ของชาวฮ่องกงต่อสู้เพื่อ*
ประชาธิปไตย. จาก https://www.bbc.com/thai/international-55159227
- BCC Newsไทย. (10 สิงหาคม 2563). *"ธรรมศาสตร์จะไม่ทน" ยื่นข้อเรียกร้อง 10 ข้อแก้ปัญหาว่า*
ด้วยสถาบันกษัตริย์นัดชุมนุมอีกครั้ง 12ส.ค.. จากhttps://www.bbc.com/thai/thailand-
53727597
- BCC Newsไทย. (11 สิงหาคม 2563). *ธรรมศาสตร์จะไม่ทน: "อันตรายต่อประเทศ-เกินขอบเขตที่*
ได้รับอนุญาต"บางปฏิกริยาต่อ 10 ข้อเรียกร้องจากเวที มธ.. จาก https://www.bbc.com/
thai/thailand-53737348
- BCC Newsไทย. (19 สิงหาคม 2563). *"องค์กรนักเรียนเลว": นักเรียนบุกกระทรวงศึกษาฯเป่านกหวีด*
ไล่ รมว. ณ์ัฐพล อดีต กปปส. จาก https://www.bbc.com/thai/thailand-53837728
- ELECT. (ม.ป.ป.). *CIVIL MOVEMENT 2020. จาก https://elect.in.th/civil-movement-*
2020/summary
- iLaw. (2565). *ไต่เรียง ข้อกำหนด "ห้ามชุมนุม" ตามพ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ. สืบค้น 4 พฤษภาคม 2566. จาก*
<https://ilaw.or.th/node/6101?fbclid=IwAR>
- iLaw freedom. (25 มีนาคม 2564). *ความเชื่อ ชีวิต ความคิด เรื่องราว : สามผู้ต้องหา ม.112 คดี*
หน้าสถานทูตเยอรมัน. จาก https://freedom.ilaw.or.th/en/node/897
- Isranews. (31 ตุลาคม 2563). *จากมือบด้านจีนสู่กลุ่มเยาวชนปลดแอกไทย- 'พันธมิตรชาวม' แม่*
อิทธิพลทั่วเอเชียได้อย่างไร?. จาก https://www.isranews.org/article/isranews/93144-
Milktea00.html
- Jeffrey Wasserstrom. (2564). *Vigil: Hong Kong on the Brink [ส่องสว่างกลางความมืด]* (พิมพ์
 ครั้งที่ 1). สำนักพิมพ์สำนักนิสิตสามย่าน ภายใต้มูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป.
- Joseph Michael Piscatella. (26 พฤษภาคม 2560). *Joshua: Teenager vs Superpower.*
 Netflix. จาก <https://www.netflix.com/search?q=โจชัว%20ห่อง&jbv=80169348>

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Nishananda. (28 มิถุนายน 2565). *STRATEGY VS TACTICS คืออะไร? ต่างกันอย่างไร?*. Primal. จาก https://www.primal.co.th/th/marketing/strategy-vs-tactics/#Tactics_คืออะไร
- Netflix TV. (2560). *โจชัว: การต่อสู้ของเด็กหนุ่มกับอำนาจทางการเมือง* [วิดีโอ]. Netflix. <https://www.netflix.com/th/title/80169348>
- Piraporn Witoorut. (2563). *พลังของ ‘แฟลชม็อบ’ จะหยุดแค่ร่วมหา ‘ลัย’ หรือก้าวออกไป เคลื่อนไหวระดับชาติ?*. สืบค้น 19 เมษายน 2566. จาก <https://thematter.co/social/power-of-flashmob/102385>
- POLIC CMU. (22 เมษายน 2565). *การใช้สื่อสังคมออนไลน์กับการขับเคลื่อนการประท้วง* [วิดีโอ]. YouTube. จาก <https://www.youtube.com/watch?v=JV5UE2AtWsm>
- Post today. (5 กันยายน 2563). *"ม็อบนักเรียนเลว" เป่านกหวีดไล่รัฐมนตรีศึกษาธิการ*. จาก <https://www.posttoday.com/politics/632277>
- PPTV Online. (19 ตุลาคม 2563). *เปิด “ภาษาม็อบ” ใช้สื่อสารในการชุมนุม*. จาก <https://www.pptvhd36.com/news/ประเด็นร้อน/135171>
- Thairath Online. (30 กันยายน 2557). *ใครคือกลุ่ม"อ็อกคิวพาย เซ็นทรัล"* [วิดีโอ]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=Ko6vUeXobfc>
- ThaiPBS. (20 กันยายน 2563). *เซอร์ไพรส์แรก! "ปักหมุดคณะราษฎร 2563" ที่สนามหลวง*. จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/296649>
- SpokeDark TV. 17 มิถุนายน 2563. *แท้จริงแล้ว 1 ประเทศ 2 ระบบ ของจีนกับฮ่องกงคืออะไรกันแน่?* [วิดีโอ]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=Ag1tmjqf-To>
- Supattra.l. (2564). *ย้อนรอย 15 ปี ครบรอบ "รัฐประหาร" รัฐบาลทักษิณ 19 กันยายน 2549*. สืบค้น 10 พฤษภาคม 2566. จาก <https://www.thairath.co.th/news/politic/2197180?fbclid=IwAR>
- The Intelligence Team. (2564). *Hashtag activism : นักเคลื่อนไหวในยุคสมัยของคนสองโลก*. สืบค้น 19 เมษายน 2566. จาก <https://intsharing.co/archives/4946>
- The Matter. (2563). *‘คณะประชาชนปลดแอก’ เปิดตัวเป็นทางการ เสนอ 3 ข้อเรียกร้อง – หยุดคุกคามประชาชน แก้ รธน. และยุบสภา พร้อมนัดชุมนุม 16 สิงหาคม*. The Matter. จาก <https://thematter.co/brief/brief-1596772231/119739?fbclid=IwAR>

บรรณานุกรม (ต่อ)

- THE STANDARD TEAM. 12 สิงหาคม 2563. *คณะประชาชนปลดแอก แถลง 3 ข้อเรียกร้อง 2 จุดยืน 1 ความฝัน ก่อนชุมนุมใหญ่ 16 ส.ค. นี้*. The Standard. จาก <https://thestandard.co/free-people-rally-for-democracy-120863/?fbclid=IwA>
- TODAY. (2563). *'ดีอีเอส' สั่ง 'กสทช.' แจงทุกค่ายมือถือ-อินเทอร์เน็ต ระวังการใช้แอปพลิเคชัน* *เทเลแกรม (Telegram)*. สืบค้น 10 พฤษภาคม 2566. จาก <https://workpointtoday.com/close-telegram/?fbclid=IwAR3>
- Voice Online. (21 กรกฎาคม 2563). *ครึ่งปี 63 มือบไล้ 'ประยุทธ์' ทะลุ 100 มือบ- มือบออนไลน์* *ยอดแฮชแท็กพุ่ง 20 ล้าน*. จาก <https://voicetv.co.th/read/04kDofQst>
- Voathai. (18 กรกฎาคม 2564). *สื่อออกรายงานตำรวจใช้กำลังสลายการชุมนุมในกรุงเทพฯ ขณะ* *ยอดผู้ติดโควิดยังพุ่งสูง*. Voathai. จาก <https://www.voathai.com/a/thai-police-clash-with-protesters-near-government-house-/5970103.html>
- WorkpointTODAY. (15 ธันวาคม 2562). *ที่มาที่ไปคำว่า แฟลชม็อบ*. จาก <https://workpointtoday.com/flashmob/>

ภาษาอังกฤษ

- Adrian Smith. (15 October 2014). *Considering social innovation from a social movement perspective*. From <http://www.transitsocialinnovation.eu/blog/considering-social-innovation-from-a-social-movement-perspective?fbclid=I>
- Adam Connors. (15 January 2019). *Hong Kong's umbrella movement: A timeline of key events one year on*. From <https://www.abc.net.au/news/2015-09-28/timeline-hong-kong-umbrella-movement-one-year-on/6802388>
- Austin Ramzy and Tiffany May. (28 July 2020). *Hong Kong University to Fire Law Professor Who Inspired Protests*. From <https://www.nytimes.com/2020/07/28/world/asia/benny-tai-hong-kong-university.html>
- Byron S. J. Weng. (1987-1988). *The Hong Kong Model of "One Country, Two Systems": Promises and Problems*. *Asian Affairs: An American Review*. 14(4). 193-209

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Carlos Barria. (30 September 2014). *Protesters at Golden Bauhinia Square in Hong Kong*. From <https://www.nytimes.com/2014/10/01/world/asia/in-hong-kong-clean-and-polite-but-a-protest-nonetheless.html>
- Dan J. Wang and Sarah A. Soule. (2016). *Tactical Innovation in Social Movements: The Effects of Peripheral and Multi-Issue Protest*. *American Sociological Review*. 1-32
- Doug McAdam. (1983). *Tactical Innovation and the Pace of Insurgency*. *American Sociological Review*. 48(6). 736-752
- Emily Matchar. (21 October 2014). *The Yellow Umbrella of Democracy*. From <https://medium.com/re-form/the-yellow-umbrella-of-democracy-d25801d5441d>
- Jay Steinmetz. (n.d). *Politics, Power, and Purpose : An Orientation to Political Science*. Fort Hays State University Hays, Kansas
- Jeff Hou. (17 January 2020). *'Lennon Walls' herald a sticky-note revolution in Hong Kong*. From <https://theconversation.com/lennon-walls-herald-a-sticky-note-revolution-in-hong-kong-129740>
- Kin Cheung. (9 October 2014). *A protester holds an umbrella*. From <https://time.com/5606212/hong-kong-history-mass-demonstrations-protest/>
- Neil Henderson. (22 September 2016). *3 Ways to Start an Innovation Movement. WHAT IF*. From <https://whatifinnovation.com/3-ways-to-start-an-innovation-movement/?fbclid=>
- Roberto Mangabeira Unger. (2015). *Conclusion: The Task of the Social Innovation Movement*. *New Frontiers in Social Innovation Research*. 233-251
- Stephan Ortmann. (2015). *The Umbrella Movement in Hong Kong: From Economic Concerns to the Rejection of Materialism*. *Kyoto Review of Southeast Asia*. Retrieved 18 April 2023. From <https://kyotoreview.org/issue-17/the-umbrella-movement-in-hong-kong-from-economic-concerns-to-the-rejection-of-materialism/>

บรรณานุกรม (ต่อ)

Tyrone Siu. (28 September 2015). *Riot policemen use pepper spray during clashes with protesters*. From <https://www.abc.net.au/news/2015-09-28/timeline-hong-kong-umbrella-movement-one-year-on/6802388>

